

ΕΚΚΛΗΣΙΑ

ΕΠΙΣΗΜΟΝ ΔΕΛΤΙΟΝ ΤΗΣ ΕΚΚΛΗΣΙΑΣ ΤΗΣ ΕΛΛΑΔΟΣ

ΕΤΟΣ ΕΔ' ΤΕΥΧ. Α' ΙΩΑΝ ΓΕΝΝΑΔΙΟΥ 14 - 115 21 ΑΘΗΝΑΙ ΤΗΛ. 72.18.308

1 ΜΑΡΤΙΟΥ 1987

ΑΡΙΘ. 4

ΜΗΝΥΜΑ ΤΟΥ ΑΡΧΙΕΠΙΣΚΟΠΟΥ ΑΘΗΝΩΝ ΚΑΙ ΠΑΣΗΣ ΕΛΛΑΔΟΣ κ. ΣΕΡΑΦΕΙΜ

Π ρ ό ς

Τ ό ν Έ λ λ η ν ι κ ό λ α ό

Τόν τελευταίο καιρό έχει ένταθῆ ἡ δραστηριότητα τῶν ποικιλῶνύμων κινήσεων, οἱ ὁποῖες ὑπὸ τὴν κάλυψη «θρησκευτικῶν» δῆθεν πεποιθήσεων, ἀγωνίζονται νὰ διαβρώσουν τὴν Ὁρθόδοξη Ἐκκλησία καὶ νὰ διαιρέσουν τὸ πλήρωμα Αὐτῆς.

Κορύφωση τῆς προγραμματισμένης, συστηματικῆς καὶ ἔντονης αὐτῆς προσπάθειάς ἀποτελεῖ ἡ ἐπιδίωξη τῶν μαρτύρων τοῦ Ἰεχωβά νὰ ἐπιτύχουν δικαστικὴ ἀναγνώριση σωματείων μὲ τὸν ψευδεπίγραφο καὶ παραπλανητικὸ τίτλο «ΧΡΙΣΤΙΑΝΙΚΗ ΕΚΚΛΗΣΙΑ ΤΩΝ ΜΑΡΤΥΡΩΝ ΤΟΥ ΙΕΧΩΒΑ».

Δὲν εἶναι μάλιστα τυχαῖο, οὔτε συμπτωματικὸ, ὅτι ἡ ἀντιχριστιανικὴ καὶ ἀνθελληνικὴ προσπάθεια ἐπιχειρεῖται, μὲ ἰδιαιτέρη ἔνταση στὴν μεγαλόνησο Κρήτη, στὴν ὁποία πρὸ ὀλίγου καιροῦ ἐπεχειρήθη ἡ δημιουργία «Πολιτείας» τοῦ Γκουροῦ, ὁ ὁποῖος δὲν ἐδίστασε ἀκόμη καὶ νὰ καθυβρίσῃ τὴν Ἑλλάδα, τοὺς Ἕλληνας καὶ τὴν Κυβέρνηση τῆς χώρας.

Κατευθυνόμενοι ἀπὸ κέντρα τῆς ἀλλοδαπῆς, ἐπιδιώκουν κυρίως νὰ διαιρέσουν τὴν ἐνότητα τῆς καὶ ἀπὸ τὸ Σύνταγμα ἀναγνωριζομένης «Ἐπικρατοῦσης Θρησκείας» μὲ περαιτέρω ἐπιδίωξη τὴν διαίρεση τῆς ἐθνικῆς ἐνότητος.

Ἐπικαλοῦνται τὸ συνταγματικὸ δι-

καίωμα τῆς θρησκευτικῆς ἐλευθερίας καὶ κατασυκοφαντοῦν τὴν Ἑλλάδα, σὲ παγκόσμιον μάλιστα κλίμακα, καὶ ἀγωνίζονται νὰ καλλιεργήσουν τὴν ἀντίληψη ὅτι, στὴν Ἑλλάδα παραβιάζονται δῆθεν τὰ ἀνθρώπινα δικαιώματα.

Διαθέτοντας ἄφθονα ὕλικά μέσα, ἐπιδίδονται σὲ παράνομο καὶ ἀντίθετο πρὸς τὰ χρηστὰ ἤθη προσηλυτισμὸ ἀφελῶν, διαλύουν ἑλληνικὲς οἰκογένειες, ἐκπορνεύουν τοὺς νέους, κηρύσσουν τὴν διάδοση τῶν ναρκωτικῶν καὶ ἐξουδετερώνουν, σὲ βάρος τῆς ζωτικότητος τῆς φυλῆς, τὴν ψυχικὴ καὶ σωματικὴ ἀντίδραση τῶν θυμάτων τους.

Εἰδικότερα ἡ δραστηριότητα τῶν μαρτύρων τοῦ Ἰεχωβά καὶ οἱ ἐξ αὐτῆς ὑπαρκτοί, θρησκευτικοὶ καὶ ἐθνικοὶ κίνδυνοι, κατέστησαν φανεροὶ μὲ τὴν ἀνάμιξη, ὡς διαδίκων ὑπὲρ αὐτῶν, στὴν πρόσφατη δίκη στὸ Ἐφετεῖο Κρήτης, τῶν μαρτύρων Ἰεχωβά Γαλλίας, Ἰσπανίας, Ἰταλίας, Ἰαπωνίας, Γερμανίας, Ἡνωμένου Βασιλείου (Ἀγγλίας) καὶ Ἡνωμένων Πολιτειῶν Ἀμερικῆς, ὡς καὶ ἡ ἐπίκληση ὑπὲρ αὐτῶν γνωμοδοτήσεων καὶ ὀχλήσεων πρὸς τὴν Κυβέρνηση διὰ ξένου Πρεσβευτοῦ.

Κανεὶς στὴ χώρα αὐτὴ δὲν ἀρνεῖται σὲ κανένα τὸ ἀτομικὸ καὶ συνταγματικὸ δικαίωμα τῆς θρησκευτικῆς ἐλευθερίας, ἀλλὰ καὶ κανεὶς δὲν μπορεῖ νὰ ὑποστηρίξῃ, — μὲ ἀξίωση μάλιστα νὰ γίνουν δεκτὰ τὰ ὑποστηριζόμενα—, ὅτι τὸ Σύνταγμα καθιε-

ρώνει ασυδοσία καί, μὲ τὶς διατάξεις του, καλύπτει τὸν παράνομο καὶ ἀντίθετο πρὸς τὴ δημόσια τάξη προσηλυτισμὸ καὶ δικαιολογεῖ ἀνθελληνικοὺς σκοποὺς, ὅπως ἡ ἄρνηση στρατεύσεως, ἡ δεδηλωμένη καταφρόνηση τῶν ἐθνικῶν συμβόλων καὶ ἀξιών, τοῦ πολιτεύματος, τῆς Κυβερνήσεως καὶ τῶν νομίμων ἀρχῶν, ἡ κατάλυση τῶν ὀποίων ἐπιδιώκεται μὲ τὴν διακήρυξη «ἕνας κόσμος, μία κυβέρνηση».

Ἀντίθετα πρὸς τὰ ὑποστηριζόμενα, τὸ ἴδιο τὸ Σύνταγμα προβλέπει καὶ ἀνέχεται περιορισμοὺς στὴν ἄσκηση τῶν ἀτομικῶν δικαιωμάτων, θέτοντας ὅρια.

Καὶ ἡ Σύμβαση τῆς Ρώμης, τὴν ὁποία ἰδιαίτερος οἱ μάρτυρες τοῦ Ἰεχωβά, ἀλλὰ καὶ οἱ ποικιλῶνουμες κινήσεις ποὺ βάλλουν κατὰ τῆς Ὁρθοδόξου Ἀνατολικῆς τοῦ Χριστοῦ Ἐκκλησίας, ἐπικαλοῦνται, δέχεται περιορισμοὺς στὴν ἄσκηση τῶν ἀτομικῶν δικαιωμάτων, τὰ ὁποία ἀποτελοῦν τὰ ἀναγκαῖα μέτρα στὴ δημοκρατικὴ κοινωνία, τὴ δημόσια ἀσφάλεια, τὴν προστασία τῆς δημοσίας τάξεως, τῆς υγείας, τῆς ἠθικῆς καὶ τῶν δικαιωμάτων καὶ ἐλευθεριῶν τῶν ἄλλων.

Ἰδιαίτερα ἡ Ὁρθόδοξη Ἀνατολικὴ Ἐκκλησία, ἡ ὁποία καὶ κατὰ τὸ Σύνταγμα γνωρίζει ὡς «Κεφαλὴ» τὸν Κύριον ἡμῶν Ἰησοῦ Χριστό, ἔχει ὡς πιστεύματα τὴν ἐλευθερία καὶ τὴν ἰσότητα, τὶς ὁποῖες ἐκήρυξε ὁ θεμελιωτὴς τῆς Κύριος. Ἡ κατασκευοφάντηση τῆς Ὁρθοδόξου Ἐκκλησίας τῆς Ἑλλάδος, ἐν ὅσῃ τῶν ὑπαρκτῶν κινδύνων κατὰ τῆς φυλετικῆς, ἐθνικῆς καὶ ἑδαφικῆς ἀκεραιότητος, τοὺς ὁποίους πρόσφατα ἐπεσημείωσε ὀλόκληρη ἡ Πολιτικὴ Ἡγεσία τῆς Χώρας, ἐνθυμίζει τὰ ἀνάλογα ποὺ συνέβαιναν στὴν μαρτυρικὴ Κύπρο. Καὶ ἐκεῖ προηγήθη τῆς ἐθνικῆς συμφορᾶς ἡ ἐπίθεση κατὰ τῆς Ἐκκλησίας.

Ἐνώπιον τῶν φυλετικῶν πλέον κινδύνων, οἱ ὁποῖοι ἐπιτείνονται μὲ τὴν δραστηριότητα τῶν ἐχθρῶν τῆς Ὁρθοδοξίας στὸ ἐσωτερικὸ καὶ τὸ ἐξωτερικὸ, ἀπὸ τὸ ὁποῖο προγραμματισμένα ἀποστέλλονται χιλιάδες γράμματα καὶ ἀσκοῦνται πιέσεις στὴν Κυβέρνηση, τὸν Πρόεδρο τῆς Βουλῆς, τοὺς Προέδρους τῶν Ἀνωτάτων Δι-

καστηρίων κ.λπ., δὲν μπορῶ νὰ παραμείνω σιωπῶν ὡς Προκαθήμενος τῆς ἐπικρατούσης Ἑλλαδικῆς Ὁρθοδόξου Χριστιανικῆς Ἐκκλησίας, ἔχω ὑποχρέωση καὶ καθήκον νὰ ἀπευθυνθῶ πρὸς τοὺς Ἕλληνες γενικὰ καὶ νὰ τοὺς προειδοποιήσω ὅτι κινδυνεύουμε ἀπὸ τὴν, συνεχῶς ἐντεινόμενη, θρησκευτικὴ καὶ ἐθνικὴ διάβρωση, ἡ ὁποία διευκολύνει ἰδιαίτερα τοὺς φυλετικούς ἐχθρούς μας.

Ἀπευθύνομαι ἰδιαίτερα πρὸς τοὺς πολιτικούς Ἡγέτας καὶ τὰ πολιτικὰ Κόμματα ὅλων ἀνεξαιρέτως τῶν παρατάξεων καὶ ἀποχρώσεων, γιὰ νὰ τοὺς ὑπενθυμίσω ὅτι, ὅταν στὸν αἵματοβαμμένο αὐτὸ τόπο δὲν ὑπῆρχε τίποτα καὶ ἡ δουλεία τῶν ἐχθρῶν κατοχῶν κατεδυνάστευε τὸ Ἔθνος καὶ ἐπεδίωκε τὴν ἐξαφάνιση τῆς Ἑλληνικῆς Φυλῆς, ὑπῆρχε ἡ Ὁρθόδοξη Ἐκκλησία περὶ τὴν ὁποία συνεκεντρώθησαν οἱ καταδυναστευόμενοι καὶ ἀπὸ τὴν ὁποία ἔπαιρναν παρηγοριὰ καὶ δύναμη ἀγωνιστικῆς ἀντιστάσεως, ὅπως ἡ ἀνόθευτη Ἱστορία μαρτυρεῖ.

Ἐπενθυμίζω σὲ ὅλους ἐκείνους, οἱ ὁποῖοι ἀπὸ παρερμηνευόμενο δῆθεν προοδευτισμὸ ποικιλοτρόπως ἐπιτίθενται καὶ προσπαθοῦν νὰ μειώσουν καὶ νὰ περιοριοποιήσουν τὴν Ὁρθόδοξο Ἐκκλησία, ὅτι ροκανίζουν τὰ θεμέλια τῆς ἰδίας τῆς ὑποστάσεώς τους ὡς μελῶν τῆς ἐλευθέρας καὶ ἀνεξαρτήτου Ἑλλάδος.

Καλῶ ὅλους τοὺς Ἕλληνες νὰ στρατευθοῦν μὲ τὴν Ὁρθόδοξο τοῦ Χριστοῦ Ἐκκλησία γιὰ νὰ ἀντιμετωπίσωμε ὅλοι μαζί, τοὺς κινδύνους ποὺ μᾶς περιβάλλουν καὶ οἱ ὁποῖοι, εἰς μὴ τὸ λησμονοῦμε, εἶναι γενικοὶ γιὰ ὅλους.

Ἡ ἱστορία μαρτυρεῖ ὅτι ἡ Ἐκκλησία ἐπολεμήθη στοὺς αἰῶνες, ἀλλὰ δὲν ἐνίκηθη. Χάρις στὴν Ἐκκλησία ἡ Φυλὴ διεσώθη καὶ ἐξεπέρασε τοὺς κινδύνους ποὺ ἀπέλησαν νὰ τὴν ἀφανίσουν ἀπὸ τὸ πρόσωπο τῆς γῆς.

Τὸ τρεμόσβητο κανδήλι τῶν μονῶν ὑπῆρξε τὸ μοναδικὸ φῶς μέσα στὸ πυκνὸ σκοτάδι τῆς σκλαβιάς, καὶ οἱ σχεδὸν ἀγράμματοι, ἀλλὰ πιστεύοντες καλόγηροι, ἐκράτησαν μὲ τὰ κρυφὰ σχολεῖα, τὴν πίστη

ΑΡΧΙΕΠΙΣΚΟΠΗ ΑΘΗΝΩΝ

Ἀθήνα, 11 Φεβρουαρίου 1987

Ο ΑΡΧΙΕΠΙΣΚΟΠΟΣ ΑΘΗΝΩΝ ΚΑΙ ΠΑΣΗΣ ΕΛΛΑΔΟΣ κ. ΣΕΡΑΦΕΙΜ

Πρὸς
Τὸ Εὐσεβὲς Πλήρωμα
τῆς Ἱερᾶς Ἀρχιεπισκοπῆς Ἀθηνῶν
Ἀγαπητοί μου,

Ζοῦμε σὲ μιὰ ἐποχὴ ὅπου τὸ ἄγχος τῆς ἀτομικῆς ἐπιβιώσεως, δὲν μᾶς ἐπιτρέπει νὰ ἀντιληφθοῦμε τὴν σοβαρότητα τῶν κοινωνικῶν πληγῶν ποὺ ἀπειλοῦν καὶ τὴν δική μας ὑπόσταση. Μιὰ ἀπὸ αὐτὲς εἶναι καὶ ἡ διάδοση τῶν ναρκωτικῶν, μὲ θύματα κυρίως νέους ἀνθρώπους. Ἀπέναντι σ' αὐτὸ τὸ πρόβλημα οἱ περισσότεροι δείχνουμε μιὰ ἀδιαφορία, γιατί δὲν μᾶς ἔχει ἀγγίξει προσωπικά, δὲν ἔχει χτυπήσει ἀκόμη τὸ δικό μας σπιτικό. Ἔτσι, ὅταν πληροφο-

ροῦμεθα εὐκαιριακὰ γιὰ τὴν θλιβερὴ κατάσταση τῶν θυμάτων τους, συνήθως τοὺς ἐλεηνολογοῦμε, τοὺς θεωροῦμε ὡς ἀνθρώπους τοῦ περιθωρίου, καὶ μ' αὐτὴν τὴν πολὺ ἐπιπόλαια κρίση μας τοὺς ἀπορρίπτουμε. Αὐτὸ ὁμῶς προδίδει καὶ τὴν ἀδυναμία μας νὰ διαγνώσουμε τὰ αἷτια ποὺ τοὺς ὀδηγοῦν στὴ χρῆση τῶν ναρκωτικῶν, καὶ νὰ συντελέσουμε στὴν ἐξάλειψή τους, εἴτε προληπτικά εἴτε θεραπευτικά.

Οἱ ναρκομανεῖς εἶναι μέλη τῆς δικῆς μας κοινωνίας, δημιουργήματα τῆς βαθεῖας πνευματικῆς κρίσεως ποὺ χαρακτηρίζει τὸν πολιτισμὸ μας. Κι ὅταν ὀμιλοῦμε γιὰ πνευματικὴ κρίση, ἐννοοῦμε τὴν ὑπερτροφία ἐνὸς μονομεροῦς τεχνολογικοῦ πολιτισμοῦ, τὴν θεοποίηση τοῦ χρήματος καὶ τῶν ἀπολαύ-

στὸ μέλλον καὶ ἔδωσαν τῇ δύναμη νὰ ξεπεραστοῦν τὰ σκληρὰ μέτρα ἐξαφανισμοῦ τῆς φυλῆς.

Αὐτὰ δίδουν τὸ δικαίωμα νὰ ἐπισημάνω ἰδιαίτερα, πὼς ὅλοι γενικὰ πρέπει νὰ συνειδητοποιήσωμε, ὅτι, ἐνώπιον τῶν ἐπιθέσεων τῶν ποικιλιώνων ἐχθρῶν κατὰ τῆς Ὀρθοδόξου Χριστιανικῆς Ἐκκλησίας, ἡ Ἐκκλησία πρέπει νὰ ἐνισχυθῇ καὶ νὰ μείνῃ ἀπερίσπαστη νὰ ἐπιτελέσῃ, γιὰ μιὰ ἀκόμη φορά, τὴν ἐθνικὴ τῆς ἀποστολή. Ἐφ' ὅσον εἶναι παραδεκτὸ καὶ ἀπὸ τὴν ἀψευδῆ ἱστορία μαρτυρούμενο, ὅτι ἡ Ἐκκλησία εἶναι ἡ σώτειρα κιβωτὸς τοῦ γένους, δὲν εἶναι συμφέρον νὰ ὑπονομεύεται καθ' οἷονδήποτε τρόπο καὶ νὰ ἀποδυναμώνεται ἡ ἀποστολή τῆς.

Θέματα λοιπὸν τὰ ὁποῖα ἀναφέρονται στὴ ζωὴ καὶ τὴν ἀποστολή τῆς Ἐκκλησίας δὲν συμφέρει κανένα νὰ ἀντιμετωπίζονται μὲ «μονομερεῖς» πρωτοβουλίες.

Ὁ ἀκολουθητέος «μονόδρομος» εἶναι μόνον οἱ θετικὲς σχέσεις τῆς Ἐκκλησίας

μὲ τὴν Πολιτεία καὶ αὐτὸ ἐξασφαλίζεται μόνον, ἐφ' ὅσον ὅλα τὰ θέματα θὰ ρυθμίζονται μὲ συμφωνία Ἐκκλησίας καὶ Πολιτείας καὶ μὲ ἀμοιβαία κατανόηση.

Ἀντίθετη τακτικὴ θὰ ὀδηγήσῃ σὲ διαταραχὴ τῶν σχέσεων τῆς Ἐκκλησίας μὲ τὴν Πολιτεία καὶ θὰ ἐπιτρέψῃ στοὺς ποικιλιώνους ἐχθροὺς τῆς Ἐκκλησίας, —οἱ ὁποῖοι προσπαθοῦν νὰ καλυφθοῦν ὑπὸ τὸ προκάλυμμα τῶν συνταγματικῶν διατάξεων, τίς ὁποῖες ἐρμηνεύουν ὅπως τοὺς συμφέρει— νὰ πραγματοποιήσουν τὸ καταλυτικὸ ἔργο τους, νὰ ἐπιτύχουν τὸν ἀνθελληνικὸ σκοπὸ τους.

Αὐτὸς ὁ «μονόδρομος» δὲν θὰ ἐπιτρέψῃ καὶ στοὺς ἐχθροὺς τῶν Πατριαρχείων νὰ λάβουν μέτρα, τὰ ὁποῖα θὰ συντελέσουν στὴν περαιτέρω συρρίκνωση τοῦ Ἑλληνισμοῦ.

Ἀδελφοί μου, Στῶμεν καλῶς.

† Ο ΑΘΗΝΩΝ ΣΕΡΑΦΕΙΜ

σεων, τὴν κυριαρχία τοῦ καταναλωτικοῦ πνεύματος, τὴν ἰσοπέδωση τῶν πνευματικῶν ἀξιών, τὴν ρευστότητα ἀκόμη καὶ αὐτῆς τῆς ἀξίας — ἄνθρωπος..., πὸν ὅλα αὐτὰ ἔχουν διαβρώσει ἀνεπανόρθωτα τὶς ἀνθρώπινες σχέσεις. Εἴμαστε τραγικὰ ἀνίκανοι νὰ δοῦμε μέσα μας, ἀλλὰ καὶ στὸ πρόσωπο τῶν συνανθρώπων μας αὐτὸ πὸν μᾶς προσδίδει τὴν ἀνθρώπινη ἰδιότητα καὶ ὄντοτητα: δηλαδή τὴν εἰκόνα τοῦ Χριστοῦ. Δίχως λοιπὸν αὐτὸ τὸ ἐσωτερικὸ κοινὸ σημεῖο ἐπαφῆς, βλέπουμε τοὺς ἄλλους σὰν μέσα γιὰ τὴν δική μας κοινωνικὴ ἐπιβεβαίωση, ἀνέλιξη καὶ κυριαρχία.

Μέσα σ' αὐτὴν τὴν ἀπάνθρωπη κοινωνικὴ πραγματικότητα ἀρκετοὶ νέοι ἄνθρωποι (προδομένοι ὄχι μόνο ἀπὸ τὴ δική τους ὑπερευαισθησία κι ἀπὸ τὸ παράτολμο τῆς ἡλικίας τους, ἀλλὰ κι ἀπὸ τὶς ἀτυχεῖς συγκυρίες κι ἀπὸ τὴν δική μας ἀδιαφορία) ἀγωνίζονται νὰ βροῦν κάποιον ἄλλοῦ τὸν «παράδεισόν» τους· νὰ ξεφύγουν ἀπὸ τὴν κοινωνικὴ ἀβεβαιότητα καὶ ὑποκρισία, ἀπὸ τὴν προσωπικὴ καὶ κοινωνικὴ περιθωριοποίηση, ἀπὸ τὸ ἄγχος καὶ τὴν ἄσκοπη ἐπιβίωση· νὰ ἀνακαλύψουν κάτι νέο πὸν νὰ τοὺς ἱκανοποιεῖ καὶ νὰ τοὺς προσφέρει μιὰ κάποια ἐσωτερικὴ πληρότητα. Ἀπὸ κεῖ καὶ πέρα δὲν εἶναι δύσκολο νὰ πέσουν θύματα τῶν διαφόρων ἀπάνθρωπων ἐμπορικῶν κυκλωμάτων, μεταξὺ τῶν ὁποίων εἶναι καὶ οἱ ἔμποροι τοῦ «λευκοῦ θανάτου», τῶν ναρκωτικῶν. Ἡ ἀναζήτηση, πλέον, τῶν «τεχνητῶν παραδείσων» τοὺς ὀδηγεῖ ἀπὸ τὸν ἐθισμό στὴν ἀπόλυτη ἐξάρτηση καὶ στὴν καταστροφή...

Ποιοὶ εἶναι λοιπὸν οἱ ὑπεύθυνοι; Ποιοὶ εἶναι οἱ ἠθικοὶ αὐτουργοὶ γι' αὐτὸ τὸ φρικτὸ ἀνοσιούρηγμα; Ἀσφαλῶς ὅλες οἱ δομές τῆς κοινωνίας, κι ὁ καθένας μας προσωπικά. Ἰδίως ἐμεῖς οἱ μεγαλύτεροι, πὸν φροντίσαμε νὰ φτιάξουμε ἕναν κόσμον ἀνέσεων, ἀλλὰ τόσο ἀσφυκτικὸ γιὰ ζωντανὸς ἀνθρώπους! Εἴμαστε ὑποχρεωμένοι νὰ παραδεχθοῦμε τὸ ὀλέθριο λάθος μας καὶ νὰ τὸ ἐπανορθώσουμε. Ὀφείλουμε νὰ ἀνακαλύψουμε καὶ νὰ ἀποκαλύψουμε στὴ νέα γενιὰ τὸ πνεῦμα τῆς γνήσιας ἀνθρωπιᾶς καὶ τῆς ἀληθινῆς κοινωνικότητας, τὴν γλώσσα τῆς πραγματικῆς ἀγά-

πης, πὸν βρίσκει τὸν ἑαυτό της ὅταν θυσιάζεται γιὰ τὸν συγκεκριμένο «πλησίον», κι ὄχι ὅταν διεκδικεῖ δικαιώματα καὶ ἀπολαυές.

Τέτοιο εἶναι τὸ πνεῦμα καὶ τὸ ὑπόδειγμα τοῦ Χριστοῦ καὶ τῆς Ἐκκλησίας, μὲ τὸ ὁποῖο ἀνατράφηκαν οἱ πρόγονοὶ μας. Γαλουχημένοι μὲ αὐτὸ τὸ πνεῦμα, ἀξιοποίησαν στὸν κοινωνικὸ χῶρον τὴν ἐμπειρία τῆς κοινῆς πνευματικῆς ζωῆς τους, ὡς μελῶν τῆς Ἐκκλησίας: ἤξεραν νὰ πονοῦν καὶ νὰ αἰσθάνονται τὸν «πλησίον» σὰν τὸν ἑαυτό τους· τὸ δικὸ του καλὸ τὸ ἔβαζαν παραπάνω ἀπὸ ὁποιοδήποτε ὑπολογισμό, ἐνσαρκώνοντας τὴν ἀγάπη τοῦ Θεοῦ μέσα στὶς συνθήκες τῆς καθημερινῆς ζωῆς.

Τὴν ἐμπειρία μιᾶς τέτοιας ζωῆς σᾶς παρακαλῶ νὰ γνωρίσετε ἀπὸ κοντὰ, ἀγαπητά μου παιδιά, νιάτα τῆς Ἀθήνας (ὅσοι διεκδικεῖτε μιὰ θέση στὸν κοινωνικὸ στίβο, ἀλλὰ καὶ ὅσοι γιὰ ὁποιοδήποτε λόγο βρεθήκατε στὸ κοινωνικὸ περιθώριο). Σᾶς καλῶ νὰ γνωρίσετε προσωπικά Ἐκεῖνον πὸν σᾶς ἀποδέχεται, ὁποιοδήποτε κι ἂν εἶναι τὸ παρελθόν σας· πὸν σᾶς ἀγαπᾷ, χωρὶς νὰ γυρεῖ προϋποθέσεις ἢ ἀνταλλάγματα γι αὐτὴν τὴν τὴν ἀγάπη «ἀπροϋποθέτως καὶ ἀσκόπως», ὅπως λένε οἱ Πατέρες μας· ὁ καθένας συγκεκριμένα ἀπὸ σᾶς — κι ἀπὸ ὅλους μας — Τοῦ εἶναι ἀπόλυτα ἀγαπητὸς καὶ ἀνεπανάληπτα μοναδικός. Εἶναι ὁ Πατέρας τῆς παραβολῆς τοῦ Ἀσώτου, πὸν ἡ ζωὴ Του εἶναι ταυτόσημη μὲ τὴν ἀγάπη, καὶ ἡ πατρότητά του ταυτόσημη μὲ τὴν θυσία. Ἀφεθῆτε μὲ ἐμπιστοσύνη στὴν προσωπικὴ γνωριμία καὶ κοινωνία μαζί Του. Μὴ διστάσετε νὰ τὸν ὀνομάσετε Πατέρα σας, ζητώντας ἀπὸ Αὐτὸν τὴν χαρὰ καὶ τὴν πληρότητα τῆς ζωῆς. Νὰ εἶστε σίγουροι ὅτι, πρὶν ἀκόμη Τοῦ τὸ ζητήσετε, γνωρίζει τὸν ἐσῶτερο αὐτὸν πόθο τῆς ψυχῆς σας, τὸν κοινὸ παρονομαστή τῶν νεανικῶν σας ἐπιδιώξεων. «Ἐκεῖνος πὸν δὲν λυπήθηκε τὸν μονογενῆ Υἱὸ Του, ἀλλὰ Τὸν παρέδωσε σὲ θάνατο γιὰ χάρη ὅλων μας, πῶς μαζί μὲ Αὐτὸν δὲν θὰ μᾶς χαρίσει τὰ πάντα;» (Ρωμ. 8,32).

Ἡ ἀγάπη τοῦ Θεοῦ καὶ Πατέρα εἶναι

Ο ΔΙΑΛΟΓΟΣ ΠΕΡΙ ΠΑΙΔΕΙΑΣ*

(ΜΝΗΜΟΝΙΟ)

6) Ἡ αὐτενέργεια τῶν ἐκπαιδευομένων, πού σημαίνει τὴν ἐξ ἐπόψεως ἠθικῆς ἰσότητι συμμετοχὴ τους στὴν ἐκπαιδευτικὴ καὶ μορφωτικὴ διαδικασίᾳ, ποτὲ δὲν πρέπει νὰ ἐκφυλίζεται σὲ ἀπαίτησι ἀνατροπῆς τῆς ἱεραρχικῆς κλίμακος. Πρέπει πάντοτε νὰ ἀναγνωρίζεται ἀπὸ αὐτοὺς ἡ ὑπεροχὴ ἐκείνων, πού ἔχουν μακρόχρονη θεωρητικὴ καὶ πρακτικὴ ἐμπειρία, πού ἔχουν διευρύνει πολὺ περισσότερο τὰ ὄρια τοῦ παιδαγωγικοῦ των προσασατολισμοῦ καὶ πού ἡμποροῦν ἀπὸ καθολικώτερη καὶ ὑψηλότερη σκοπιὰ ἐποπτείας νὰ ἔχουν εὐρύτερο ὀπτικὸ πεδίο κατὰ τοὺς ἐκπαιδευτικούς σχεδιασμούς καὶ προγραμματισμούς. Ἀλλὰ καὶ οἱ τελευταῖοι πρέπει μὲ τὴ σειρά τους νὰ νοιώθουν ὡς κύριο καθήκον τους νὰ χειραγωγοῦν μὲ ἀνιδιοτελεῆ ἀγάπη τοὺς ἐκπαιδευομένους, οἱ ὅποιοι ποτὲ δὲν πρέπει νὰ ἔχουν τὸ παράπονο, ὅτι μένουν ἀκαθοδήγητοι καὶ ἀμύητοι στὴν προσπάθεια γιὰ τὴν ἀνάπτυξι καὶ ὀλοκλήρωσι τῆς προσωπικότητός των.

7) Ἐπειτα πρέπει νὰ ὑπομνησθῆ ἡ μεγάλη σημασία, τὴν ὁποία ἔχει ἡ χρῆσις στοῦ μορφωτικὸ ἔργο τῆς ἀρχῆς τῆς ὀλότητος, κατὰ τὴν ὁποία τὰ ἐκάστοτε νέα ἐπὶ μέρους μορφωτικὰ στοιχεῖα δὲν πρέπει νὰ προσφέρονται ἀπλῶς μὲ τὴν προσθήκη τους στὰ

προηγούμενα καὶ νὰ δημιουργοῦν ἔτσι μηχανικὰ ἀθροίσματα ἀσυνδέτων γνώσεων ἢ αἰτημάτων, ἀλλὰ πρέπει νὰ παρουσιάζονται εἰς ἐπαλλήλους ὁμοκέντρους κύκλους, οἱ ὅποιοι ὄλονεν εὐρύνονται καὶ πλουτίζονται, ἀναλόγως πρὸς τὴν ἡλικία καὶ τὴν πνευματικὴ κατάστασι τῶν μαθητῶν. Σὲ ὅλα ἀνεξαιρέτως τὰ στάδια καὶ σὲ ὅλες τις ἐπὶ μέρους βαθμίδες τοῦ ἐκπαιδευτικοῦ ἔργου πρέπει νὰ γίνεται αἰσθητὴ ἡ ἐνιαία ἀρχὴ καὶ κατεύθυνσις τοῦ ὅλου. Καὶ στὴν Παιδαγωγικὴ πρέπει νὰ ἰσχύη ἡ ἀρχὴ τοῦ Ἀριστοτέλους, κατὰ τὴν ὁποία «τὸ ὅλον προηγεῖται τοῦ μέρους».

8) Ἡ ἀληθινὴ Παιδεία προφυλάσσει τὸ ἔργο τῆς ἀγωγῆς ἐκ τοῦ κινδύνου τῆς κατολισθήσεως καὶ ἐκτροπῆς του σὲ μιὰ ἀπλῶς ἐκφυλισμένη, ἀθρησκευτικὴ ψευδο-ουμανιστικὴ προσπάθεια, ἡ ὁποία ἔχει καθαρῶς ἕμμοно (ἐν+μένειν), ἀνθρωποκεντρικὸ καὶ ἐνδοκοσμικὸ χαρακτῆρα καὶ τροφοδοτεῖται μόνον ἀπὸ ἀνθρώπινα ἐντάλματα καὶ αἰτήματα. Ἡ ἀληθινὴ Παιδεία υἱοθετεῖ ὡς minimum τὰ ἐκλεκτὰ μορφολογικὰ ἢ εἰδολογικὰ στοιχεῖα τοῦ θεοκεντρικοῦ χαρακτῆρος τοῦ αὐθεντικοῦ «οὐμανισμοῦ» τῶν ἀναζητούντων τὸν «ἀγνωστον Θεόν» («κατὰ πάντα δεισιδαιμονεστέρων») (Πράξ. ιζ', 22-23) ἀρχαίων Ἑλλήνων καὶ γεμίζει αὐτὰ μὲ τὸ maximum τοῦ νέου περιεχομένου τοῦ Χριστιανικοῦ Ἀνθρωπισμοῦ

(*) Συνέχεια ἐκ τῆς σελ. 100 τοῦ ὑπ' ἀρ. 3 τεύχους.

τὸ πιὸ αἰσιόδοξο μῆνυμα πού ἀπηύθυνε ἡ Ἐκκλησία εἰδικὰ στὴ νέα γενιά, ἀλλὰ καὶ στοὺς μεγαλυτέρους. Ἡ ἀναζήτησι καὶ ἡ προσωπικὴ ἐμπειρία αὐτῆς τῆς ἀγάπης εἶναι ἱκανὴ νὰ ἀνατρέφει μέσα μας τὸ ὁποιοδήποτε θλιβερὸ ἢ ὀδυνηρὸ κατεστημένο, νὰ μᾶς ἐλευθερώσει ἀπὸ κάθε λογῆς δουλεία καὶ νὰ μᾶς ἀποκαταστήσει στὴν υἱοθεσία τῶν τέκνων τοῦ Θεοῦ.

Ἀγαπητοί μου,

Σὰν πνευματικὸς σας πατέρας καὶ ποι-

μενάρχης, μὲ τὴν εὐκαιρία τῆς σημερινῆς ἐπικοινωνίας, ζητῶ τὴν συμβολὴ ὅλων σας (καὶ τῶν νεωτέρων καὶ τῶν μεγαλυτέρων), γιὰ νὰ ἐπανευαγγελισθοῦμε προσωπικὰ καὶ ἀπὸ κοινοῦ σὲ ὅσους στέκονται ἠθικὰ καὶ σ' αὐτοὺς πού ἔπεσαν ἢ πού κινδυνεύουν, τὴν ἀπροσμέτρητη ἀγάπη τοῦ Θεοῦ, πού ἐπιποθεῖ τοῦ καθενὸς τὴν σωτηρία.

Ο ΑΡΧΙΕΠΙΣΚΟΠΟΣ

† Ο ΑΘΗΝΩΝ ΣΕΡΑΦΕΙΜ

ὁ ὅποιος προβάλλει τὸν ἐν Χριστῷ «καινὸν ἄνθρωπον» (Ἐφ. β', 15· δ', 24). Ἰδίως ἡ Ὁρθοδοξία, μὲ τὴ λειτουργικὴ ζωὴ τῆς καὶ μὲ τὴ μυσταγωγικὴ καὶ ἀναγωγικὴ τῆς ἀτμόσφαιρα, ὁδηγεῖ τοὺς «ἀπελευθέρους τοῦ Κυρίου» (Α' Κορ. ζ', 22), πού ἔχουν ἐξέλθει ἐκ τῆς κολυμβήθρας τοῦ ἱεροῦ βαπτίσματος μὲ τὴ φωτεινὴ στολὴ τῆς ἀναγεννήσεως, νὰ πραγματώσουν τὸ εἰς «μέθεξιν» τῆς μυστικῆς ζωῆς τοῦ Χριστοῦ ἀποβλέπον ὑψιστο παιδαγωγικὸ αἶτημα, τὸ ὁποῖο κατὰ κλασσικὸν καὶ ἐπιγραμματικὸν τρόπο διατυπώθηκε ἀπὸ τὸν ἅγιο Γρηγόριο τὸν Θεολόγο: «Χριστῷ συναρτῆναί με δεῖ, Χριστῷ συναναστῆναί, συγκληρονομησαί Χριστῷ, υἱὸν γενέσθαι Θεοῦ, Θεὸν αὐτόν» (Migne 'Ε.Π. 35,785).

9) Ἡ «μέθεξις» καὶ κοινωνία τῆς μυστικῆς ζωῆς τοῦ Χριστοῦ μορφώνει ἄριστα τὴν ἀνθρωπίνην ὑπαρξί, διότι ἐκκολάπτει τὸν ἐσώτατο πυρῆνα τῆς προσωπικότητος, προκαλεῖ ἀνάφλεξι τῶν ἐμφύτων καὶ μυχιῶν ἀρχετυπικῶν πόθων τῆς ψυχῆς καὶ συνενώνει αὐτούς σὲ δυναμικὴ ἱεραρχικὴ τάξι καὶ ἀδιάσπαστη ὁλότητα, μέσα στὴν ὁποία οἱ μερικώτεροι ἐκπαιδευτικοὶ ἀνθρωπιστικοὶ καὶ πολιτιστικοὶ σκοποὶ (γνωστικοί, αἰσθητικοί, κοινωνικοί, ἠθικοί, πολιτικοί, βιολογικοί, οἰκολογικοί, οἰκονομικοτεχνικοὶ κ.λπ.) ὑποτάσσονται σὲ ἓνα ἐνοποῖο σύνθημα: «Τὰ πάντα καὶ ἐν πᾶσι Χριστός» (Κολ. γ', 11). Ἔτσι ἡ ἐν Χριστῷ «Καινὴ Κτίσις» δὲν ἔχει μόνον κατακόρυφη κατεύθυνσι πρὸς τὸν οὐρανό, μὰ καὶ ὀριζόντια κίνησι πρὸς ἐξυγιάνει τῶν ἐπιγείων σχέσεων καὶ συναρτήσεων τῶν ἀνθρωπίνων προσωπικῶν ὑπάρξεων. Μάλιστα ὅσον περισσότερο ἡ ἀνακαινισμένη ἀνθρωπίνη ὑπαρξις ἀνυψώνεται ἀληθινὰ πρὸς τὸν οὐρανό, τόσο τὸ ὀπτικὸ τῆς πεδίο πρὸς τὴν ὀριζόντια κατεύθυνσι γίνεται εὐρύτερο καὶ καθαρώτερο, γιὰ νὰ ἀποβαίνη ἐξυγιαντικὸς παράγων μέσα στὸ κοινωνικὸ σύνολο καὶ γιὰ νὰ γίνεται μέσα σ' αὐτὸ φορεὺς τῆς βασιλείας τοῦ φωτός, τῆς ἀληθείας, τῆς ἐλευθερίας τῆς εἰρήνης, τῆς ἀγάπης, τῆς δικαιοσύνης. «Καινοὺς οὐρανοὺς καὶ γῆν καινὴν προσδοκῶμεν, ἐν οἷς δικαιοσύνη κατοικεῖ» (Β' Πέτρ. γ', 13). Στὸ σημεῖο αὐτὸ πρέπει νὰ ὑπενθυμιζε-

ται καὶ ἡ ἐσχατολογικὴ διάστασις, ἔνεκα τῆς ὁποίας ὁ ρῶσος φιλόσοφος Μπερδιάγεφ τόνιζε, ὅτι «ἡ τελεία κοινωνία εἶναι νοητὴ μόνον σ' ἓνα κόσμον τέλειο, μόνον ὡς μεταμόρφωσις τοῦ κόσμου, ὡς καινὴ γῆ καὶ καινὸς οὐρανός, ὡς νέα Ἱερουσαλήμ». Στὸν κόσμον αὐτὸ ὅλες οἱ μορφωτικῆς, «πολιτικῆς καὶ κοινωνικῆς ἐπιτυχίαι εἶναι σχετικῆς καὶ μποροῦν νὰ σημειώσουν μιὰ βελτίωσι ἐν σχέσει πρὸς ὅ,τι προηγεῖτο χωρὶς νὰ φθάσουν τὴν τελειότητα». Τὸ ἐσχατολογικὸ στοιχεῖο ἐλευθερώνει τὴν ἀγωγή ἀπὸ οὐτοπίαις καὶ χαρίζει σ' αὐτὴ ρεαλισμό.

10) Ὁ σύμφωνος πρὸς τὶς διατάξεις τοῦ Συντάγματος διαποτισμὸς τῆς Ἑλληνικῆς Παιδείας ὑπὸ τοῦ Πνεύματος τῆς Ὁρθοδοξίας ὄχι μόνον ἀνταποκρίνεται στὴν μακράκινα ἐλληνορθόδοξη πολιτιστικὴ παράδοσι τοῦ Γένους, ἀλλὰ καὶ ἀποτελεῖ πυροδότησι τῆς ἐλευθερίας τῶν νέων, οἱ ὁποῖοι καλοῦνται νὰ ἀναπτύξουν τὴν αὐτοτέλειά τους καὶ νὰ αὐτοπροσδιορισθοῦν ὑπευθύνως μὲ ἐλεύθερη κατάφασι ἢ ἀπόρριψι τῶν προσφερομένων μορφωτικῶν ἀγαθῶν. Ἡ πυροδότησις τῆς πνευματικῆς ἐλευθερίας, μέσα στὰ πλαίσια τῆς ἐλληνορθόδοξου ἀγωγῆς, εἶναι στὸν ὑψιστο δυνατὸ βαθμὸ ἐγγυημένη καὶ ἐξασφαλισμένη. Ἡ ἀγωγή αὐτὴ ποτὲ δὲν δείχνει τὸν δρόμον τῆς «ἡσσοнос προσπαθείας», ἀλλὰ πάντοτε καλεῖ σὲ ἐπαγρύπνησι, ἐγρήγορσι καὶ διαρκῆ ἀγῶνα καὶ πολλὰς φορές σὲ δραματικὴ ἐσωτερικὴ ἀντίστασι ἐναντίον τῆς σαγήνης τοῦ ἀτομισμού, τῆς χρησιμοθηρίας, τοῦ ὠφελιμισμού, τοῦ ἡδονισμού, τοῦ πανσεξουαλισμοῦ. Ἡ ἀντίστασις αὐτὴ προϋποθέτει κατάφασι τοῦ πνεύματος τῆς θυσίας, αὐτοπροαίρετη προτίμησι τοῦ «κρείττονος» καὶ τοῦ «βελτίονος» ἀντὶ τοῦ γοητευτικοῦ «χειρόνος» καὶ ἐλκυστικοῦ «ἡσσοнос», ἐπομένως ἐνεργοποίησι τοῦ πνεύματος τῆς ἀληθινῆς ἐλευθερίας. «Ὁὗ τὸ Πνεῦμα Κυρίου, ἐκεῖ ἐλευθερία» (Β' Κορ. γ', 17).

(Τέλος)

ΕΥΑΓΓΕΛΟΣ Δ. ΘΕΟΔΩΡΟΥ

Καθηγητῆς τοῦ Πανεπιστημίου Ἀθηνῶν

“Η ΑΜΑΧΟΣ ΙΣΧΥΣ ΤΗΣ ΑΚΑΔΗΜΙΑΣ,” *

«Ἀρχομένου γὰρ ἔργου, πρόσωπον χρὴ θῆναι τηλανγές», λέγει ὁ Πίνδαρος (Ἐκδοσις Otto Schoeder, Pindari, Carmina, Teubner 1923, Olympria VI, I, 113 στχ. 4). Μὲ τηλαυγές λοιπὸν τὸ πρόσωπον, θεωρῶ χρήσιμον τὴν δημοσίαν ἀνακοίνωσιν ὠρισμένων ἀπόψεών μου, ἐπὶ τοῦ Ὄργανισμοῦ καὶ τοῦ ἐσωτερικοῦ Κανονισμοῦ τῆς Ἀκαδημίας. Γνώμη τοῦ ὁμιλοῦντος εἶναι ὅτι ὁ ἀριστος διὰ τὴν ἐποχὴν τοῦ Ὄργανισμοῦ τῆς Ἀκαδημίας εἶναι ἀνάγκη νὰ ἀναμορφωθῇ καὶ ἐκσυγχρονισθῇ. Ἰδίᾳ τὰ χρονικὰ ὄρια τῶν θέσεων τοῦ Γενικοῦ Γραμματέως καὶ τῶν ἐιδικῶν Γραμματέων, νομίζω ὅτι πρέπει νὰ περιορισθοῦν εἰς δύο ἢ τρία ἔτη, μὲ τὴν δυνατότητα παρατάσεως τῆς θητείας των ἐπὶ μίαν ἀκόμη τριετίαν ἢ διετίαν. Ἡ θέσις τοῦ Ἐφόρου πρέπει νὰ καταστῇ προσωποπαγῆς καὶ νὰ διορίζεται διὰ μίαν τριετίαν, δυναμένη νὰ ἀνανεοῦται δις ἢ τρις φοράς. Ὁ Ἐφορος νὰ προσλαμβάνεται κατόπιν προκηρύξεως διαγωνισμοῦ καὶ μὲ σύμβασιν ἐιδικοῦ ἔργου. Οὕτω πως ἀποφεύγεται ἡ ὀλοκληρωτικὴ συγκέντρωσις ἐξουσιῶν καὶ εὐθυνῶν εἰς ἓν καὶ μόνον πρόσωπον.

Ἡ σήμερον ἰσχύουσα μονοετῆς θητεία τοῦ Προέδρου νομίζω ὅτι εἶναι ἀνεπαρκῆς. Πρέπει νὰ συμβαδίζῃ, ὡς πρὸς τὴν χρονικὴν διάρκειαν καὶ τὸν τρόπον ἀνανεώσεως ἢ παρατάσεως, μὲ τὰ περὶ τοῦ Γενικοῦ Γραμματέως λεχθέντα. Ὡς πρὸς τὸν τρόπον ἐκλογῆς τοῦ Προέδρου, ἐκάστη τῶν τριῶν Τάξεων νὰ ὑποδεικνύῃ ἴδιον ὑποψήφιον, ἢ δὲ Ὀλομέλεια νὰ ἀποφαίνεται κατὰ πλειοψηφίαν ὀλοκλήρου τοῦ Σώματος περὶ τοῦ Ἀκαδημαϊκοῦ ποῦ θὰ ἀναδεχθῇ τὰς εὐθύναις τῆς ὅλης Διοικήσεως.

Ὁφείλω ἐνταῦθα νὰ ἐπισημάνω, ὅτι ἡ ἐπιβληθεῖσα λιτότης εἰς πάντα, ἀσφαλῶς θὰ ἔχῃ καὶ τὸν ἀνάλογον ἀντίκτυπον διὰ τὴν Ἀκαδημίαν. Οὐχ ἦττον ὁ ὁμιλῶν θέλει νὰ διατηρήσῃ πως τὴν αἰσιοδοξίαν του, ὅτι οἱ ἐν τέλει θὰ εὐδοκήσουν νὰ δεχθοῦν ἐν εὐμενεῖα ὠρισμένα ὀρθὰ καὶ δίκαια αἰτήματα τῆς Ἀκαδημίας, οἷα εἶναι: Αἴτημα πρῶτον: Ἡ αὔξησις τοῦ ὑπαλληλικοῦ προσωπικοῦ, ἀκόμη καὶ διὰ προσωρινῆς συμβάσεως. Ὁφείλω δὲ νὰ ἐπισημάνω, ὅτι ἡ Ἀκαδημία σήμερον ἀντιμετωπίζει μέγιστον πρόβλημα ὄχι μόνον αὔξεσεως, ἀλλὰ καὶ τῆς ἀντικαταστάσεως τῶν ἀποχωρούντων, λόγω συντάξεως, ὑπαλλήλων τῆς. Αἴτημα δεύτερον: Ἡ ἐξεύρεσις χώρων ἢ καὶ οἰκοπέδου πρὸς ἀνοικοδόμησιν πολυορόφου οἰκῆματος διὰ τὴν ἐγκατάστασιν τῶν Ἐρευνητικῶν Κέντρων τῆς Ἀκαδημίας. Αἴτημα τρίτον: Ἐξεύρεσις οἰκοπέδου ἀνιδρύσεως τῆς Βιβλιοθήκης τῆς Ἀκαδημίας. Ἐπ' εὐκαιρίᾳ σημειῶ, ὅτι ἡ Ἀκαδημία θὰ ἠδύνατο ἐκ τῶν ἰδίων πόρων νὰ πληρώσῃ τὰς ἀπαραιτήτους τοῦλάχιστον ἀνάγκας, ἐὰν ἡ Κυβέρνησις ἀπεδέσμευε ἐλάχιστον μέρος τῶν κεφαλαίων τῆς.

* Συνέχεια ἐκ τῆς σελ. 104 τοῦ ὑπ' ἀρ. 3 τεύχους.

Ἡ πείρα, τὴν ὁποίαν ἀπέκτησα ἐν τῇ, εἰς ἣν θητεύω ἀπὸ ἐνὸς καὶ ἡμίσεος ἔτους, Ἀρχαιολογικῆ Ἐταιρείᾳ, μὲ ἐδίδαξεν ὅτι τὸ βάρος τῶν μερμινῶν τοῦ Προέδρου τίθεται εἰς τὴν διαχείρισιν καὶ ἐκμετάλλευσιν τῶν οἰκονομικῶν τῆς Ἀκαδημίας. Ἡ Οἰκονομικὴ Ἐπιτροπὴ, ἢ ἐκ τῶν ἀρίστων καὶ τὰ μάλιστα πεπειραμένων διαπρεπῶν συναδέλφων ἀποτελουμένη, θὰ ἠδύνατο νὰ προσφέρῃ ἀσυγκρίτως περισσότερα, ἐὰν ἡ Οἰκονομικὴ τῶν Ἐπιτροπῶν διηρῦνέτο πως. Παρὰ τὸ γνωστὸν λόγιον: «τὰ ἐν οἴκῳ μὴ ἐν δήμῳ», ἄς μοὶ ἐπιτραπῇ νὰ πιστεύω, ὅτι πολλάκις ἐπιβάλλεται ἢ παραβάσις τοῦ κανόνος, πρὸς ἄσπον παρεξηγήσεων ἢ δυσμενῶν σχολίων, ὅτι ἡ Ἀκαδημία δὲν μελετᾷ ἢ δὲν διορθώνει τὰ καὶ εἰς τὴν κοινὴν ἀντίληψιν ὑποπίπτοντα ἄξια διορθώσεως. Θὰ παραθέσω μίαν σειρὰν διορθωτέων, κατὰ τὴν ἐμὴν ἀντίληψιν, τῶν ὁποίων τὴν ἐκτέλεσιν θὰ εἰσηγηθῶ εἰς τὴν Σύγκλητον πρὸς ἔγκρισιν.

Κατὰ τὸ ἄρθρον 33 τοῦ ἰσχύοντος Ὄργανισμοῦ, τὰ ἔργα τῆς Ἀκαδημίας διεξάγονται εἴτε ὑπὸ τῆς Ὀλομελείας, εἴτε ὑπὸ τῶν Τάξεων, εἴτε ὑπὸ Ἐπιτροπῶν. Σήμερον ὠρισμέναι Ἐπιτροπαὶ ἀποκοτῶν ἰδιαίτην σπουδαιότητα καὶ βαρύτητα διὰ τὴν Ἀκαδημίαν. Αὗται εἶναι: 1) Ἡ Οἰκονομικὴ Ἐπιτροπὴ 2) ἡ Νομικὴ Ἐπιτροπὴ 3) ἡ Ἐπιτροπὴ διὰ τὰ Τεχνικὰ ἔργα 4) ἡ Ἐπιτροπὴ τῶν Καλῶν Τεχνῶν 5) ἡ Ἐπιτροπὴ Παιδείας καὶ ἄλλα.

α) Διὰ τὴν Οἰκονομικὴν Ἐπιτροπὴν προτείνω τὴν πρόσληψιν ἐνὸς ἢ καὶ δύο ἐιδικῶν καὶ πεπειραμένων, συνταξιούχων ἢ μὴ, οἰκονομολόγων, ἵνα διευκολύνουν τὸ ἔργον τῆς Οἰκονομικῆς Ἐπιτροπῆς καὶ συγχρόνως συμβοηθοῦν τὸν ἔχοντα τὸ ὅλον βάρος τῶν πολλαπλῶν καὶ σπουδαίων οἰκονομικῶν θεμάτων καὶ προβλημάτων τῆς Ἀκαδημίας Ἐφορον, ὅστις εἶναι ἄξιος πράγματι θαυμασμοῦ, διότι κρατεῖ εἰς τὴν μνήμην του πλήθος ὄλων θεμάτων, ταχείας πολλάκις ἐκτελέσεως, ποῦ παρὰ τὴν ἀγαθὴν προαίρεσιν, ἀδυνατεῖ μόνος νὰ φέρῃ εἰς πέρας.

β) Ἰδιαίτεραν βαρύτητα προσλαμβάνει σήμερον ἡ Ἐπιτροπὴ Παιδείας, ἥτις θὰ παρακολουθῇ ὅλα τὰ προβλήματα Παιδείας, μορφώσεως τῶν Νέων εἰς ὅλας τὰς βαθμίδας τῶν Σχολείων, ἀπὸ τῆς κατωτάτης μέχρι καὶ τῆς Ἀνωτάτης, ὥστε νὰ εἰσηγεῖται τὰ κατὰ τὴν γνώμην τῆς Ἀκαδημίας μέσα, μέθοδον καὶ τρόπους διδασκαλίας καὶ κατ' ἐξοχὴν τῆς Ἑλληνικῆς Γλώσσης, τῆς καθ' ὁμολογίαν πάντων μίας καὶ ἐνιαυτῆς Γλώσσης καθ' ὅλην τὴν ἱστορικὴν ἐξελικτικὴν περιόδον, ἥτοι τῆς Ἀρχαίας ἑλληνικῆς, τῆς Μεσαιωνικῆς καὶ τῆς Νέας Ἑλληνικῆς, ἀνευ προτιμήσεων ἢ γλωσσικῆς μισαλλοδοξίας.

γ) Μεγάλην βαρύτητα δίδω ἐπίσης εἰς τὴν σύστασιν ἐιδικῆς Ἐπιτροπῆς Ἐποπτείας τῶν Κέντρων,

συνισταμένην ἐκ τῶν Ἐποπτῶν - Ἀκαδημαϊκῶν τῶν Ἐρευνητικῶν Κέντρων. Αὕτη πρέπει νὰ συνέρχεται ἀνὰ δέμηνον, πρέπει δὲ νὰ ἔχη εἰδικὸν Γραμματέα, ὁ ὁποῖος θὰ κρατῆ τὰ Πρακτικὰ τῶν συνεδριῶν. Θὰ προεδρεύῃ ὁ ἀρχαιότερος τῶν Ἐποπτῶν - Ἀκαδημαϊκῶν. Θὰ καλοῦνται δὲ νὰ λαμβάνουν μέρος εἰς τὰς συνεδριάξεις ὁ Γενικὸς Γραμματεὺς καὶ ὁ Ἐφόρος. Οἱ Διευθύνται τῶν Ἐρευνητικῶν Κέντρων πρέπει νὰ συνεδριάξουν ἀπαξ τοῦ μηνός, μὲ προεδρεύοντα τὸν ἀρχαιότερον τῶν Δ)ντῶν. Θὰ κρατοῦν Πρακτικὰ καὶ θὰ συζητοῦν τὰ προβλήματα ἐκάστου Κέντρου καὶ θὰ εἰσηγοῦνται τὰ θέματά των εἰς τὴν Ἐπιτροπὴν Ἐποπτείας τῶν Κέντρων. Ἡ συμμετοχὴ τοῦ Προέδρου, τοῦ Γενικοῦ Γραμματέως καὶ τοῦ Ἐφόρου ἐπαφίεται εἰς τὴν κρίσιν των.

δ) Ἡ ὑπὸ τοῦ τέως Προέδρου κ. Μούσουλου ἐφαρμοσθεῖσα τὸ πρῶτον ἀρχὴ νὰ προσκαλῶνται κατ' ἔτος ὠρισμένα διακεκριμένα Μέλη ἐκ τῶν Ἐταίρων καὶ Ἀντεπιστελλόντων ἐπιστημόνων, ἵνα προβαίνουν εἰς Ἀνακοινώσεις ἐπὶ ἐπιστημονικῶν θεμάτων κοινῶς ἐνδιαφέροντος, πρέπει νὰ συνεχισθῇ.

ε) Θὰ προτείνω εἰς τὴν Σύγκλητον, ὅπως ἀνὰ τετραετίαν συγκαλεῖται Διεθνὲς Συνέδριον διασήμων Ἀκαδημαϊκῶν καὶ μάλιστα κατόχων τοῦ βραβείου Νόμπελ, διὰ νὰ δίδουν ἀπὸ τοῦ θήματος τῆς Ἀκαδημίας διαλέξεις, συζητοῦν ἐπὶ τῶν ἐπικαιρῶν ἐπιστημονικῶν θεμάτων καὶ προβλημάτων. Ἐπίσης νὰ ἐκφέρουν γνώμην περὶ τῶν τεχνολογικῶν ἀνακαλύψεων καὶ τῆς ὠφελιμότητος ἢ μὴ τούτων διὰ τὸν ἄνθρωπον. Πιστεύω ὅτι ἡ Κυβέρνησις δὲν θὰ ἀρνηθῇ τὴν χρηματοδότησιν ἐνὸς τόσοσπονδαίου καὶ διὰ τὸ Κράτος καὶ διὰ τὸ Ἑλληνικὸν Ὄνομα Διεθνούς Συνεδρίου διαπρεπῶν ἐπιστημόνων, ἀφοῦ τόσα καὶ τόσα Συνέδρια Διεθνῆ χρηματοδοτεῖ.

στ) Ὑπὲρ πάντα προέχει ἡ σήμερον ἀναγκαιότης καὶ χρησιμοτάτης τεχνολογικῆς ἐν τῇ Ἀκαδημίᾳ καὶ τοῖς Κέντροις ἐγκατάστασις ὑπολογιστικῶν μηχανημάτων.

ζ) Ἀναγκαίαν θεωρῶ τὴν τοποθέτησιν εἰδικῶν (κινουμένων) θαλάμων διὰ τὴν μετάδοσιν ὑπὸ μεταφραστῶν τῶν Ἀνακοινώσεων τῶν ξένων προσκεκλημένων μας, τῇ βοηθείᾳ κινουμένων ἐνσυρμάτων ἀκουστικῶν.

η) Ἀποτελεῖ πρόβλημα, παρατεινόμενον ἐπὶ ἔτη, ἡ στέγασις τῶν Γενικῶν Ἀρχείων τοῦ Κράτους εἰς τὸ Μέγαρον τῆς Ἀκαδημίας. Οἱ χώροι ποὺ καταλαμβάνουν τὰ Ἀρχεῖα εἶναι σήμερον εἴπερ ποτὲ καὶ ἄλλοτε ἀναγκαιότατοι διὰ τὴν Ἀκαδημίαν, λόγῳ τῶν πιεστικῶν ἀναγκῶν ἐγκαταστάσεως τῶν τεχνικῶν, οἰκονομικῶν καὶ πολλῶν ἄλλων Γραφείων τῆς Ἀκαδημίας. Παρακαλοῦμεν καὶ συνιστῶμεν, ὅπως τὸ θέμα τῆς μεταφορᾶς τῶν Ἀρχείων εἰς εἰδικὸν χώρον, τύχῃ ἰδιαιτέρας μερίμνης ὑπὸ τοῦ Κράτους καὶ μάλιστα κατὰ τὸν ὅσον εἶναι δυνατόν, συντομώτερον χρόνον.

Δὲν ἐπιθυμῶ νὰ σῶς ἀπασχολήσω καὶ μὲ πλήθος ἄλλων θεμάτων, ἐσωτερικῆς μᾶλλον ρυθμίσεως καὶ τὰ ὁποῖα θὰ διευκολύνουν τὸν ρυθμὸν τῆς καλῆς λειτουργ-

γίας τῆς Ἀκαδημίας. Περὶ ὧν αὐτῶν θὰ ἀσχοληθῇ καὶ θὰ ἀποφανθῇ ἡ Σύγκλητος.

■

Ὅστις θὰ θελήσῃ νὰ λάβῃ σαφεστέραν ἀντίληψιν τῶν ἐκπαλαι ὑφισταμένων προβλημάτων τῆς Ἀκαδημίας καὶ τῶν ἀντιλήψεων τῶν πολιτικῶν ἀνδρῶν τῆς Πολιτείας περὶ τῆς Ἀκαδημίας, πρέπει νὰ μελετήσῃ τὰ Ἐπίσημα Πρακτικὰ τῆς εἰδικῆς Ἐπιτροπῆς τῆς Βουλῆς τῆς 56ης Συνεδριάσεως τῆς 1 Σ)βρίου 1966. Ὅχι μόνον θὰ διαφωτισθῇ εἰς τὸ πῶς σκέπτονται καὶ πόσον ἐνδιαφέρον ἀποδεικνύουν οἱ ἀξιόλογοι Πολιτικοὶ ἄνδρες, ἀσχέτως κομματικῆς τοποθετήσεως, ἀλλὰ καὶ νὰ θαυμάσῃ τὰς γνώσεις καὶ τὴν σοφίαν τῆς Εἰσηγήσεως καὶ τὴν ἐκδηλον ἀγάπην τοῦ Εἰσηγητοῦ διὰ τὴν Ἀκαδημίαν. Ἄς μὲ συγχωρήσῃ ὁ ἀποφεύγων ἐκ συστήματος τὴν προβολήν, σεβαστὸς καὶ ἀγαπητὸς Πρόεδρος κ. Τ σ ά τ σ ο ς, ὅστις ἦτο καὶ ὁ Εἰσηγητὴς καὶ ὁ ἀπαντῶν εἰς ὅλα τὰ ἐρωτήματα τῶν Βουλευτῶν, διότι κάμνω μνεῖαν τοῦ ὀνόματός του πρὸς ἐπίρρωσιν τῶν λεγομένων. Προσωπικῶς ἐμελέτησα τὰ ἐν λόγῳ Πρακτικὰ καὶ πολλὰ ἐδίδαχθην. Ἐντύπωσιν ἀγαθὴν ἀπεκόμισα ἐκ τῶν θέσεων ὧν τῶν πολιτικῶν ἀνδρῶν ὑπὲρ τῆς Ἀκαδημίας, ἀσχέτως κομματικῆς τοποθετήσεως. Ἔστω ὡς παράδειγμα ὁ ἀρτίως κατηγορησένος ἀρχηγὸς τότε τῆς Ε.Δ.Α. Ἡ λ ι ο ὕ, ὅστις μὲ τὴν ὁμιλίαν του πολλὰ ἐπιχειρήματα προσεκόμισε διὰ τὴν περαιτέρω ἀνάπτυξιν τοῦ ἔργου τῆς Ἀκαδημίας. Διηξήληθον ἐπίσης ὅλας τὰς προτάσεις καὶ γνώμας τῶν διακεκριμένων Προέδρων τῆς Ἀκαδημίας τῶν τελευταίων ἐτῶν. Προσεπάθησα νὰ ἀντλήσω ὅσα χρήσιμα ἐκ τῶν ἐκθέσεων των καὶ ὅσα ἔμειναν ἀπραγματοποίητα, οὐχὶ ἔξ αἰτίας των. Διεπίστωσα μὲθ' ἱκανοποιήσεως ὅτι ἀπαξάπαντες οἱ Ἀκαδημαῖκοι —καὶ ὀφείλω νὰ τὸ τονίσω—, ἐμπνέονται, κινοῦνται καὶ ἐργάζονται, ἀποβλέποντες, ὅπως δι' ὀρθότερας ὁργανώσεως τῶν ὑπηρεσιῶν τῆς Ἀκαδημίας, ἐπιτευχθῇ εὐρύτερον ἢ διάδοσις τῶν πνευματικῶν καὶ ἐπιστημονικῶν ἐπιτευγμάτων τῆς Ἀκαδημίας, ἐπ' ὠφελείᾳ καὶ τοῦ Ἔθνους.

Προσωπικῶς ἠθέλησα νὰ προσφέρῃ καὶ ἡ μετριότης μου ὅτι καλὸν ἐθεώρησα χρήσιμον διὰ τὴν Ἀκαδημίαν διὰ τῆς ἐκθέσεως τῶν σκέψεων καὶ τῶν διαθέσεών μου ὑπὲρ τοῦ Ἀνωτάτου Πνευματικοῦ Ἰδρυματος τῆς Χώρας. Τὰ ὑπ' ἐμοῦ λεχθέντα καὶ προταθέντα δὲν ἀποτελοῦν θέσφατα. Εἶναι ἀπλῶς Γνώμαι, τὰς ὁποίας θὰ θέσω ὑπ' ὄψιν τῆς Συγκλήτου καὶ διὰ τῶν Τάξεων καὶ τῆς Ὀλομελείας, μόνης δυναμένης νὰ ἀπορροφήσῃ ἢ νὰ ἐγκρίνῃ τὰς προτάσεις μου, ὅποτε εἶναι δυνατὴ καὶ ἡ ἐπικύρωσις των ὑπὸ τῆς Πολιτείας. Ἐθεώρησα πάντως καλὸν καὶ ὠφέλιμον νὰ διατυπώσω καὶ ἀνακοινώσω τὰς Σκέψεις μου ἐνώπιον τοῦ κοινοῦ, ἵνα γνωρίσῃ καὶ τὸ πολὺ δημόσιον ὅτι ἡ Ἀκαδημία καὶ τὰ ἀπαρτίζοντα τὸ ὅλον Σῶμα αὐτῆς, Ἀκαδημαῖκοι καὶ ὑπάλληλοι ἐν τῷ συνόλῳ, μελετοῦν τὰ δέοντα διορθώσεως προβλήματα τῆς Ἀκαδημίας καὶ προσπαθοῦν νὰ δώσουν τὰς ὀρθὰς λύσεις αὐτῶν. Εἶναι δὲ πεποιθήσις τοῦ ὀμιλοῦντος ὅτι πᾶσα ἐν τῇ ἐξουσίᾳ Κυβέρησις διαπνέεται εὐμενῶς, θέλει, ἐπιθυ-

μει και δύναται να βοηθήση τὰ ἔργα τῆς Ἀκαδημίας, πρὸς ὄφελος τῆς προβολῆς τοῦ Ἑλληνικοῦ Ὀνόματος και πρὸς ἀναγνώρισιν τοῦ δημιουργικοῦ πνεύματος τῶν Ἑλλήνων Ἐπιστημόνων εἰς τὴν ἑκπαλαί πνευματοφόρον και ἔνδοξον Πατρίδα τῶν ἀπανταχοῦ Ἑλλήνων!

*

Εἰς τὰ λεχθέντα, ἴσως εἶπη τις ὅτι καλὴ μὲν ἡ πρόθεσις, ἀλλ' αἱ δυσχέρειαί ποῦ ἀντεμετωπίσθησαν και ὑπὸ προηγουμένων συναδέλφων ὑφίστανται και σήμερον. Τολμῶ να εἶπω ὅτι διατηρῶ τὴν φύσει ἐνυπάρχουσαν εἰς ἐμὲ αἰσιοδοξίαν, ὅτι θὰ ἔλθουν ὄντως και διὰ τὴν Ἀκαδημίαν «καλλίτερες ἡμέρες». Προσωπικῶς δὲ θὰ παύσω να κρούω τὰς θύρας τῶν ἐν τέλει, αἱ ὁποῖαι «ἀνοιγῆσονται τῷ κρούοντι», κατὰ τὴν Γραφήν (Ματθ. 7, 7-8). Συγχωρησάτέ με, ἐὰν ἐπαναλάβω πρὸς ἔμφασιν, ὅπερ ἀνωτέρω ἐτόνισα. Ὅτι δηλ. τὴν σήμερον ἡμέραν τὸ κέντρον βάρους ὄλων τῶν Ἐπιστημῶν τίθεται εἰς τὸν «Ἀνθρώπον» και τὴν σωτηρίαν αὐτοῦ. Ὁ αἰδίδιμος Ἀκαδημαϊκὸς Θεοδωρακόπουλος εἰς μίαν τῶν Ἐκθέσεων του, ὡς Γενικοῦ Γραμματέως τῆς Ἀκαδημίας, διετύπωσε κατ' ἄριστον τρόπον τὸ περὶ τοῦ «Ἀνθρώπου» πρόβλημα τῆς ἐποχῆς μας: «Τὸ μέγα πάθημα τοῦ συγχρόνου ἀνθρώπου εἶναι, λέγει οὗτος, ὅτι τὰ καταπληκτικὰ θήματα ποῦ ἔκαμε μετὰ τὴν Ἐπιστήμην και τὴν Τεχνικὴν του πρὸς κατάκτησιν τοῦ ἐξωτερικοῦ κόσμου, τὸν ἀπεμάκρυναν και τὸν ἀπεξένωσαν ἀπὸ τὸν ἑαυτὸν του. Ὁ νικητὴς εἶναι συγχρόνως και ἠττημένος. Νικητὴς πρὸς τὰ ἔξω, ἠττημένος πρὸς τὰ μέσα. Ἡ πληθώρα τῶν ἐιδικῶν ἐπιστημονικῶν γνώσεων και τῶν τεχνικῶν ἐφαρμογῶν, καθὼς ἐπίσης και ἡ πλημμύρα τῶν πραγμάτων, τὰ ὁποῖα κατασκευάζει και παράγει ὁ ἀνθρώπος, κατέκλυσαν εἰς τὴν ἐποχὴν μας τόσο τὸ πνεῦμα του και τὴν ψυχὴν του, ὥστε και ὁ ἴδιος να λησμονήσῃ τὸν ἑαυτὸν του, να ἀποξενωθῇ ἀπὸ τὴν οὐσίαν του. Τὸ γεγονός τοῦτο τῆς ἀποξενώσεως τοῦ ἀνθρώπου ἀπὸ τὸν ἑαυτὸν του δὲν παρετηρήθη ποτὲ ἄλλοτε μέχρι τοῦδε εἰς τὴν Ἱστορίαν. Εἶναι κατ' ἐξοχὴν γνώρισμα τῆς συγχρόνου ἐποχῆς... Ἀποτέλεσμα τῆς ἀποξενώσεως αὐτῆς τοῦ ἀνθρώπου ἀπὸ τὴν πνευματικὴν και ἠθικὴν του οὐσίαν —θὰ ἔλεγον τὴν θεῖαν οὐσίαν του—, εἶναι και ἡ ἀποχαλίνωσις τῶν ἐνοστίκων και ἡ κραυγαλέα αὐτῶν προβολὴ μετὰ ὅλα τὰ μέσα τῆς τεχνικῆς, ἡ ὁποῖα και χρησιμοποιοῖται ἐντέχνως ἀπὸ ὄλους τοὺς δημιουργοὺς. Ἐπὶ τὸ πρόσωπον τοῦ ἀνθρώπου παραμορφώνεται μετὰ διαφόρους μορφασμοὺς, οἱ ὁποῖοι χαρακτηρίζονται ὡς πρόβδος και εὐημερία ἢ ὡς σωτήριοι νεωτερισμοί, ἐνῶ δὲν εἶναι τίποτε ἄλλο παρὰ αὐτόχρομα ἐπιστροφῆς εἰς τὴν βαρβαρότητα... Πνευματικὰ Ἰδρύματα, ὅπως ἡ Ἀκαδημία, και εἰς ἄλλας ὁμαλωτέρας, περισσότερο δυνάμεις εἰς τὴν κρίσιν αὐτὴν ἐποχὴν τοῦ ἀποχρωματισμοῦ τῶν ἀξιών τῆς ζωῆς και τῆς ἀποξενώσεως τοῦ ἀνθρώπου ἀπὸ τὸν ἑαυτὸν του — ἔχουν ὡς ἀποστολὴν ὄχι μόνον να διατηρήσουν τὸ πῦρ τῆς παραδόσεως, τὴν φλόγα τοῦ οργανικοῦ πνεύματος τοῦ λαοῦ, ἀλλὰ και να ἐντείνουν εἰς τὸ ἔπακρον τὴν μνήμην και τὴν αὐτοσυνειδησίαν τοῦ πνεύματος, τὸ ὁποῖον ἐγεννήθη

ἀπὸ τὴν Ἑλληνικὴν γῆν και ἐκάλυψε ἀπ' ἀρχῆς τὸν Ἑλληνικὸν οὐρανὸν και ἔπειτα ὄλην τὴν οἰκουμένην».

Κυρίαί και Κύριοι,

Πρὶν ἢ κλείσω τὴν ὁμιλίαν μου, θεωρῶ καλὸν να γνωρίσω εἰς ὑμᾶς, ὅτι τὸ ἀρξάμενον Νέον Ἔτος εἶναι μεσοτὸν ἀναμνηστικῶν Τελετῶν. Τόσον ὑπὸ τῆς Ἀρχαιολογικῆς Ἐταιρείας, ἐορταζούσης τὰ 150 χρόνια τῆς ἰδρύσεώς της, ὅσον και τοῦ Πανεπιστημίου Ἀθηνῶν, πανηγυρίζοντος και τούτου τὰ 150 τῆς ἰδρύσεώς του, ὅπως ἐπίσης και τοῦ Ἀρείου Πάγου και τέλος τοῦ Ἀστεροσκοπεῖου και ἄλλων Ἰδρυμάτων. Ἡ Ἀκαδημία πρέπει να ἀποτίσῃ τὸν ὀφειλόμενον φόρον θαυμασμοῦ και ἀναγνωρίσεως τῶν μεγάλων και Ἐθνικῶν τούτων Ἰδρυμάτων δι' ἀφιερώσεως ἐιδικῶν τιμητικῶν Ψηφισμάτων. Ἀλλὰ ἅμα ἡ Ἀκαδημία ἔχει να ἐπιτελέσῃ και ἕτερον καθῆκον, να μνημονεύσῃ τιμῶσα προσηκόντως τὸν μέγαν Ἐθνικὸν Εὐεργέτην, τὸν και Ἰδρυτὴν τῆς Ἀκαδημίας Σίμωνά Σίωνα τὸν νεότερον (1810 - 15 Ἀπριλίου 1876), ἐπὶ τῇ εὐκαιρίᾳ τῶν 110 ἐτῶν ἀπὸ τοῦ θανάτου αὐτοῦ και να ἐξάρῃ τόσο τὴν προσωπικότητά του, ὅσον και τὸ μέγα Ἐθνικὸν ἔργον τῆς ἰδρύσεως τῆς Ἀκαδημίας, ὅπως και τόσα ἄλλα μεγίστης σπουδαιότητος ἔργα, τὰ ὁποῖα ὀρθῶς και δικαίως ἐπεσφράγησαν αὐτὸν ὡς τὸν Μέγαν Ἐθνικὸν Εὐεργέτην.

Κυρίαί και Κύριοι,

Ἡ Ἀκαδημία και ὄλον τὸ προσωπικὸν αὐτῆς, ἀπὸ τοῦ Σώματος τῶν Ἀκαδημαϊκῶν μέχρι και τοῦ συνόλου τῶν ἐργαζομένων ἐν αὐτῇ, ἐργάζονται μετὰ ἀφοσίωσιν και ζῆλον ὑπὲρ τῶν εὐγενῶν Ἑλληνικῶν Ἰδεωδῶν και ὑπὲρ τῆς ἐν τιμῇ και δόξῃ προβολῆς τοῦ Ἑλληνικοῦ Ὀνόματος, ἐντὸς και ἐκτὸς τῆς Ἑλλάδος.

Τὰ Ἰδεώδη τῆς Ἀκαδημίας εἶναι κυρίως δύο: Ὁ Ἑλληνισμὸς και ὁ Χριστιανισμὸς. Ὁ Ἑλληνισμὸς, μετὰ τὴν ἐκκλησιαστικὴν και ἐρευνητικὴν πνεύμα του, και τὴν Πίστιν ἑκπαλαί εἰς τοὺς Θεοὺς τῶν προγόνων του, ἐμεγαλοῦργησεν. Καὶ ἡ Ἀκαδημία σήμερον καλλιέργει τὰ Ἰδεώδη ταῦτα τοῦ Ἑλληνισμοῦ και τοῦ Χριστιανισμοῦ ἐν τῇ πεποιθήσει ὅτι Γνωσις και Πίστις συνεπορεύθησαν πάντοτε και συμπορεύονται διὰ τὸν Ἑλληνα. Ὁ Ἑλληνισμὸς ὁ δημιουργὸς τοῦ Ἀρχαίου Ἑλληνικοῦ Πολιτισμοῦ. Ὁ Ἑλληνισμὸς και δὴ ὁ Ὀρθόδοξος, εἶναι και πάλιν ὁ δημιουργὸς τοῦ Ἑλληνο-χριστιανικοῦ Πολιτισμοῦ. Παναθρώπινος ὁ πρῶτος, αἰώνιος ὁ δεύτερος!

Διὸ και ἡ Ἀκαδημία Ἀθηνῶν τὰς ἐρευνητικὰς της ἐπιδιώξεις στρέφει κυρίως πρὸς τὰς θεωρητικὰς και πνευματικὰς Ἐπιστήμας και ὀλιγότερον εἰς τὰς θετικὰς ἢ ἐμπειρικὰς Ἐπιστήμας, ἐλλείπει ἄλλωστε τῶν ἀπαραιτήτων ἐργαστηρίων και τῶν πολυδαπάνων ὀργάνων. Ἐν τούτοις ἡ Ἀκαδημία διὰ τὰ πνευματικὰ της ἔργα και παρὰ τὰς ποικίλας δυσχερείας ποῦ ἀντεμετωπίζει, δικαιούται ἐν καυχῆσει να ἐπαναλάβῃ μετὰ τοῦ ἀποστόλου τῶν Ἐθνῶν Παύλου: «Ἡ καύχη

Η ΙΕΡΑ ΜΟΝΗ ΤΟΥ ΟΣΙΟΥ ΝΙΚΑΝΟΡΟΣ ΚΑΙ ΤΟ ΚΕΙΜΗΛΙΟΦΥΛΑΚΕΙΟΝ ΑΥΤΗΣ(*)

13. Ἐτερον Γράμμα τοῦ ἀρχιεπισκόπου Ἀχριδῶν Ἰωάσαφ (1732).

Τοῦ Ἀρχιεπισκόπου Πρώτης Ἰουστινιανῆς Ἀχριδῶν καὶ πάσης Βουλγαρίας σῴζεται Συνοδικὸν Γράμμα ἔχον ἡμερομηνίαν «αφλδ: Ἰουλίου α': Ἰνδικτιῶνος ζ'». Εἰς τὸ περιεχόμενον αὐτοῦ ἐξαίρεται ἡ ἀγιοτήτης τοῦ Ὁσίου Νικάνορος, ὡς καὶ τὸ καθήκον καὶ ἡ ὑποχρέωσις τῶν χριστιανῶν ν' ἀποδίδουν εἰς τὴν τιμίαν κέραν αὐτοῦ καὶ τὸ ἱερὸν λείψανον, ὅπερ ἐσώζετο ἀφθαρτον, τὰς ὑπὸ τῆς Ἐκκλησίας καθιερωμένας τιμὰς.

Ὡς φαίνεται ἐκ τῆς μελέτης τοῦ κειμένου τοῦ ἐν λόγῳ Γράμματος ὁ Ἀρχιεπίσκοπος Ἀχριδῶν μετὰ τῶν συνοδικῶν, πῶθ' ὡς, ἐπισκόπων, ἐπεσεύχθησαν τὴν ἱεράν Μοῆν καὶ εὐλαδῶς προσεκύνησαν τὴν Κέραν τοῦ Ὁσίου καὶ τὸ ἱερὸν λείψανον τὸ ὅποσον «ἦν πάντιμον καὶ ἡμεῖς ἐπλήρηθημεν εὐλαθείας ἰδόντες καὶ προσκυνησαντες», ἐννοεῖ τὴν Ἁγίαν Κέραν καὶ τὸ ἱερὸν Λείψανον «τὸ ὅποσον δόκλῆρον διασώζεται κατ' ἰδίαν ἐν κιβωτίῳ τινὶ τεθησαυρισμένον, ὡς ἦ τε ἐξ αὐτοῦ τοῦ ἁγίου λειψάνου ἐκπεμπομένη θαυμασιὸς εὐωδία». Τὸ κείμενον εἶναι γεγραμμένον ἐπὶ μεμβράνης διαστάσεως 0,47Χ0,62 μ., ἀποτελεῖται ἐκ 49 στίχων καὶ ὠρισμένων λέξεων ἢ φράσεις αὐτοῦ δὲν εἶναι δυνατὸν πλέον, ἐνεκα φθορᾶς, νὰ ἀναγνωσθοῦν. Τὸ κείμενον τοῦ Γράμματος ἔχει οὕτως:

† Ἰωάσαφ ἐλέῳ Θεοῦ Ἀρχιεπίσκοπος πρώτης Ἰουστινιανῆς Ἀχριδῶν καὶ πάσης Βουλγαρίας.

† Τίς λαλήσει τὰς δυναστείας τοῦ Κυρίου ἀκουσὰς ποιήσει πάσας τὰς αἰνέσεις αὐτοῦ. Ὁ γὰρ Μακαριώτατος Δαβὶδ ἀνακρουόμενος τὴν χρυσήλατον κιβόταν αὐτοῦ διεγείρει ἅπασαν τὴν ἀνθρωπίνον φύσιν εἰς δόξαν τε καὶ αἴνεσιν τοῦ δεδοξαμένου καὶ ὑπερενδόξου ὀνόματος τῆς ὑπερφώτου Τριάδος, καὶ νῦν οὐκ ἤκιστα τὰ μεγαλεῖα ἐκδιηγούμενος τοῦ Κυρίου ἡμῶν καὶ Θεοῦ, παραλαμβάνων δὲ καὶ τοὺς Οὐρανούς αὐτοὺς ξὺν ἡλίῳ τε καὶ σελήνῃ, καὶ ἄστρασι, θαλάσῃ τε καὶ πᾶσι τοῖς ἐν αὐτοῖς, ἀνακαλούμενος πνεύματά τε καὶ ψυχὰς δικαίων. Τούτων

* Συνέχεια ἐκ τῆς σελ. 108 τοῦ ὑπ' ἀριθ. 3 τεύχους.

σις ἡμῶν αὕτη ἐστὶ, τὸ μαρτύριον τῆς συνειδήσεως ἡμῶν» (Β' Κορ. 1,12) δι' ὅσα ὑπὲρ τῆς πνευματικῆς, τῆς ἠθικῆς καὶ πολιτιστικῆς προόδου τοῦ Ἑλληνικοῦ Ἔθνους ἐπιτελεῖ.

(Τέλος)

ΚΩΝΣΤΑΝΤΙΝΟΣ ΜΠΟΝΗΣ
Πρόεδρος τῆς Ἀκαδημίας Ἀθηνῶν

γὰρ ἅμα πάντων χρεία καὶ νῦν ἤδη οὐκ ἔλαττον εἰς δόξαν καὶ αἴνεσιν τοῦ θαυμαστοῦ Θεοῦ ἡμῶν ἐν τοῖς ἁγίοις αὐτοῦ. Πλήρης γὰρ ὄντως ὁ οὐρανὸς καὶ ἡ γῆ τῆς δόξης αὐτοῦ. Πλήρης δὲ νῦν πολλῶ μᾶλλον διὲ θεασάμεθα τὴν δόξαν τοῦ Κυρίου ἡμῶν δόξαν ὡς Μονογενοῦς παρὰ πατρὸς πλήρης χάριτος καὶ ἀληθείας καὶ υἰοποιητῶς τοὺς ἁγίους πάντοτε ὄντας ὡς Πατὴρ τῷ Χριστῷ. Εἰς γὰρ τὴν ὁμῆν τῶν μύρων αὐτοῦ πᾶσα δραμοῦσα τῶν ἀνθρώπων ἡ φύσις αἰετὶ δὴ τοῦ μεσοτεῖχον διαλυθέντος ἤδη τοῦ αὐτοῦ πάλαι φραγμοῦ φύσεώς τε θείας ἐγένετο κοινωνὸς (ἐνοικίησαντος αὐτοῖς καὶ ἐμπεριπατήσαντος τοῦ Θεοῦ ὄθεν οὐκ καὶ εὐωδίας θείας ἀναπλάσεως. Οὕτως καὶ γὰρ ἔπρεπε τοὺς διὰ τὴν διαζομένην τοῦ Θεοῦ βασιλείαν καὶ θιασαῖς χάριν τε καὶ ἐπαθλον ἐνὶ αὐτῷ προκειμένην διασαμένους τὴν ἐκ παραδόσεως ἀσθενησασάν φύσιν, καὶ διὰ τοῦτο κατελκομένην ῥαδίως ἐπὶ τὰ χεῖρα καὶ ῥέπουσαν, ἥτοι ἐπιμελῶς διακειμένην ἐπὶ τὸ ποιῆσαι, ἥπερ ἐστὶ τοῦ σαρκίου ἡ ἀταξία καὶ ἐπανάστασις) καὶ ἀνασπᾶσαντο τοῦ νοῦ τὸ πτερόν τῆς ὑλικῆς τε ἰλύος καὶ τῶν ἐκ τοῦ χοϊκοῦ βορβόρου παθῶν, μάχην τειρομένους γενναίως κατὰ τοῦ κόσμου καὶ κοσμοκράτορος, καὶ τοὺς ἐν τοῖς μέλεσι νόμον τῆς ἁμαρτίας καὶ λαμπρὰ στησαμένους τὰ τρῶπαια συναίρομενον Θεοῦ, ἥδη τίς νίκη ἐστὶ βασιλικιότητι, δόξη καὶ τιμῇ ὀφθῆναι λαμπρῶς ἐστεφανωμένους καὶ τῶν μερῶν ἐκείνων κοινωνοὺς γενομένους εἰς ἀφθονον εὐωδίασιν πάσης τῆς οἰκουμένης. Ὁ δὲ καὶ ἡ ἀμωμος νόμφη διὰ τοῦ πνεύματος ἐγκανχωμένη παρεισῆκται, τοῦ μόνου μωρεφοῦ τῶν τοιοῦτων, μύριον αὐτῇ αἰ χεῖρες μου ἔσταξαν ὀμόρναν δάκτυλοι μου ὀμόρναν πλήρη ἐνθεντοι καὶ πλήθη ὅλα τῇ εὐωδίᾳ ταύτῃ ἀγγιστροθέντα, ἢ χρυσοθέντα τοῦ πνεύματος, τὴν μὲν πλατεῖαν τε καὶ εὐρύχωρον (ἣς τὸ τέλος ἀπώλεια) οἰμῶζειν ἀφέντες τὴν δὲ στενήν τε καὶ τεθλιμμένην (ἣτις ἐστὶν ὁ σταυρὸς ὅνπερ διακελεύεται αἰρεῖν τε καὶ ἀκολουθεῖν αὐτῷ ὁ ἀρχηγὸς τῆς πίστεως καὶ τελειότης Ἰησοῦς) διοδοῦσαντες ὡς ἄγουσαν εἰς τὴν βασιλείαν τῶν οὐρανῶν τῆς μακαρίας ἐπέτυχον λήξεως. Ὡνπερ ἐγένετο εἰς πρὸ χρόνων ἱκανῶν καὶ Νικάνω ὁ τῆς δόξας μνήμης ἐν μονάζουσιν ἱερεὺς καὶ πολλῶν εἰς Θεὸν γενόμενός τε καὶ κατ' ἐκάστην γιγνόμενος ὁδηγός, καὶ πρόεδρος εὐπαρισίαστος ὁ κητήτωρ ἢ καὶ κτίτωρ ὁμοῦ καὶ κοινοβιάρχης τῆς κατὰ τὴν ἐπαρχίαν μὲν Γρεβενῶν, χωρίον δὲ οὕτω πάλαι καλούμενον ζάμπουρδαν Σεβασμίας καὶ στανροπηγιακῆς Μοῆς τῆς ἐπ' ὄνοματι μεγαλυνόμενης τῷ τῆς Μειταμορφώσεως τοῦ Κυρίου καὶ Θεοῦ καὶ Σωτήρος ἡμῶν Ἰησοῦ Χριστοῦ, οὗπερ εἰς δόξαν καὶ αἴνεσιν ἐπεὶ τὰ ἀρχαίτερα καὶ κοινῶς διερογιμένα καθάπερ καὶ περιάδεται λαοῖς φυλαῖς τε καὶ γλώσσαις, μηδ' ὅλως τοῦ

πνεύματος δεηθέντος τῶν μουσικῶν τῆς Βαβυλῶνος ὁργάνων εἰς ἀνακήρυξιν, δέον ἔκρινε καὶ ἡ μειριότης ἡμῶν μετὰ τῆς περὶ αὐτὴν ἱερᾶς δημηγύρεως (...) τῆς ἐν ἀγίῳ πνεύματι συγκεκροτημένης, καὶ πάσης τῆς καθ' ἡμᾶς ἀγίας τοῦ Χριστοῦ Ἐκκλησίας, ἵνα μὴ γένηται ἔλλειψις ἢ τοῦ Κυρίου δόξα καὶ ὑμνησις, τό γε εἰς ἡμᾶς ἦγον διὰ τῆς ἀκαίρου οἰγῆς καὶ ὑποστολῆς, ἣτις ἐστὶ προδοσία τῆς ἀληθείας, καὶ λίαν ἀποτροπαια, ἀλλ' ἐπειδὴ δέδοται μετὰ παρηγορίας ἐκδηγησασθαι τὴν καὶ ἐν τῷ ὁσίῳ τούτῳ καταφανῆ γενουμένην τῆς θείας φύσεως κοινωνίαν κατὰ τὸ μέτρον τῆς δωρεᾶς τοῦ Χριστοῦ ὁ πατήρ γὰρ μου φησὶν ἕως ἄρτι ἐργάζεται τὸν φρυκτὸν πάντα λόγον (...) δι' ἡμῶν τῆς θείας προνοίας αὐτοῦ, κἀγὼ ἐργάζομαι τότε ἄλλα συνεργαζόμενος καὶ ζωογονῶν ἐν τῇ ζώσει πίστει τὸν ἐν αὐτῷ μουσικὸν κόσμον διασωζόμενον, ὡς ἐν ὀστρακίνοις σκεύεσι θησαυρίζουσι ἀρεταίς τισι (...) ἂν ἡ παγκόσμιος ἄλλως διακριθεῖ πρὸς τοῦ τὸ πῦρον ἔχοντος ἢ δὴ ἐν τῇ χειρὶ, καὶ ὅσον οὐπω τὸν οἶνον αὐτοῦ εἰς τὴν ἀποθήκην συνάξοντος τῆς μελλούσης μακαριότητος καὶ (...) ἄπερ οὖν οὐκ ἦκουσε καὶ ἐπὶ καρδίαν ἀνθρώπου οὐκ ἀνέβη, πώποτε, ἐκδηγησόμεθα οὖν καὶ περὶ τοῦ ἐν ἀγίοις Νικάνω ρο σ κατ' ἴχνος ἐπόμενοι ὡσεποῦν καὶ ὀφείλομεν τῇ ἀνωθεν παραδόσει (...) τὸν κίνδυνον ὑποκλίνοντες τὸν ἐν τῷ ὁ μὴ συνάξων μετ' ἐμοῦ σκορπίεις, ἀρκοῦν εἰς ἀποστασίαν οὐ μόνον τὸ ἀντικειμένως φέρεσθαι πρὸς τι ἐκ τοῦ εὐθέως καὶ προφανοῦς, ἀλλ' ἔτι (...) καὶ κατακρίνειν δοῦλον, οὐ μόνον ἢ πρῶξις τῶν μὴ καθηκόντων, ἀλλὰ καὶ αὐτὴ καθ' ἑαυτὴν ἢ ἀπραξία τῶν καθηκόντων, Ὡν ἐπειδήπερ ἀναντιρρήτως ἐστὶ κορυφαῖον ἐλέγχεσθαι ἀμελοῦσα ἂν τῆς ἀνακηρύξεως τοῦ ἐν ὁσίοις τοῦδε Νικάνω ρο σ ἦνπερ αὐτὸς ὁ ἐπὶ πάντων Θεὸς ὡς θεοπερηθῆ δηλονότι καὶ ἀφορῶσαν εἰς δόξαν αὐτοῦ συνεστήσατο πολιτείας ὑπὸ τῶν τοῦ Οἰκουμενικοῦ Θρόνου διοικήσει, ἔνθα καὶ τὸ μνημόσυνον αὐτοῦ μετὰ τῶν λοιπῶν Μακαρίων ἐν τοῖς διπτύχοις ἐπικεκράτηκεν ἐκφωνεῖσθαι ἐκ προφανεστέρως (...) Ἀρχιερατικὰ διαλαμβάνοντα γράμματα, ὅπερ οὐτε περὶ Ναοῦ τοῦ Ἰσραήλ ἐχομεν (...) εἰπεῖν οὐτε περὶ τοῦ ἐν βασιλευσίν ἀγίου Ἰωάννου τοῦ Βλαδιμήρου οἵπερ ὡσαύτως μεν (...) ὁσίοις αὐτοῖς τέως ἀνεκηρύχθησαν οὕτω παρὰ ταῦτα δὲ ἡμᾶς ἀναπέλθει καὶ ἡ ὡς εἰπεῖν ἄμρα ἐν λάβειαν τῶν ἐν ταῖς πόλεσιν ἐκείναις χριστιανῶν ἀνδρῶν τε καὶ γυναικῶν παμπληθῆ (...) ἀλεξιφάρμακον καὶ ἀποτροπαιὸν τῶν ἐκεῖθεν ἐπερχομένων δεινῶν, ἃ τε δὴ προφανῶς πεπειραμένων τῆς παρὰ τὸν φρυκτὸν λόγον εἰς αὐτοὺς γινουμένης ἐνεργείας τε καὶ ἀπαλλαγῆς (...) καὶ προσκνήσεως τῆς παντίμου κάρας αὐτοῦ ὡς τὰ εἰρημένα διατρανοῖ ἢν πάντιμον καὶ ἡμεῖς ἐπλήσθημεν εὐλαβείας ἰδόντες καὶ προσκνήσαντες, ἦν μὲν γὰρ ἐξ ἀρχῆς εὐθὺς μετὰ τὴν (...) αὐτοῦ τῇ μονῇ ἐν ἣ καὶ τὸ λείψανον αὐτοῦ δλόκληρον διασώζεται κατ' ἰδίαν ἐν κιβωτίῳ τινι τεθησαυρισμένον ὡς ἦτε ἐξ αὐτοῦ τοῦ ἀγίου λειψάνου ἐκπεμπομένη θαναμάσιος εὐωδία (...) ἀρχαιοτάτη τῆς τοῦ ὁσίου ἀνδρὸς ὕψους ἐκτυπώματα ἔτι γὰρ μὴν καὶ Κανόνες τινὲς μετὰ τῶν ἐξ ἡθους ἐγκωμίων λοι-

πῶν τῷ ὁσίῳ τῷδε πατρὶ ἀνακείμενοι, ταῦτα δὴ τὰ ἀριδιηλώτατα περὶ τῆς (...) τὸ γὰρ τοῦτ' αὐτὸ καὶ ἐκ τῆς κατ' ἀρετὴν τελείας διαγωγῆς αὐτοῦ συλλογίζεσθαι καιριώτατον μὲν (ὡς δὴλόν ἐστι καὶ ἐκ τῶν διαθηκῶν αὐτοῦ (ὡνπερ ἀντίγραφος δευτέρου ἂν τις (...) ἠγγῆσαι (...) τῶν ἐν τῇ μονῇ αὐτοῦ, ἃς περ οὐκ ἂν μετὰ παρηγορίας τοσαύτης εἴχεν ἐντέλεσθαι καὶ νομοθετεῖν τοῖς ὑφ' ἑαυτῶν μὲν τελοῦσι, ἐπ' αὐτοῦ δὲ διοῦσι καὶ συνασκουμένοις μὴ ἂν καὶ διὰ τῶν ἔργων (...) παρήκαμεν δὲ ὡς καὶ ἄλλοις τοῦτο κοινῶν τῶν ὁσίων ἀνδρῶν οὖν πρὸς τὸ συμφέρον τῶν ἀνθρώπων τὰ πάντα οἰκονομῶν οὐκ ἤξίωσε τοῦ καὶ μετὰ θάνατον λαμπεῖν τὸ φῶς αὐτῶν ἔμπροσθεν τῶν ἀνθρώπων (...) ταῦτα δὲ γε τίς ἂν τις ἀρήσατο ἐχέγγεια εἶναι τῆς ἐν τε τῇ βιωτῇ καὶ ἐν τῇ ἀποβιώσει αὐτοῦ παρὰ Θεῷ τε ἀποδοχῆς, καὶ παρὰ Θεοῦ ἀγιάσεως. ἀλλ' ἦν οὐκ οὕτω μέντοιγε ἄνωθεν γνωστὰ τὰ περὶ τοῦ ἀγίου (...) θαναμάσια ἐνεργούσης, οὕτω μὲν πολλὰ ἔδου δῆπου καὶ οἱ σωζόμενοι ἄνθρωποι, οὕτω δὲ λαμπρὰ ὡς καὶ ἐν πολιτείαις, τίς ἂν οὕτω μανείη ὥστε μὴ ἐν τοῖς παρηγοῖα κηρυττομένοις ὁσίοις, καὶ αὐτοῖς ἀναγράφοντο (...) κατὰ ἐκλεπτῶν Θεοῦ. Θεὸς ὁ δικαιοῦν τίς ὁ κατακρίνων; ἀλλ' οὕτως ὁ χρωματίσας τυχάνει διὰ τῶν τριῶν αὐτοῦ εὐαγγελιστῶν ἐφεξῆς ὁ θεάνθρωπος μηδένα ὑπάρχειν, ὅς τι οὐκ ἐκατοναπλασίονα λήφεται νῦν ἐν τῷ καιρῷ τοῦτο (...) ἀπαραμίλλως ὑπάρχομεν, ὡν περ καταλελοίπασιν ὅσοι δῆπου οἱ λόγοις καὶ ἔργοις ὑπ' αὐτῶν ὀδηγηθέντες εἰς γῆν εὐθείαν, καὶ παρὰ τοῦτο οὐδὲν ἀντάξιον ἔχοντες ἀπονέμειν, κἂν προσενέγκοιεν πᾶσαν τὴν οἰκουμένην ὅσα τε καὶ πόλεις ὅλαι αὐτοῖς περικέχρηται καταλιπεῖν καὶ (...) πρὸς τοῖς ἄλλοις καὶ τὴν νύμφην αὐτῷ παρθενεύουσαν φέρεται μὲν ἐκ τῶν ἀναγνόντων τὰ κατ' αὐτὴν ὡς κατακλέουσιν θειοτέραν ἐξορκίσαι κελεύουσιν ἐκ Θεσσαλονίκης τῆς ἐνεργάσης αὐτὸν πρὸς Διονύσιον τὸν πάνν ἐν τοῖς περὶ βέρροισιν (...) τῶν διαθηκῶν αὐτῶν τοῦ ὁσίου ἀνομολογούσης ἐκεῖνον ἀδελφὸν καὶ συνασκητὴν ἑαυτοῦ. ἀλλὰ καὶ ἔτι γε ὄντως πιστὸς ὁ λόγος ὅπερ φθᾶς οὐκ ἄπαξ ὁ μέγας ἀπόστολος ἀπεφήνατο. εἰ γὰρ συναπεθάνωμεν καὶ συμβασιλεύσωμεν, ἀλλὰ γὰρ φησὶ καὶ ἡμεῖς ἀσθενοῦμεν (...) ἀλλ' ἀγγελοῦμεθα σὺν αὐτῷ ἐκ δυνάμεως Θεοῦ εἰς ἡμᾶς δι' ὧν ἀνιτόμενος τὴν προσγινομένην λυσιτέλειαν τοῖς ἀνθρώποις ἐκ τῆς ἐπενεργείας αὐτῶν ζωῆς μετὰ σώματος τῶν ἀγίων πάντα ἰσχυρότων καὶ νικῶντων ἐν τῷ ἐνδυναμοῦντι αὐτοὺς Χριστῷ. ἐμφαίνει οὖν ἔλαττον καὶ τὴν δι' αὐτῶν καίτοι γε θανάτων ἀλλοίωσιν ζώντων ἐκ δυνάμεως Θεοῦ καὶ τοὺς εὐσεβεῖς ἀπαλλαγῆν ἀπὸ τῶν κακῶν καὶ ἐπικουρίαν. τοῦτων καὶ γὰρ οὐκ ὅτι γε ζώντων τὰ σώματα τῆς παντοῦρου δυνάμεως τε καὶ χάριτος δοχεῖα ἐγένετο ὥστε καὶ τὰς αὐτῶν ἐκπιπούσας σκιάς καὶ τὰ ἀπὸ χρωτὸς δὲ σουδάρια καὶ σιμικίνθια (...) ἐπιφερόμενα πᾶσαν ἀπελαύνειν νόσον καὶ δύναμιν τῶν πνευμάτων τῆς πονηρίας, ἀλλὰ δὴ καὶ τεθνηκότων τὰ λείψανα οἷα πον καὶ ζώντων θείας τετύχηκε χάριτος, ἐννεκράσης αὐτοῖς, καὶ δι' αὐτῶν ἐνεργούσης τὰ κατὰ δύναμιν ἀνθρωπίνην ἀνίστα. ὁ γὰρ πιστεύων

εἰς ἐμὲ (...) οἰνάπεως πίσιιν τουτέσιιν ποταμοὶ φησὶ
 οὐ ρεύσουσιν ἐκ τῆς κοιλίας αὐτοῦ ὕδατος ζώντος,
 ἦτοι δωρεῶν τῶν τοῦ θείου πνεύματος ἀφθόνας ἐνοι-
 κήσαντος καὶ πληρώσαντος τὴν κοιλίαν τὸ δεικτικὸν
 δηλαδή τῆς ψυχῆς καὶ τοῦ σώματος τῶν οὐ τις πε-
 πιστευκότων καὶ οὕτως ἐντεῦθεν ἠξιομένων τῆς ἐνεργείας
 τοῦ πνεύματος. καθ' ἣν καὶ φωτίζει μὲν τὸ ὁ-
 ρατικὸν εὐδωδιάζει δὲ τὸ ὁσφραντικὸν τῆς τε ψυχῆς
 καὶ τοῦ σώματος τοῖς ἀξίως. Οἷς μὲν γὰρ ὁμοίᾳ εἰς
 ζωὴν, οἷς δὲ θανάτου εἰς θάνατον ἀποστολικῶς εἶ-
 πειν καὶ τῶν ἁγίων τὰ σώματα εἶ γε αὐτὸς ὁ μονο-
 γενῆς υἱὸς τοῦ Θεοῦ σωματωθεὶς λίθος προσκόμμα-
 τος γέγονε καὶ πέτρα σκανδάλου, καὶ τῶν μὲν εἰς
 πτώσιν τῶν δὲ εἰς ἀνάστασιν καὶ εἰς σημεῖον ἀντιλε-
 γόμενον ὦν περὶ τὰ χεῖρα ἀπέη συμβῆναι τιτὶ τῶν
 τοῦ ὀρθοδόξου πληρώματος περὶ τὸν δὲ ἐν ἁγίοις
 θεὸν καὶ ἁγίους Νικάνωρα ἐν ἁγίῳ πνεύματι
 πιστευθέντα, γένοιντο δὲ τὰ κρείττω καὶ σωτηρίας εὐ-
 χόμενα πᾶσι τοῖς ὀρθοδόξοις καὶ τῶν επικαλουμένων
 τῶν εἰς Θεὸν αὐτῆ προσεβίαν ἐπὶ βελτιώσει τῆς φύ-
 σεως καὶ ἐπ' ἐνεργεσία τινι εἶτε ἐν τῇ ἡμέρᾳ τῆς
 πρὸς ἡμᾶς (...) αὐτοῦ κατὰ τὴν Ζ' Ἀγούστου μη-
 νός. εἶτε κατὰ πᾶσαν ὥραν τοῦ ἔτους. ἀεὶ μέντοιγε
 εἰς μεγαλειότητα καὶ δόξαν καὶ αἰνεσὶν τοῦ ἐνανθρω-
 πήσαντος ὄντως θεοῦ ἐπὶ βελτιώσει τε καὶ ἡγιασμέ-
 νης τῆς φύσεως ἡμῶν σωτήρι θεῶ καὶ Κυρίου ἡμῶν
 Ἰησοῦ Χριστοῦ, ᾧ πρέπει δόξα τιμὴ καὶ προσκύνη-
 σις διὰ τε ρημάτων καὶ βουλευμάτων ἐνεργημάτων
 τε καὶ γραμμάτων εἰς ἀπεράντους αἰῶνας ἀμήν.

αφβ (1732) Ἰουλίου α' Ἰνδικτ. 1ης

† Ἰωάσαφ ἑλέω Θεοῦ Ἀρχιεπίσκοπος πρῶτης
 Ἰουστινιανῆς Ἀχριδῶν καὶ πάσης Βουλγαρίας.

Ὁ Καστορ(ε)ίας Χρῦσανθος

Ὁ Σισανίου Ἰωσήφ

Ὁ Βοδενῶν Μητροφάνης

Ὁ Πελαγονίας Κοσμάς

Ὁ Πρεσπῶν Θεοδόσιος.

14. Οἰκουμηνικοῦ Πατριάρχου
 Γαβριήλ τοῦ Γ' Συνοδικῶν Γράμ-
 μα (1782).

Πατριαρχικὸν κείμενον ἀπευθυνόμενον εἰς τοὺς Μη-
 τροπολίτας Γρεβενῶν καὶ Σισανίου καὶ Σιατιστής, γνω-
 ρίζον εἰς αὐτοὺς ὅτι εἰς τοὺς ἱερομονάχους Βησσαρίω-
 να καὶ Χατζῆ - Ζωσιμᾶ παρέχεται συγχώρησις, ἐπὶ τῇ
 μεταβάσει των εἰς τὰ σεπτὰ Πατριαρχεῖα. Ὅθεν εἰς
 τὸ ἐξῆς νὰ τιμῶνται ὡς κανονικοὶ ἱερεῖς. Εἶναι γε-
 γραμμένον ἐπὶ χάρτου διαστάσεων 0,43X0,58 μ., ἀπο-
 τελεῖται ἐξ 23 στίχων καὶ ὑπογράφεται ὑπὸ 10 Συνο-
 δικῶν Ἐπισκόπων. Ἐδημοσιεύθη εἰς τὰς σελίδας 260 -
 261 τοῦ Θ' τόμου τῆς «Ἐταιρείας Μακεδονικῶν Σπου-
 δῶν» καὶ ἔχει ὡς κατωτέρω:

† Γαβριήλ ἑλέω Θεοῦ ἀρχιεπίσκοπος νέας ῥώ-
 μης καὶ οἰκουμηνικὸς πατριάρχης:

† Ἰερώτατοι μητροπολίται διε γρεβενῶν, καὶ ὁ οἰ-
 σανίου καὶ σιατιστής, καὶ ὑπερίμοι ἐν ἁγίῳ πνεύμα-
 τι ἀγαπητοὶ ἀδελφοί, καὶ συλλειτουργοί, καὶ ἐπιτιμί-
 ται κληρικοί, ἐδλαθέσαιοι ἱερεῖς, καὶ γέροντες
 χρήσιμοι, καὶ προσετιῶτες τῶν δύω ἐπαρχιῶν τού-
 των, χάρις εἴη ὑμῖν, καὶ εὐχήνη παρὰ θεοῦ, ἔθος ἔστι
 ἡ καθ' ἡμᾶς τοῦ χριστοῦ μεγάλη ἐκκλησία τοὺς ὁπο-
 δήπως διατελοῦντας ὑπὸ πονηρῆν, καὶ παιδείαν ἐκκλη-
 σιαστικὴν εἰς ἑαυτοὺς ἐλελυθότας, καὶ τὸ πταίσμα
 αὐτῶν συνιδόντας, καὶ τῶν προτέρων αὐτῶν πονηρῶν
 ἐπιχειρημάτων ἀποστραφέντας, καὶ ἀξίους καρπῶς
 ἐπιδειξάντας μετάνοίας. καὶ μετὰ θερμῶν δακρύων
 προσεσόντας τῷ ἐκκλησιαστικῷ ἑλέει. συμπαθείας
 ἀξιοῦν αὐτοῦς, καὶ τῶν ἐπιτιμῶν τὴν ἄφρασιν κατὰ
 πάντα δίκαιον λόγον, προτιανεύεσθαι. ἐπειδὴ τοιγα-
 ροῦν καὶ οἱ αὐτόθι διατελοῦντες δύω ἱερομόναχοι.
 διε βισαρίων, καὶ ὁ χατζῆ ζωσιμᾶς, ἐφθασαν προλα-
 θόντως καθαιρέσει τῆς ἱερωσύνης αὐτῶν καθυποβλη-
 θέντες, καὶ ἐκκλησιαστικῇ παιδείᾳ ὑποπεσεῖν, διὰ τινὰ
 ἐπιχειρήματα αὐτῶν παράλογα, καὶ ἄπρεπα, ἀλλ' οὐδὲν
 ἤδη εἰς ἑαυτοὺς ἐληλυθότες, καὶ πταίσματα αὐτῶν
 συνειδόντες. καὶ διορθώσαντες, καὶ ὑποσχεθέντες τοῦ
 λοιποῦ διάγειν κατὰ τὸν ἐμπρόσθητον τρόπον ἱερομο-
 ναχοῖς. τοῦτον χάριν γράφοντες ἀποφαινόμεθα συνο-
 δικῶς, μετὰ τῶν περὶ ἡμᾶς ἱερωτάτων ἀρχιερέων,
 καὶ ὑπερίμων τῶν ἐν ἁγίῳ πνεύματι, ἀγαπητῶν ἡ-
 μῶν ἀδελφῶν καὶ συλλειτουργῶν, ἵνα οἱ διαληφθέν-
 τες ἱερομόναχοι ὁ βισαρίων δηλονότι, καὶ ὁ ζωσιμᾶς,
 ὡς εἰς ἑαυτοὺς ἐλθόντες καὶ τὰ πταίσματα αὐτῶν
 συνιδόντες τε, καὶ διορθώσαντες καὶ ὑποσχεθέντες
 τοῦ λοιποῦ διάγειν ἡσύχως καὶ ἀταράχως, καὶ κατὰ
 τὸ ἐπάγγελμα αὐτῶν, καὶ ὡς προσεσόντες καὶ τῷ
 ἑλέει τῆς ἐκκλησίας, ὑπάρχωσι, καὶ διαμείνωσι ἀθῶοι
 ἀνέγκλητοί τε, καὶ ἀκαταίτατοι, ἀμέτοχοι τε καὶ πάν-
 τη ἐλεύθεροι, καὶ ἀνώτεροι τῶν ἐν τῷ συνοδικῷ τῆς
 καθαιρέσεως αὐτῶν γράμματι, σχεδιασθέντων, καὶ ἐκ-
 φωνηθέντων κατ' αὐτῶν, ἐκκλησιαστικῶν ἐπιτιμῶν,
 ἔχωσι δὲ καὶ τὴν τάξιν, καὶ τὸ ἐνεργοῦν τῆς ἱερω-
 σύνης αὐτῶν ἀκωλύτως, ὡς καὶ πρότερον, ἐλλογού-
 ντες ἀγιάζοντες καὶ πάντα τὰ ἱερατικὰ ἐπιτελοῦντες,
 συμφοροῦμενοί τε, καὶ συλλειτουργοῦμενοί, καὶ ὡς
 ἱερεῖς παρὰ πάντων τιμώμενοί, τὴν τε χεῖρα ἀσπαζό-
 μενοί καὶ γνωρίζομενοί, εἰς γὰρ τὴν περὶ τούτου ἐν-
 δεῖξιν, ἐγένετο καὶ ἡ παρούσα αὐτῶν ἐκκλησιαστικὴ
 ἀνώσις: ἔν ἔτει σωτηρίῳ: αφβ^ω κατὰ μάιον: α

ἐν μηνὶ μαῖω Ἰνδικτιῶνος ιε^{ης}:—

1) ὁ Ἐφέσου Σαμουήλ, 2) ὁ Ἡρακλείας Μεθό-
 διος, 3) ὁ Ἰωαννίνων Κύριλλος, 4) ὁ Δέρκων Μι-
 χαήλ, 5) ὁ Κυζίκου Ἀγάπιος, 6) ὁ Νικομηδείας
 Γεράσιμος, 7) ὁ Ἀράμας Γρηγόριος, 8) ὁ Σμύρ-
 νης Προκόπιος, 9) ὁ Δρυϊνουπόλεως Ἰερεμίας,
 10) ὁ Γρεβενῶν Γαβριήλ.

(Συνεχίζεται)

† Ὁ Γρεβενῶν ΣΕΡΓΙΟΣ

Η ΤΑΥΤΟΤΗΤΑΣ ΤΟΥ ΕΛΛΗΝΙΣΜΟΥ ΤΗΣ ΜΕΓΑΛΗΣ ΒΡΕΤΑΝΝΙΑΣ

Με την πρωτοβουλία και υπό τις εύλογιες του Σεβ. 'Αρχιεπισκόπου Θυατείρων και Μεγάλης Βρεταννίας Δρος Μεθοδίου ή παραδεδομένη για τον άπανταχού τής γής 'Ελληνισμό 'Εορτή των Τριών 'Ιεραρχών άξιοποιήθηκε κατά τον παρελθόντα 'Ιανουάριο 1987 στο Λονδίνο με λαμπρές πνευματικές εκδηλώσεις, που για μιá ακόμη φορά κατέστησαν έντονα αισθητή τή γνωστή σύνδεση του 'Ελληνισμού τής Μ. Βρεταννίας με τήν 'Ελληνική 'Ορθόδοξη 'Εκκλησία. 'Ετσι άφ' ένός τήν 24η 'Ιανουαρίου συνήλθε τó 'Εκπαιδευτικό Συνέδριο τής 'Ι. 'Αρχιεπισκοπής Θυατείρων και Μ. Βρεταννίας και άφ' έτέρου τήν 25η 'Ιανουαρίου με άφορμή τήν έορτή των Τριών 'Ιεραρχών έορτάσθηκε ή 'Εορτή των 'Ελληνικών Γραμμάτων σέ Παγκοινοτικό Συμπόσιο, πού έγινε στό ROYAL LANCASTER HOTEL. Καί οί δύο εκδηλώσεις οργανώθηκαν άπό τó Κεντρικό 'Εκπαιδευτικό Συμβούλιο τής 'Αρχιεπισκοπής υπό τήν Προεδρία του Σεβ. 'Αρχιεπισκόπου Δρος Μεθοδίου.

Στό 'Εκπαιδευτικό Συνέδριο, πού έγινε στήν ώραία Κρύπη του 'Ι. Καθεδρικού Ναού τής 'Αγ. Σοφίας, συμμετέσχον εκπρόσωποι δεκάδων 'Ελληνικών Κοινοτήτων τής Μ. Βρεταννίας, πού έντάσσονται οργανικά στό έξαίρετο σύστημα εκπαίδευσης τής 'Ι. 'Αρχιεπισκοπής Θυατείρων. Τó σύστημα αυτό, πού εκπαιδεύει μερικές χιλιάδες 'Ελληνοπαιδών, άναπτύσσεται όλονέν και περισσότερον με τή συνεχή αύξησι του άριθμού των ιδιοκτητών í. ναών, σχολικών κτιρίων και πνευματικών κέντρων. 'Η αύξησι αυτή επιτυγχάνεται με τήν άκαταπόνητη δραστηριότητα ή και με προσωπικές δωρεές του 'Αρχιεπισκόπου Δρος Μεθοδίου ή με συνεισφορές σημαντικών περιουσιακών αγαθών έκ μέρους έξαιρέτων όμογενών. Στό Συνέδριο άπηύθυναν χαιρετισμούς ό 'Υπάτος 'Αρμοστής τής Κύπρου κ. Τ. Παναγίδης, ό εκπροσωπών τόν πρέσβην τής 'Ελλάδος Γεν. Πρόξενος κ. 'Απ. 'Αγγινος και οί Σύμβουλοι 'Εκπαίδευσης έξ 'Ελλάδος και Κύπρου κ.κ. 'Ι. Στάϊκος και Π. 'Ιωαννίδης. Μετά τή σχετική εισήγησι του Προέδρου του Συνεδρίου Δρος Μεθοδίου όμιλησαν τόσοσ ό Βουλευτής Θεσσαλονίκης και πρ. 'Υφυπουργός Παιδείας κ. Στ. Παπαθεμελής για τή σημασία τής έλληνορθόδοξου παραδόσεως, όσον και ό Καθηγητής του Πανεπιστημίου 'Αθηνών Εδάγγελος Θεοδώρου, ό όποιος ανέπτυξε έντενώς τó κύριο θέμα για τήν ανάγκη και τούς τρόπους τής διατηρήσεως τής έλληνορθόδοξης ταυτότητος των 'Ελλήνων τής Μ. Βρεταννίας. Μετά τó μεσημβρινό γεύμα διεξήχθη γόνιμη συζήτησις και έγινε έκλογή των Νέων Μελών του Κεντρικού 'Εκπαιδευτικού Συμβουλίου τής 'Ι. 'Αρχιεπισκοπής Θυατείρων, τó όποιο συνεργάζεται άρμονικώτατα με τις έξ 'Ελλάδος και Κύπρου διπλωματικές άρχές και με τούς έκλεκτούς Συμβούλους εκπαίδευσεως τής 'Ελληνικής και Κυπριακής 'Αποστολής.

Στήν 'Εορτή των Γραμμάτων και στό Παγκοινοτικό Συμπόσιο συμμετέσχον 650 περίπου 'Ομογενείς. Είση-

γητής ύπήρξεν ό Πρέσβυς τής 'Ελλάδος κ. Στ. Σταθάτος, ό όποιος έξήρε τó έργο τής 'Ι. 'Αρχιεπισκοπής Θυατείρων και τήν προσωπικότητα του κυρίου όμιλητού 'Υπάτου 'Αρμοστού τής Κύπρου κ. Τ. Παναγίδη.

'Ο κ. Τ. Παναγίδης με μεγάλη γλαφυρότητα μίλησε για τά «'Ελληνικά Γράμματα στήν Κύπρο» και έξήρε τή συμβολή τής 'Εκκλησίας στή διατήρησι του έλληνορθόδοξου φρονήματος των Κυπρίων. Τó Συμπόσιο έπισφραγίσθηκε με χαιρετισμούς του δουλευτού κ. Στ. Παπαθεμελή και του Καθηγητού Εδαγγ. Θεοδώρου και με συνοπτική όμιλία του Σεβ. Δρος Μεθοδίου, ό όποιος έκ μέρος του Κεντρικού 'Εκπαιδευτικού Συμβουλίου άπένειμε ψηφίσματα εύγνωμοσύνης προς τόν 'Ι. Κλήρο τής 'Ι. 'Αρχιεπισκοπής Θυατείρων και Μ. Βρεταννίας και προς προσωπικότητες, πού εργάζονται «ύπέρ τής 'Ελληνικής Παιδείας, τής 'Εκκλησίας και του Γένους των 'Ελλήνων καθόλου τής Μ. Βρεταννίας». 'Ενα άπό τά ψηφίσματα έξέφραζε εύγνωμοσύνη και προς τόν Μακ. 'Αρχιεπίσκοπο 'Αθηνών και πάσης 'Ελλάδος κ. Σεραφείμ, ό όποιος έχει ένισχύσει σημαντικά τó δυναμικό του ίεροσ κλήρου, πού ύπηρετεί στή Μ. Βρεταννία. Τó ψήφισμα αυτό παρελήφθη άπό τόν άδελφό του Μακαριωτάτου κ. Φ. Τίκαν.

Κατά τις διήμερες εκδηλώσεις όλοι άνεξαιρέτως οί όμιλητές έξήραν τήν άφοσίωσι των έξ 'Ελλάδος και Κύπρου 'Ελλήνων τής Μ. Βρεταννίας προς τήν 'Ορθόδοξη 'Ελληνική 'Εκκλησία και έτόνισαν τήν ανάγκη άφ' ένός τής συνεχούς άναζωπυρήσεως τής θεοδώρητης έθνικής συνειδήσεως αυτών και άφ' έτέρου τής έξασφαλίσεως τής παροικιακής ένότητος και όμοφυχίας υπό τις στοργικές πτέρυγες τής 'Ι. 'Αρχιεπισκοπής Θυατείρων, ή όποία έξουδετερώνει κάθε κίνδυνο άλλοτριώσεως. Στό σημείο αυτό πρέπει ιδιαίτερα να έξαρθή ή παρουσία σέ όλες τις εκδηλώσεις των έπισκόπων και του í. Κλήρου τής 'Αρχιεπισκοπής και πρό πάντων τής επιβλητικής προσωπικότητος του 'Αρχιεπισκόπου Δρος Μεθοδίου, ό όποιος ήταν ή ψυχή του Συνεδρίου, του Συμποσίου και τής 'Εορτής των Γραμμάτων. 'Ο διακεκριμένος αυτός 'Ιεράρχης, όπως και σέ άλλη εύκαιρία έχει τονισθή άπό τόν γράφοντα, είναι μιá άπό τις ήγετικές μορφές τής 'Ορθοδοξίας και συνδυάζει έπιστημονική σκέψι, θεολογική παιδεία, χαλκέντερη συγγραφική παραγωγή, χαρισματικούς ρηξικελεύθους όραματισμούς, μεγαλόπνοες όργανωτικές πρωτοβουλίες, άνακαινιστική δραστηριότητα, άκτινοόλοο εκπροσώπησι του Οίκουμηνικού Πατριαρχείου σέ οίκουμηνικές εκδηλώσεις, άταλάντευτη προσήλωσι στις έλληνορθόδοξες παραδόσεις, παρρησία, τόλμη και εθαρσσή αγωνιστικότητα προς παραμερισμό όλων των έμποδίων, πού έπιπροσθοϋν στήν πραγμάτωσι των σχεδίων του για τή διατήρησι τής έλληνορθόδοξης ταυτότητος του 'Ελληνισμού τής Μ. Βρεταννίας και για τήν πραγμάτωσι τής έκπολιτιστικής έξελληνιστικής άποστολής του.

Ε. Α. Θ.

ΑΙ ΣΥΓΧΡΟΝΟΙ ΕΙΚΟΝΟΚΛΑΣΤΙΚΑΙ ΤΑΣΕΙΣ ΚΑΙ ΑΙ ΣΥΝΕΠΕΙΑΙ ΑΥΤΩΝ ΕΙΣ ΤΗΝ ΕΞΑΠΛΩΣΙΝ ΤΗΣ ΠΑΡΑΘΡΗΣΚΕΙΑΣ

**Θέμα συσκέψεως Ἱερᾶς Συνόδου καὶ Θεολογικῆς Σχολῆς
κατὰ τὸν ἑορτασμὸν τοῦ Ἱεροῦ Φωτίου**

Ὁ καθιερωμένος καὶ καταξιωμένος πλέον θεομὸς τοῦ κοινοῦ ἑορτασμοῦ τῆς μνήμης Φωτίου τοῦ Μεγάλου ἀπὸ τὴν Ἱερὰ Σύνοδο καὶ τὴ Θεολογικὴ Σχολὴ τοῦ Πανεπιστημίου Ἀθηνῶν, ἀπειτέλεσε καὶ ἐφέτιος ἀφορμὴ γιὰ τὴν ἐξέταση ἐνὸς σημαντικοῦ καὶ ἐπικαίρου θέματος ποὺ ἀναπτύχθηκε διεξοδικὰ ἀπὸ τὸν Ἐπίκουρο Καθηγητὴ τῆς Σχολῆς κ. Βασ. Γιαννόπουλο.

Σύμφωνα μὲ τὸ πρόγραμμα, τὴν Παρασκευὴ 6 Φεβρουαρίου, σὺς 7 π.μ. ἄρχισε ὁ Ὁρθρος στὸ Καθολικὸ τῆς Ἱερᾶς Μονῆς Πεντέλης καὶ ἀκολούθησε ἡ θ. Δειτουργία στὴν ὁποία χοροστάτησε ὁ Συνοδικὸς Σεβ. Μητροπολίτης Κεφαλληνίας κ. Σπυρίδων, συμπαραστατούμενος ἀπὸ ἱερεῖς καὶ διακόνους. Τὸν θεῖο λόγο κήρυξε, στὸ Κοινωνικὸ, ὁ κ. Χαρ. Σωτηρόπουλος, Ἐπίκ. Καθηγητὴς τῆς Σχολῆς, μὲ θέμα «Ὁ ἱερός Φώτιος καὶ ἡ Ζ' Οἰκουμενικὴ Σύνοδος», ἐπειδὴ ἐφέτιος ἑορτάζονται τὰ 1200 χρόνια ἀπὸ τὴ σύγκλησή τῆς.

Στὴ θ. Δειτουργία παρέστησαν συμπροσευχόμενοι ὁ Μακ. Ἀρχιεπίσκοπος Ἀθηνῶν καὶ πάσης Ἑλλάδος κ. Σεραφεῖμ, τὰ μέλη τῆς Διαρχοῦς Ἱ. Συνόδου, ἀρχετοὶ ἀπὸ τοὺς ὁμοῦς καὶ ἄλλοι Μητροπολίται, Ἐπίσκοποι, Κληρικοί, ὁ Κοσμητὴρ τῆς Θεολογικῆς Σχολῆς Ἀθηνῶν κ. Βασ. Τσάκωνας, Ὁμότιμοι καὶ ἐν ἐνεργείᾳ Καθηγηταί, πολλοὶ τοῦ Ε.Δ.Π. τῆς Σχολῆς, Θεολόγοι, φοιτητὲς καὶ φοιτήτριες. Τὴ γενικὴ μέριμνα γιὰ τὴν εὐταξία στὸν ἱ. ναὸ καὶ τὴν ὑποδοχὴ τῶν Συνέδρων εἶχαν ὁ Ἡγούμενος τῆς Ἱ. Μονῆς Θεοφ. Ἐπίσκοπος Δωδώνης κ. Χρυσόστομος καὶ ὁ π. Τιμόθεος Κιλίρης.

Μετὰ τὴν προσφορὰ καφέ στὸ Ἀρχονταρῆκι τῆς Μονῆς, ἄρχισε ἡ κοινὴ Σύσκεψη στὴ μεγάλη αἴθουσα τοῦ Διορθοδόξου Κέντρου, ὑπὸ τὴν προεδρία τοῦ Μακ. Ἀρχιεπισκόπου, μετὰ ἀπὸ σύντομο χαιρετισμὸ τοῦ ὁποίου, ὁ ὁμιλητὴς κ. Βασ. Γιαννόπουλος ἀνῆλθε στὸ θέμα καὶ ἀνέπτυξε τὴν εἰσήγησή του, εἰπὼν τὰ ἐπόμενα:

Μακαριώτατε,
Σεβασμιώτατοι, Θεοφιλέστατοι,
κ. Κοσμητὸρ, κ. κ. Πρόεδροι,
Σεβαστοὶ Πατέρες,
Κυρίες καὶ Κύριοι,
Τὸ θέμα τὸ ὁποῖο, μὲ πρόταση τῆς Ἱερᾶς Συνό-

δου, θὰ μᾶς ἀπασχολήσει στὴ σεμνὴ καὶ συμβολικὴ μας συνάντηση σήμερα εἶναι: «Αἱ σύγχρονοι εἰκονοκλαστικαὶ τάσεις καὶ αἱ συνέπειαι αὐτῶν εἰς τὴν ἐξάπλωσιν τῆς παραθρησκείας». Εἶναι ἓνα θέμα μεγάλου ἐνδιαφέροντος, ἀφοῦ τὰ φαινόμενα τῆς εἰκονοκλασίας καὶ τῆς παραθρησκευτικότητος χαρακτηρίζουν καὶ χρωματίζουν τὴν ἐποχὴ μας καὶ ἔχουν θέσει ὑπὸ ἀμφισβήτηση καὶ δοκιμασία πολλὰς θρησκευτικὰς καὶ κοινωνικοπολιτικὰς ἰδέας καὶ θέσεις τοῦ παρελθόντος.

Ἡ λέξη παραθρησκεία δὲν εἶναι ἓνας δόκιμος θεολογικὸς ὅρος, οὔτε χρησιμοποιεῖται στὴν καθομιλουμένη. Ἄν πάρουμε ὅμως ὡς μέτρο τὴς ἐπίσης νέας λέξεις: παραπαιδεία, παραπληροφόρηση, παρεμπόριο κ.λπ. μπορούμε, νομίζω, νὰ δεχθῶμε ὅτι παραθρησκεία σημαίνει θρησκευτικὴ κίνηση, ἡ ὁποία βρίσκεται ἔξω ἀπὸ τὰ πλαίσια τῆς ἐπίσημης θρησκείας καὶ γενικότερα τῶν γνωστῶν Ὁμολογιῶν καὶ ἐξωχριστιανικῶν θρησκειῶν, δρᾷ αὐτόνομα καὶ διεκδικεῖ ἀποκλειστικότητα καὶ ἀπολυτότητα. Παραθρησκεία ἐν εὐρύτερα ἑννοίᾳ θὰ μπορούσε νὰ χαρακτηριστεῖ καὶ καθετὶ ποὺ παρουσιάζεται ὡς ὑποκατάστατο τῆς θρησκείας.

Τὸ ἐπίθετο δὲ εἰκονοκλαστικός, ἢ, ὁ, σημαίνει τὸν ἀναφερόμενον εἰς τὴν εἰκονοκλασίαν ἢ τὸν εἰκονοκλάστην¹. Οἱ λέξεις εἰκονοκλασία, εἰκονοκλάστης κ.λπ. παράγονται ἀπὸ τὸ ρῆμα κλῶ, ποὺ σημαίνει θραύω, κομματιάζω, καταστρέφω καὶ τὸ οὐσιαστικὸ εἰκῶν. Εἰκονοκλάστης ἄρα εἶναι ἐκεῖνος ποὺ καταστρέφει τὴς εἰκόνες, γιὰτὶ ἀρνεῖται τὴ σημασία καὶ τὴν ἀξία αὐτῶν.

Στὴ θεολογία ὁ ὅρος εἰκῶν εἶναι πολυεῤῥηστος καὶ πολυσήμαντος. Περιορίζομαι στὴν ἐπίσημη ἀποδοχὴ τῶν τριῶν βασικῶν ἐνοπιῶν αὐτοῦ: 1) Ὁ Ὑῖος καὶ Λόγος τοῦ Θεοῦ ὀνομάζεται «εἰκῶν ἀπαράλλακτος» τοῦ Πατρὸς· τὸ δὲ ἅγ. Πνεῦμα στὴν πατερικὴ παράδοση ἄλλοτε μὲν λέγεται εἰκῶν τοῦ Πατρὸς καὶ ἄλλοτε εἰκῶν τοῦ Ὑῖου.

2) Ὁ ἄνθρωπος, ὡς «κατ' εἰκόνα καὶ καθ' ὁ-

1. Μ. Δημητράκου, Νέον Ὁρθογραφικὸν καὶ Ἑρμηνευτικὸν Λεξικόν, Ἀθῆναι 1959.

μοίωσιν» Θεοῦ δημιουργηθείς, λέγεται εἰκὼν τοῦ Θεοῦ, καὶ

3) Εἰκόνες ὀνομάζονται οἱ τεχνητὲς ἐκκλησιαστικὲς εἰκόνες².

Εἰκονοκλάστης ἐπομένως εἶναι: ἐκεῖνος ποῦ ἀρνεῖται τὸ δόγμα τῆς ἁγίας Τριάδος, ἐκεῖνος ποῦ ἀλλοτριώνει τὸν ἄνθρωπο ὡς εἰκόνα τοῦ Θεοῦ καὶ ἐκεῖνος ποῦ ἀρνεῖται τὴν χρῆσιν καὶ τὴν προσκύνησιν τῶν ἱερῶν ἐκκλησιαστικῶν εἰκόνων.

Ἡ Καθολικὴ Ἐκκλησία τοῦ Χριστοῦ κατὰ τὴν δισχιλιετὴ σχεδὸν ζωὴ τῆς βρέθηκε ἐπανειλημμένα ἀντιμέτωπη μὲ εἰκονοκλαστικὲς ἐπιβουλὲς καὶ τάσεις. Ὁ δοκητισμὸς, λ.χ. ὁ Γνωστικισμὸς, ὁ Ἀρειανισμὸς, οἱ Μασσαλιανοὶ, ὁ Παυλικιανισμὸς κ.ἄ. ἦταν αἰρέσεις ἐντόνως εἰκονοκλαστικὲς. Ἀνακεφαλαίωση ὅλων αὐτῶν ἀπετέλεσαν οἱ Εἰκονομάχοι τοῦ 8ου καὶ τοῦ 9ου αἰῶνα στὸ Βυζάντιο, οἱ ὁποῖοι καὶ προκάλεσαν τὴν γνωστὴ μας Εἰκονομαχία³.

Οἱ πρῶτοι ποῦ μελέτησαν τὴν Εἰκονομαχία ἦταν διαμαρτυρόμενοι ἱστορικοὶ καὶ θεολόγοι. Λόγω τῆς στενῆς σχέσεως ποῦ ὑπάρχει μεταξὺ τῶν θρησκευτικῶν ἀντιλήψεων τῶν Προτεσταντῶν καὶ τῶν Εἰκονομάχων, οἱ μελετητὲς αὐτοὶ ἐκφράζουν τὸ θαυμασμὸ τους γιὰ τοὺς βυζαντινοὺς ὁμοϊδεάτες τους καὶ δὲν κρύβουν τὴ θλίψιν τους γιὰ τὴ μὴ τελεσφόρηση τῶν «μεταρρυθμιστικῶν καὶ ἀνανεωτικῶν» προσπαθειῶν τους. Ἡ υἱοθέτηση καὶ ἀπὸ μερικοὺς δικούς μας — παλαιότερους-ἱστορικοὺς⁴ καὶ θεολόγους⁵ τῆς παλαιᾶς προτεσταντικῆς ἀντιλήψεως περὶ τῆς Εἰκονομαχίας σάθηκε ἀφορμὴ νὰ θεωρεῖται σήμερον ἀπὸ τοὺς λεγομένους προοδευτικοὺς ὡς εἰκονοκλάστης στὴν τέχνη, στὴν ἐπιστήμη, στὴν πολιτικὴ κ.λπ. ὁ προοδευτικὸς, ὁ καινοτόμος, ὁ ρηξικέλευθος, αὐτὸς ποῦ ἀποδεσμεύεται δημιουργικὰ ἀπὸ τὰ παραδεδομένα πρότυπα. Τὸ πράγμα ὅμως δὲν ἔχει ἔτσι. Ἡ Εἰκονομαχία δὲν ὑπῆρξε προοδευτικὸ κίνημα καὶ ἀναγεννητικὸ, ἀλλὰ ἀντιδραστικὸ καὶ ὀπισθοδρομικὸ. Ἦταν κίνημα ἀντιπαραδοσιακὸ καὶ ἀντιεκκλησιαστικὸ. Οἱ εἰκονομάχοι ἀποτελοῦν μία ἀπὸ τὶς πιὸ ἐπικίνδυνες προσπάθειες γιὰ τὴν ἀλλοίωση τῆς ὀρθοδόξου πίστεως, τοῦ θεσμοῦ τῆς Ἐκκλησίας καὶ τῆς ὀρθοδόξου πνευματικότητος. Ἡ θεότητα τοῦ Χριστοῦ σὲ πολλὰς περιπτώσεις τίθεται ὑπὸ ἀμφισβήτησιν. Ἡ ἔννοια τῆς Καθολικῆς Ἐκκλησίας ἐγκαταλείπεται πρὸς χάριν

τῆς ἐθνικῆς, τῆς κρατικῆς Ἐκκλησίας. Ἡ ζωὴ καὶ ἡ ἐμπειρία τῆς Ἐκκλησίας τῶν προηγουμένων αἰώνων, ποῦ ἀποτελοῦν τὴν παράδοσιν τῆς⁶ διαγράφονται μὲ τὸν σατανικὸ ἰσχυρισμὸ τῶν Χριστιανοκατηγόρων, κατὰ τὸν συνήθη χαρακτηρισμὸ τους ἀπὸ τοὺς εἰκονοφίλους, ὅτι ἡ Ἐκκλησία τοῦ Χριστοῦ ἀλώθηκε ἀπὸ τὸ Διάβολο καὶ ὀδηγήθηκε στὴν εἰδωλολατρία. Τὸ ἀπολυτρωτικὸ ἔργο τοῦ Θεοῦ ἀκρωτηριάζεται οἰκτρά, περιοριζόμενο ἀπλῶς στὴ φανέρωσιν τοῦ ἀληθινοῦ Θεοῦ, στὴν ἀπαλλαγὴν ἐκ τῶν εἰδώλων καὶ στὴν «ἐν πνεύματι καὶ ἀληθείᾳ» λατρεία τοῦ Θεοῦ. Ἡ ἐνσάρκωση τοῦ Λόγου, ἡ σταύρωση καὶ ἡ ἀνάστασις δὲν εἶχαν καμμία σημασία καὶ ἀξία γιὰ τοὺς ὀρθολογιστὲς εἰκονομάχους, ἀφοῦ γι' αὐτοὺς οὐδεμία ἀλλοίωση καὶ φθορὰ ὑπέστη ἡ ἀνθρώπινη φύσις, ἔνεκα τοῦ προπατορικοῦ ἁμαρτήματος. Ὁ Λόγος ἤλθε στὸν κόσμον, γιὰτὶ δὲν κατέστη τελικὰ δυνατὴ ἡ σωτηρία τοῦ ἀνθρώπου ἐνός μεσσοῦ τῆς Μωσαϊκοῦ Νόμου καὶ τῶν Προφητῶν! Ἀλλὰ καὶ ἡ ἐν Χριστῷ σωτηρία θὰ ἀπέβαινε γράμμα κενόν, ἔνεκα τῆς ἐκτροπῆς τῆς Ἐκκλησίας σὲ εἰδωλολατρία, ἂν δὲν ἀναδείκνυε ὁ Θεὸς τοὺς εἰκονομάχους αὐτοκράτορες Λέοντα Γ' καὶ Κωνσταντῖνο Ε', τοὺς ὁποίους, σύμφωνα μὲ τὴν εἰκονοκλαστικὴ σύνοδο τῆς Ἱερῆας τοῦ 754, φώτισα τὸ Πνεῦμα τὸ ἅγιον, ἀκριβῶς ὅπως καὶ τοὺς Ἀποστόλους, γιὰ νὰ ἀποβοῦν οἱ διδάσκαλοι τῶν ἀρχιερέων - μελῶν τῆς Συνόδου ἐκείνης καὶ οἱ σωτῆρες τῆς Ἐκκλησίας τοῦ Χριστοῦ ἀπὸ τῆς λατρείας τῶν εἰδώλων⁷.

Ἐπειδὴ δὲ ταυτίζαν τὴν ἀγιότητα τοῦ Θεοῦ μὲ τὴν θεία οὐσία, δὲ δέχονταν τὴν δυνατότητα ἀγιασμοῦ τῆς ὕλης κατὰ μετοχὴν καὶ μέθεξιν στὴν ἀγιότητα τοῦ Θεοῦ, μὲ ἀποτέλεσμα οὔτε τὴν σωτηρία τοῦ ἀνθρώπου, ὡς ἠθικὴ θέωσις καὶ μετοχὴ καὶ κοινωνία τῶν ἀκτί-

6. Οἱ εἰκονοκλάστες πάντοτε μέμφονται καὶ ἀπορρίπτουν τὴν παράδοσιν, χωρὶς νὰ ἀντιλαμβάνονται ὅτι αὐτὸ ἀποτελεῖ ἐξύβριση καὶ προσβολὴ τῶν προγόνων τους, οἱ ὁποῖοι παρουσιάζονται ἀπὸ αὐτοὺς ὡς σκοταδιστὲς, ὡς ἀντιδραστικοὶ καὶ ὡς ζήσαντες σὲ πλάνη. Οἱ ἴδιοι καυχῶνται γιὰ τὶς ἐπιστημονικὲς τους γνώσεις καὶ αὐτοπροβάλλονται ὡς ρεαλιστὲς, νεωτεριστὲς καὶ πεφωτισμένοι. Κύριο γνώρισμα ὅλων τῶν εἰκονομάχων εἶναι ἡ ὑψηλοφροσύνη καὶ ὁ ὀρθολογισμὸς. Οἱ αἰρεσιάρχες συχνὰ ὁμιλοῦν καὶ περὶ ἁμεσῆς σ' αὐτοὺς ἀποκαλύψεως ἀπὸ τοῦ Θεοῦ τῶν θρησκευτικῶν ἀληθειῶν τὶς ὁποῖες διδάσκουν.

7. Ἡ εἰκονοκλαστικὴ αὐτὴ σύνοδος στὸν ὄρο τῆς ἀναφέρει: «Ὅθεν τὸ τῆς οἰκείας χειρὸς ἔργον ὁ πλάστης Θεὸς βλέπειν τέλειον εἰς ἀπώλειαν χωροῦν μὴ ἀνεχόμενος, μετὰ τὴν διὰ νόμου καὶ προφητῶν ἐπὶ σωτηρίᾳ τούτου γενομένην ἐπιμέλειαν, κατηξίωσε τὸν ἑαυτοῦ υἱὸν καὶ λόγον ἐν ἐσχάτοις καὶ προωρισμένοις καιροῖς ἐπὶ γῆς ἀποστελεῖν... Ἀπέστησεν ἡμῶς ἐκ τῆς φθοροποιῦ τῶν δαιμόνων διδασκαλίας, ἦτοι τῆς τῶν εἰδώλων πλάνης τε καὶ λατρείας, καὶ τὴν ἐν πνεύματι καὶ ἀληθείᾳ προσκύνησιν παραδέδωκεν». Ἀλλὰ ὁ διάβολος «ἐν προσχήματι Χριστιανισμοῦ τὴν εἰδωλολατρίαν κατὰ τὸ λεληθὸς ἐπανήγαγε...». Διὰ τοῦτο καὶ ὁ Ἰησοῦς, ὅπως εἶχε ἀποστείλει τοὺς Μαθητὰς του, αὐτῶς καὶ νῦν τοὺς αὐτοῦ θεράποντας, καὶ τῶν ἀποστόλων ἐφαμίλους πιστοὺς ἡμῶν βασιλεῖς ἐξανέστησε, τῇ τοῦ αὐτοῦ πνεύματος σοφισθέντας δυνάμει, πρὸς καταρτισμὸν μὲν ἡμῶν καὶ διδασκαλίαν...» (Mansi 13, 216C, 221C, 225D). Ἡ Ζ' Οἰκ. Σύνοδος ὑπέβαλε σὲ ἀνάθεμα ἐκείνους ποῦ ἔλεγον «ὅτι πλὴν Χριστοῦ τοῦ Θεοῦ ἡμῶν ἄλλος ἐρρύσατο ἡμᾶς ἐκ τῶν εἰδώλων» (Mansi 13, 397E).

2. Ὁ Μέγας Φώτιος, ἐξ ἀφορμῆς τῆς Εἰκονομαχίας, συνοψίζει καὶ συμπληρώνει τὴν μέχρι τότε πατερικὴν παράδοσιν περὶ τῆς θεολογικῆς σημασίας τοῦ ἔργου εἰκόνων. Βλέπ. Βασ. Γιαννοπούλου, Εἰκόνων κατὰ τὸν ἱερὸν Φώτιον, ἐν «Θεολογία», τόμ. ΝΑ' (1980), σελ. 159-188, 279-405.

3. Βλέπ. Βασ. Γιαννοπούλου, Αἱ χριστολογικαὶ ἀντιλήψεις τῶν Εἰκονομάχων, Ἀθήναι 1975.

4. Ὁ ἐθνικός μας ἱστορικὸς Κ. Παπαρρηγόπουλος, υἱοθέτησε τὴν προτεσταντικὴν ἀπόψιν περὶ τῆς Εἰκονομαχίας καὶ ἐπηρέασε πολλοὺς μεταγενεστέρους τοῦ ἱστορικοῦς.

5. Βλέπ. Ἁγίου Νεκταρίου, Αἱ Οἰκουμενικαὶ Σύνοδοι, ἐκδ. Βασ. Ρηγοπούλου, Θεσσαλονίκη 1972, σελ. 178 ἐξ. Βασ. Στεφανίδου, Ἐκκλησιαστικὴ Ἱστορία, β' ἐκδόση, Ἀθήναι 1959, σελ. 256-257.

στων θείων ἐνεργειῶν, ἀλλ' οὔτε καὶ τὴν ἀγιότητα τῶν Ἀγίων, τῶν ἱερῶν λειψάνων καὶ τῶν σεπτῶν εἰκόνων ἦταν ποτὲ δυνατόν νὰ ἀποδεχθοῦν, καὶ ἔτσι στὸ σημεῖο αὐτὸ ἀποδεικνύονται πρόδρομοι καὶ ὁμοι- δεάτες τῶν ρωμαιοκαθολικῶν ἀντισηχαστῶν καὶ ἀντιπαλαμιστῶν τοῦ ἰδ' αἰῶνος.

Μετὰ ἀπὸ αὐτὰ εἶναι εὐκολο νὰ ἀντιληφθοῦμε γιὰ τὶ οἱ εἰκονοκλάστες ἐκεῖνοι: περιόριζαν τὸ ρόλο καὶ τὴ σημασία τῆς Ἐκκλησίας· ἀρνοῦνταν τὴν ἀξία τῶν προσευχῶν, τῶν νηστειῶν, τῆς συμμετοχῆς τοῦ πιστοῦ στὴ λατρευτικὴ καὶ μυστηριακὴ πράξη τῆς Ἐκκλησίας· βεβήλωναν τοὺς ναοὺς καὶ τὰ μοναστήρια, μετατρέποντάς τα σὲ «καταγώγια»· ἄρπαζαν τὴν ἐκκλ. παρουσία· διέσυραν τὸ ἀσκητικὸ ἰδεῶδες· ἀθετοῦσαν τὶς ἱερὲς εἰκόνες καὶ στὴ ζωὴ τους ἦταν προσκολλημένοι στὰ γήινα καὶ τὰ φθαρτά, στὶς χαρὲς τοῦ κόσμου τούτου.

Ἀναφέρθηκα κάπως ἐκτενέστερα στὶς ἀρχές, τὶς τάσεις καὶ τὶς ἐπιδιώξεις τῆς εἰκονοκλαστικῆς Ἐκκλησίας τῆς περιόδου τῆς Εἰκονομαχίας, ὄχι γιὰ κάποιον ἄλλο λόγο, ἀλλὰ γιὰ νὰ καταδειχθεῖ σὲ ποιά ἀλλοίωση τῆς πίστεως καὶ τῆς ὀρθοδόξου πνευματικότητος ὡδήγηε ἡ εἰκονοκλασία.

Εἰκονοκλαστικὲς τάσεις καὶ ἐπιδράσεις ἐπὶ τῆς κοινωνίας καὶ τῆς Ἐκκλησίας παρατηροῦνται σὲ ὅλες τὶς ἐποχές. Ἡ δική μας ὅμως ἐποχὴ ξεπερνᾷ κατὰ πολὺ τὶς περασμένες⁸. Καὶ δὲν εἶναι ἡ σημερινή μας κοινωνία σὲ τοῦτο μόνον τὸ σημεῖο ἢ ἐκεῖνο εἰκονοκλαστικῆ. Ἡ εἰκονοκλασία τῆς τείνει νὰ γίνῃ τὸ κύριο γνώρισμά της, ὁ κανόνας καὶ ὄχι ἡ ἐξαιρεση. Τὴν βλέπουμε παντοῦ, τὴν συναντᾶμε σὲ κάθε βῆμα μας, κυρίως ὅμως στὴν προκλητικὴ ἀθεΐα, στὴ θρησκευτικὴ ἀδιαφορία, στὸ ἐπικρατοῦν ἀντικλησιαστικὸ πνεῦμα, στὴν ἀπεμπόληση καὶ κατασπίλωση κάθε ἀξίας καὶ ἰδανικοῦ. Οἱ εἰκονοκλάστες σήμερα, ὅπως καὶ κατὰ τὴν περίοδο τῆς Εἰκονομαχίας, εἶναι προκλητικοί· εἶναι ὀργανωμένοι· εἶναι μαχητικοί· ἔχουν συγκεκριμένους στόχους καὶ εἶναι ἀπόλυτοι καὶ δογματικοί. Θὰ μπορούσαμε νὰ τοὺς κατατάξουμε σὲ δυὸ γενικὲς κατηγορίες, ὅπως καὶ τοὺς Βυζαντινοὺς, στοὺς ἀκράιους εἰκονοκλάστες καὶ στοὺς μετριοπαθεῖς. Ἀκράϊοι εἰκονοκλάστες εἶναι δυνατόν νὰ χαρακτηρισθοῦν οἱ ἄθεοι καὶ οἱ θρησκευτικῶς ἀδιάφοροι. Εἶναι ἐκπρόσωποι τοῦ κόσμου, καὶ ἐπομένως ἀρνητὲς καὶ πολέμιοι τῶν ἀληθειῶν καὶ τῆς ἠθικῆς τοῦ Εὐαγγελίου. Μετριοπαθεῖς εἰκονομάχους, ἀντίθετα, πρέπει νὰ ὀνομάσουμε ὅλους ἐκεῖνους ποὺ ἐνῶ δὲν ἀπορρίπτουν τὴν πίστη στὸ Θεὸ καὶ ἀποδέχονται τὴν Ἐκκλησία ὡς θεῖο καθίδρυμα, ὅμως δὲν συμφωνοῦν ἀπόλυτα μὲ ὅσα πιστεύει καὶ πράττει ἡ

8. Κατὰ τὴ συζήτηση ποὺ ἐπακολούθησε παρατηρήθηκε ἀπὸ ὁμιλήσαντα, ὅτι ἡ ἐποχὴ μας — σὲ σχέση μὲ ἄλλες ἐποχές — εἶναι λιγότερο εἰκονοκλαστικὴ καὶ ἀπόδειξη αὐτοῦ ἀποτελεῖ τὸ φαινόμενο τῆς παραθρησκευτικότητος, ἢ τῆς νέας θρησκευτικότητος. Ἡ ἰδική μου ἀπάντηση ἦταν: Ἡ νέα θρησκευτικότης δὲν εἶναι ὕγιης θρησκευτικότης, γι' αὐτὸ καὶ ὁμιλοῦμε περὶ παραθρησκευτικότητος, Ἐξ ἐπόψεως ὀρθοδόξου πίστεως, ἐπομένως, εἶναι καὶ αὐτὴ φαινόμενο εἰκονοκλαστικό.

Ἐκκλησία, γι' αὐτὸ καὶ μεταβάλλονται σὲ ἀντιρρησίες ἢ καὶ σὲ πολέμιους τοῦ λεγόμενου ἀπὸ αὐτοὺς «ἐκκλησιαστικοῦ κατεστημένου».

Στοὺς ἀκράιους εἰκονοκλάστες ἀναμφισβήτητα ἐντάσσονται οἱ Μαρξιστὲς. Ὁ Μαρξισμὸς, ὡς γνωστόν, δὲν ἀρνεῖται ἀπλῶς τὴν ὑπαρξὴ τοῦ Θεοῦ, ἀλλὰ καὶ μὲ κάθε μέσο καταπολεμεῖ τὴν πίστη σ' αὐτὸν καὶ ἐπομένως καὶ τὴ χριστιανικὴ Ἐκκλησία, καὶ ἔτσι μεταβάλλεται ὁ ἴδιος σ' ἓνα εἶδος παραθρησκείας⁹. Ὁ Μαρξισμὸς δὲν ἀρκεῖται στὴν ἐπιδίωξή του νὰ συντρίψει τὴν εἰκόνα τοῦ Θεοῦ, ποὺ ἔχουν οἱ ἄνθρωποι στὸ νοῦ καὶ στὴν καρδιά τους, ἀλλὰ καὶ τὸν ἄνθρωπο, τὸν πλασθέντα «κατ' εἰκόνα καὶ καθ' ὁμοίωσιν» τοῦ Θεοῦ, τὸν γκρεμίζει ἀπὸ τὸ βῆθρα, ποὺ τὸν ἔταξε ὁ Πλάστης του καὶ τὸν μεταβάλλει σ' ἓνα ἄψυχο ἐξάρτημα τῆς κρατικῆς ἢ τῆς κομματικῆς μηχανῆς.

Ἀλλὰ καὶ τὸ λεγόμενο καπιταλιστικὸ ἢ ἀστικὸ σύστημα, ποὺ σὲ πολλές περιπτώσεις καὶ κυρίως γιὰ λόγους τακτικῆς κατὰ τοῦ μαρξιστικοῦ κινδύνου καὶ γιὰ νὰ προσεταιριζέται τοὺς θρησκείοντες, μὲ λόγια ὁμιλεῖ γιὰ πίστη στὸ Θεὸ καὶ γιὰ καταξίωση τοῦ ἀνθρώπου, ἐνῶ στὴν πράξη ἀποδεικνύεται εἰκονοκλαστικὸ, γιατί καπηλεύεται τὴν πίστη τῶν πολλῶν στὸ Θεὸ καὶ θεοποιεῖ τὸν ἄνθρωπο¹⁰. Τείνει νὰ δεχθεῖ ὡς ἰδεώδη ἄνθρωπο τὸν superman. Τὸν ἄνθρωπο ποὺ ὅλα τὰ μπορεῖ, ὅλα τοῦ ἐπιτρέπονται, τὸν ἄνθρωπο ποὺ δὲ γνωρίζει τί θὰ πεῖ ἀλτροῦσμὸς καὶ εἶναι ἐλεύθερος ἀπὸ ἠθικοὺς φραγμοὺς ἢ διλήμματα. Στὴν προσπάθειά του αὐτὴ ὑπηρετεῖται ἀπὸ τὸν κατευθυνόμενο τύπο, τὴν τηλεόραση καὶ ἐν γένει ἀπὸ τὰ λεγόμενα μέσα ἐνημερώσεως, ἀπὸ τὸν κινηματογράφο, τὸ θέατρο, τὴν λογοτεχνία κ.λπ. Ὅλα αὐτὰ τὶς περισσότερες φορές προβάλλουν τὸ κακὸ καὶ ἀγνοοῦν τὸ καλὸ, διαφημίζουν τὸ ψέμα καὶ διαστρέφουν τὴν ἀλήθεια, ἡρωοποιοῦν τὸν ἐγκληματία καὶ μέμφονται τὸ θύμα· ἀξιολογοῦν τὸν ἄνθρωπο ἀπὸ τὸ χρῶμα τῶν ρούχων ποὺ φορεῖ· ἀπὸ τὸ κόμμα ποὺ ὑπηρετεῖ καὶ ἀπὸ τὸν ψευδο-Μεσσία ποὺ λατρεύει· περιγελοῦν τὸν ἐσεβῆ ὡς δεισιδαίμονα, ἐμπαίζουν τὸν κλῆρο, διαβάλλουν τὴν Ἐκκλησία, ἐπιζητοῦν τὴν ἀπομυθοποίηση τῆς θρησκείας.

Τὸ σύγχρονο εἰκονοκλαστικὸ κράτος θηρεύει τὸν τεχνοκράτη, θεωρώντας τὸν Μεσσία, ἀπὸ τὸν ὁποῖο καὶ περιμένει νὰ τοῦ ἀυξήσει τὴν παραγωγὴ τῶν ὑλί-

9. Κατὰ τὸν ἀείμνηστον καθηγ. Νικ. Νησιώτη: «Ἡ τρίτη μορφή, ἥτοι τοῦ ἐνσυνειδήτως μαχητικοῦ ἀθεϊσμοῦ, δύναται ἐπίσης νὰ θεωρηθῇ σήμερον ὡς ἀντιθετὰ καὶ ὄχι ὡς ἀθεΐα, ἐφ' ὅσον ἡ μορφή αὕτη ἐμφανίζεται διὰ νὰ ἐπιβεβαιώσει καὶ περαιτέρω προωθήσῃ τὴν αὐτονομίαν τῆς ἀνθρωπίνης μάξης καὶ τὴν χειραφέτησιν αὐτῆς ἀπὸ πάσης ἀντικειμενικῆς ὑπαρχούσης ὑπερτάτης Ἀρχῆς. Ἡ ἄρνησις τοῦ πολιτικοῦ ἀθεϊσμοῦ, εἶναι ἀμυντικῆς φύσεως, καίτοι ἐκδηλοῦται ὡς διαγωγὸς καὶ ἐπίθεσις, ἔχουσα σαφῶς προγραμματισμένον χρησιμοθηριακὸν πολιτικὸν χαρακτῆρα» (Φιλοσοφία τῆς Θρησκείας καὶ φιλοσοφικὴ θεολογία, Ἀθῆναι 1965, σελ. 18).

10. Γιὰ τὰ αἷτια ποὺ ὡδήγησαν τὸν σύγχρονο ἄνθρωπο μακρὰν τοῦ Θεοῦ καὶ στὴν ἀθεΐα βλέπ. Μέγα Φάραντοῦ, Θεὸς καὶ σύγχρονος πραγματικότητα, περιόδ. ΚΟΙΝΩΝΙΑ, ΚΔ', (1980), σελ. 2-24.

Ὁ λειτουργῶν Σεβ. Μητροπολίτης Κεφαλληνίας κ. Σπυρίδων ἐπὶ τῆς ὄραίας πύλης δεξιᾷ ὁ Μακαριώτατος κ. Σαραφείμ.

κῶν ἀγαθῶν, γιὰ νὰ μπορεῖ νὰ προσφέρει στὸ λαὸ «ἄρτον καὶ θεάματα», ἀδιαφορώντας γιὰ τὰ λόγια τοῦ Ἰησοῦ «οὐκ ἐπ' ἄρτω μόνω ζήσεται ἄνθρωπος» (Ματθ. 4,4). Στὴν ἀναπαραγωγὴ τοῦ τύπου αὐτοῦ ἀνθρώπου — τοῦ ἀνεξάρτητου καὶ ἀπελευθερωμένου, τοῦ ἀντιρατσιστῆ — ἀποσκοπεῖ καὶ ἡ Παιδεία μας. Μιὰ παιδεία χωρὶς ἰδανικὰ κατευθυνόμενη, δογματικὴ, κομματικοποιημένη· μιὰ παιδεία μηδενιστικὴ· μιὰ παιδεία ἀντιρατσικὴ, ἀφοῦ ἀπὸ τῆς μίας μεριᾶς — μέσω τοῦ Θεολόγου, ἀν δὲν εἶναι καὶ αὐτὸς εἰκονοκλάστης — ὀμιλεῖ στὸ μαθητὴ γιὰ Θεὸ καὶ ἀπὸ τὴν ἄλλη τὸν διδάσκει τὴν καταγωγὴν τοῦ ἀνθρώπου ἀπὸ τὸν πῆθρο¹¹. Ἡ κλασσικὴ παιδεία καὶ τὰ ἐλληνοχριστιανικὰ ἰδεώδη κατασκευοφαντήθηκαν καὶ κλειδίσθηκαν στὸ «χρονοντούλαπο τῆς Ἱστορίας» γιὰ νὰ κάνουν παρέα στὴ γλῶσσα τῶν Πατέρων μας, τὸ ἰδίωμα τῆς γλώσσας, μὲ τὸ ὁποῖο ἐκεῖνοι πράγματι «ἔγραψαν ἱστορία» καὶ οἱ ἱστορίες ἔβλου τοῦ κόσμου μιᾶνε γι' αὐτοὺς καὶ γιὰ τὰ ἔργα τους μὲ θαυμασμό. Καὶ ἔλα αὐτὰ γίνονται

11. Αὐτὸ εἶναι τὸ μήνυμα ποὺ θέλει νὰ περάσει στοὺς νέους ἡ Ἱστορία τῆς Α' Λυκείου γιὰ τὴν καταγωγὴν τοῦ ἀνθρώπου. Ἀποκαλυπτικὴ τοῦ εἰκονοκλαστικοῦ πνεύματος τῆς Παιδείας μας εἶναι καὶ ἡ παρακάτω περιοχὴ ἀπὸ τὸ βιβλίο τῆς Κοινωνιολογίας τῆς Γ' Λυκείου, σελ. 24: «Ὁ προλετάριος ἔχει ἀνάγκη ἀπὸ ψευδαισθήσεις, γιὰ νὰ διατηρήσῃ τὸ ἠθικὸ του καὶ αὐτὲς εἶναι ἡ θρησκεία καὶ ὁ πατριωτισμὸς, ποὺ σκόπιμα χρησιμοποιοῦνται ἀπὸ τοὺς κεφαλαιοκράτες γιὰ νὰ ἀποσπάσουν τοὺς προλετάριους ἀπὸ τὴν ταξικὴ συνείδησίν τους καὶ νὰ δεχθοῦν τὴν ἐκμετάλλευσιν» (Βλέπ. Ἄ μ β ρ ο σ ί ο υ Δ ε ν ῆ, Σύγχρονοι Εἰκονομάχοι, Αἴγιον, σελ. 24).

γιὰτι μερικοὶ εἰκονοκλάστες, χρόνια τώρα, ἐπιδιώκουν νὰ ἀποκόψουν τὶς νέες γενιὲς τῶν Ἑλλήνων ἀπὸ τὶς πνευματικὲς καὶ ἠθικὲς πηγὲς τῆς φυλῆς μας καὶ νὰ ἐμποδίσουν τὴν τροφοδοσίαν τους ἀπὸ τὴν πλούσια ἀποθήκη γνώσεων, ἐμπειριῶν, ἰδανικῶν καὶ ἀξιῶν, τὴν Παράδοσίν μας, λὲς καὶ αἰσθάνονται ντροπὴ γιὰ τὸ παρελθόν, γιὰ τοὺς προγόνους τους αὐτοὶ οἱ νεοέλληνες, μὰ στὴν οὐσία μισέλληνες. Σκοπὸς τους ἦταν ἡ δημιουργία τοῦ νέου τύπου «Ἑλληνα.

Καὶ τώρα, ἐλάτε ἐσεῖς, ὁ ἐσμός τῶν εἰκονοκλαστῶν σύγχρονων καὶ παλαιῶν: Μαρξιστές, ὑλόφρονες καὶ ἄφρονες καπιταλιστές, δῆθεν προοδευτικοὶ καὶ ἀπελευθερωμένοι, κουλτουριάρηδες ὅλων τῶν ἀποχρώσεων. Ἐλάτε καὶ ἐσεῖς οἱ ὀρθολογιστὲς καὶ οἱ θεολόγοι τοῦ θανάτου τοῦ Θεοῦ καὶ τῆς θεολογίας τῆς ἀπελευθέρωσης· ἐμπρός, λοιπόν, καμαρώστε τὰ ἔργα τῶν χειρῶν σας, τὸν νέο τύπο ἀνθρώπου ποὺ σμιλεύσατε, τοὺς νέους τῶν ὁνείρων σας. Πετύχατε νὰ ἀπομακρύνετε ὅσους σᾶς πίστευσαν ἀπὸ τὸ Θεὸ καὶ νὰ ἐνθρονίστε στὸ θρόνο ποὺ καθόταν ὁ Θεὸς στὶς καρδιές τους κάποιον δικτῆς σας ἐμπνεύσεως εἰδῶλο, γιὰ κάμποσον καιρό. Ὑποσχεθήκατε στοὺς νέους ἐπίγειο παράδεισο μὲ πλούσιες ἀπολαύσεις καὶ παντὸς εἶδους ἐμπειρίες. Καὶ τώρα, ποὺ τὸ εἰδῶλο ἐκεῖνο ξεθώριασε· τὰ λεφτὰ τοῦ πατέρα δὲν ἐπαρκοῦν· νὰ δουλέψουν δὲ μποροῦν, ἀφοῦ πολλοὶ ἀπὸ αὐτοὺς δὲν ἔχουν μάθει ἄλλη δουλειά, ἢ δὲν τοὺς εὐχαριστεῖ, πέρα ἀπὸ τὸ νὰ τοποθετοῦν ἀφίσσες καὶ νὰ πολιτικολογοῦν (τοὺς ἀρέσουν βέβαια καὶ οἱ ντίσκο, τὰ κλάμπς, οἱ ποδοσφαιρικοὶ

ἀγῶνες, οἱ διαδηλώσεις, ἀλλὰ δὲν τοὺς τὰ προσφέρετε δωρεάν, ἔτσι κάπως ὡς τὸν κοινωνικὸ τουρισμὸ), αὐτοὶ φωνάζου, ὀργίζονται, ἐπαναστατοῦν.

Τοὺς διδάξατε ὅτι τὰ ἠθικὰ διδάγματα τοῦ Εὐαγγελίου εἶναι ἐπινοήσεις τῆς μέσης ἀστικῆς τάξεως καὶ τοῦ Κεφαλαίου, γιὰ νὰ κρατοῦν τὸ προλεταριάτο ἀποχαυνωμένο καὶ ἀπρόθυμο νὰ ξεφορτωθεῖ με ὁποιοδήποτε μέσο ὅλους ἐκείνους ποὺ κάθονται στὸ σβέρο του¹². Τοὺς ὀπλίσατε τὸ χέρι γιὰ νὰ πλήξουν τοὺς ἀντιπάλους σας καὶ τοὺς ἐχθρούς σας. Καὶ τώρα ποὺ αὐτοὶ νοιώθουν καὶ ἀπὸ σὰς προδομένοι τρέμετε γιὰ τὴ ζωὴ σας, «διὰ τὸ μέλλον τοῦ ἀνθρώπου»¹³.

Τοὺς εἶπατε καὶ σὰς ἄκουσαν μὴ σέβετε τοὺς θρησκευτικούς, τοὺς κοινωνικούς καὶ τοὺς πολιτικούς θεσμούς καὶ τὰ ἀντίστοιχα σύμβολά τους, ἂν δὲ μᾶς ὑπηρετοῦν, ἂν εἶναι ἐμπόδια στοὺς σκοποὺς μας· κατεβάστε τὶς εἰκόνες τοῦ Χριστοῦ καὶ κρεμάστε τὰ δικὰ μας σύμβολα. Καὶ αὐτοὶ, ἀφοῦ συνήθισαν στὴν ἀσχημοσύνη καὶ στὴν καταστροφή, τώρα δὲ σέβονται κανένα καὶ ἀπειλοῦν τοὺς πάντες καὶ τὰ πάντα.

Τοὺς εἶπατε ὅτι ἡ ἀγνότης εἶναι ντροπὴ· εἶναι γιὰ τοὺς δειλοὺς, τοὺς σκοταδιστές, τοὺς ἀνθρώπους τῆς «συντήρησης». Ἀπολαύσετε τὶς σαρκικὲς ἡδονὲς καὶ μὴ νοιάζεστε γιὰ τὶς νέες ζωές, τὸ κράτος πληρώνει γιὰ νὰ ἀπαλλαγεῖτε ἀπὸ αὐτές. Μὰ αὐτοὶ συνήθισαν στὸ νὰ μὴ σέβονται τὴν ἀνθρώπινη ζωὴ, καὶ ἔτσι δὲν ἔχουν δισταγμὸ νὰ τὴν ἀφαιρέσουν ἀπὸ ὅποιον νομίζουν πὼς τοὺς ἀδικεῖ, τοὺς ἀντιστρατεύεται, γιὰ λίγα χρήματα, ... γιὰ μία δόση ναρκωτικοῦ.

Θὰ ἀνέμενε κανεὶς, ἀπὸ ἐκείνους τοὺλάχιστον ποὺ διαπίστωσαν πὼς προδόθηκαν ἀπ' αὐτοὺς τοὺς ὁποίους εἶχαν ἐμπιστευθεῖ, νὰ ἐπιστρέψουν μετανοιωμένοι στὴ μητέρα Ἐκκλησία, στὴν «πατρικὴ οἰκία», ὅπως ὁ ἄσωτος υἱὸς τοῦ Εὐαγγελίου. Ἀλλὰ πὼς νὰ γίνει αὐτό, ὅταν τὸ Θεὸ Πατέρα τοὺς τὸν ἔχουν τόσο διαβάσει, τὴ μητέρα Ἐκκλησία τόσο κατασπιλώσει, καὶ αὐτὸ τὸ μεγάλο θῦμα τῶν εἰκονοκλαστῶν, ἡ οἰκογένεια, ἂν δὲν εἶναι διαλυμένη, ζεῖ πολλὲς φορές μία συμβατικὴ ζωὴ;

Βέβαια στὴν ἀρνητικὴ τοποθέτηση ἐναντι τῆς

12. Κατὰ τὸν Δ η μ. Γ λ η ν ὀ (Ἐκλεκτὲς σελίδες, τόμ. 4. Ἀθήναι, σ. 56—57) «Τὴ θρησκεία... τὴ χρησιμοποιοῦν ἡ ἀστικὴ τάξη... γιὰ ἀπαραίτητο σύμμαχο στὴν πνευματικὴ καταπίεση τῆς λαϊκῆς μάζας καὶ στὴ διαιώνιση τῆς σκλαβιάς... Ἡ Ἐκκλησία στάθηκε ὁ πιὸ πιστὸς καὶ ἀφοσιωμένος, ὁ πιὸ φανατικός, ὁ πιὸ ἐπιμόνος, ὁ πιὸ σκληρὸς σύμμαχος τῆς φεουδαρχίας... καὶ τώρα πάλι ρίχνεται στὸν ἀγῶνα με ὅλα τὰ ὅπλα τοῦ συσκοτισμοῦ καὶ τοῦ φανατισμοῦ» (βλέπ. Μ ἄ ρ ο υ Ὁ ρ φ α ν ο Ὡ, Ἀντιρρήσεις ὡς πρὸς τὴν χρησιμότητα τοῦ χριστιανικοῦ πνεύματος εἰς τὴν παιδείαν, περιοδ. ΚΟΙΝΩΝΙΑ, ΚΗ' (1985), σελ. 179.

13. Ὁ Εὐαγ. Παπανοῦτσος σὲ συνέντευξή του στὴν ἐφημερίδα Ἀπογευματινὴ, τῆς 8-9-1980, παρατήρησε: «Ὁ πλοῦτος ἔχει μαζευτεῖ σὲ ἀντιπνευματικὸς ἀνθρώπος, ποὺ ξεδεύουν τὰ λεφτὰ τους στὰ κέντρα διασκεδάσεως, ἐνῶ τὸ βιβλίον δὲν παίζει πιά ρόλο στὴ ζωὴ μας... Ἡ οἰκογένεια διαλείπεται, ὁ γάμος ἔχασε τὸ νόημά του... Ἡ ἐντιμότητα καὶ ἡ ἀνθρωπιά χάνονται στὴν Ἑλλάδα... Τρέμω διὰ τὸ μέλλον τοῦ ἀνθρώπου».

Ἐκκλησίας πολλῶν καὶ κυρίως τῶν νέων ἀποφασιστικὰ συμβάλλουν καὶ τὰ σκάνδαλα τοῦ κλήρου καὶ ἡμῶν τῶν θεολόγων, ποὺ τόσο ἀρέσκειται νὰ ξετρυπῶναι καὶ μεγαλοποιεῖ ὁ εἰκονοκλαστικὸς τύπος καὶ ὁ κινηματογράφος¹⁴. Κάπου στὰ πρακτικὰ τῆς Δ' Οἰκουμενικῆς Συνόδου διαβάσαμε «τὰ ἀμαρτήματα τῶν ἱερέων κοινὸν αἴσχος ἐστίν»¹⁵. Ἀντίθετα δὲ συμβαίνει τὸ ἴδιο με τὸ καλὸ, ὅπου παρατηρηθεῖ, αὐτὸ δὲ θεωρεῖται «κοινὸς» ἔπαινος: «...βρέθηκε καὶ ἕνας καλὸς», σχολιάζει ὁ εἰκονοκλάστης ἄνθρωπος τῶν ἡμερῶν μας.

Ἡ Ἐκκλησία μας ἀποτελεῖ τὸ κόκκινο πανί, γιὰ ὅλους τοὺς εἰκονοκλάστες. Αὐτὴν θέλουν νὰ ἐξουθενώσουν ἢ νὰ τὴν κάμουν θεραπαινίδα τῶν ἀνόσιων σκοπῶν τους. Τὸν τελευταῖο καιρὸ εἴμαστε μάρτυρες ἐνὸς σατανικοῦ σχεδίου με ἐπίκεντρο τὴν ἐκκλησιαστικὴ καὶ μοναστηριακὴ περιουσία. Θέλουν, λένε, τὴν περιουσία τῆς Ἐκκλησίας νὰ τὴν μοιράσουν στὸ λαό. Ξεχνοῦν βέβαια ὅτι ἡ ἐκκλησιαστικὴ περιουσία προῆλθε ἀπὸ ἀφιερώσεις στὸ Θεὸ εὐσεβῶν Χριστιανῶν, καὶ ὡς ἐκ τούτου εἶναι σεπτὴ καὶ ἁγία καὶ πρέπει νὰ χρησιμοποιεῖται γιὰ ἱερὸς σκοποὺς, σύμφωνα με τὴ διδασκαλία τῆς Ζ' Οἰκουμενικῆς Συνόδου. Αὐτὴ, λοιπόν, ἀνήκει δικαιοματικὰ στὴν Ἐκκλησία, στὸν κλῆρο καὶ τοὺς εὐσεβεῖς Χριστιανούς!

Τὸ συχνὰ ὅμως ἀνακινούμενο πρόβλημα με τὸν σχετικὸ του θόρυβο ἀποτελεῖ ἕνα δίστομο μαχαίρι στὰ χέρια τῶν εἰκονοκλαστῶν, ποὺ τὸ βυθίζουν ὅλο καὶ

14. Ὁ τύπος καὶ ὁ κινηματογράφος ἔχουν πάντοτε σχεδὸν ὡς κίνητρό τους τὸ κέρδος. Ἡ σκανδαλοθηρία φαίνεται πὼς βρῖσκει ἀπήχηση στὸ εὐρύτερο ἀναγνωστικὸ κοινό. Γιὰ τὴν διασπορὰ ὅμως φημῶν περὶ σκανδάλων εὐθύνονται πολλὲς φορές καὶ κληρικοί. Συχνὰ εἴμαστε ἀποδέκτες ἐπανύμων ἢ ἀνανύμων φυλλαδίων καὶ λιβέλων ἀπὸ κληρικούς κατὰ κληρικῶν καὶ γιὰ φοβερὰ παραπτώματα ἢ γιὰ συνεργασίες με «Χοῦντες» κ.λπ. Εἶναι θλιβερὸ νὰ βλέπει κανεὶς κληρικούς νὰ κατηγοροῦν κληρικούς. Ὁ κατήγορος, ἀκόμη καὶ τὴν περίπτωσή ποὺ οἱ κατηγορίες εἶναι βάσιμες, φέρει μεγάλη εὐθύναν ἀπέναντι τοῦ Θεοῦ, τῆς Ἐκκλησίας, καὶ τῶν εὐσεβῶν Χριστιανῶν, τοὺς ὁποίους σκανδαλίζει διπλά, ἀπὸ τὴν μιά μεριὰ με τὰ παραπτώματα ποὺ ἀποδίδει στὸν κατηγορούμενο καὶ ἀπὸ τὴν ἄλλη με τὴ δικὴ του ἀνευθυνότητα καὶ ἐμπάθεια.

15. Mansi 6, 1041C.

16. Κατὰ τὴν περίοδο τῆς Εἰκονομαχίας οἱ ἰσχυροὶ τῶν ἡμερῶν ἐκείνων δὲν ἔχαναν εὐκαιρία νὰ ἀρπάζουν ὅτι τὸ πολυτιμότερο ἀπὸ τὴν κινήτρη καὶ ἀκίνητη ἐκκλησιαστικὴ καὶ μοναστηριακὴ περιουσία. Τὸ πράγμα πρέπει νὰ εἶχε πάρει μεγάλη ἔκταση, γιὰ νὰ βρεθεῖ στὴν ἀνάγκη ἡ εἰκονοκλαστικὴ σύνοδος τῆς Ἱερείας (754) νὰ λάβει καταστατικὰ μέτρα. Ἀπηγόρευσε τὴν ἀρπαγὴ τῶν ἁγίων σκευῶν, τῶν ἐνδυτῶν καὶ τῶν βήλων, ποὺ ἔφεραν εἰκόνες, ἀλλὰ καὶ πάντων τῶν ἀφιερωμάτων «εἰς ἱεράν ὑπουργίαν, διὰ τὸ μὴ ἀχρίωσιν εἰς αὐτὰ γίνεσθαι» (Mansi 13, 329E, 332B). Σὲ περιπτώσεις δὲ ποὺ θὰ προέκυπτε κάποιον πρόβλημα θὰ ἀποφάσιζε περὶ τοῦ πρακτέου εἰδικὴ ἐπιτροπὴ με σύμφωνη γνώμη τοῦ Πατριάρχου. Ἡ Ζ' Οἰκουμενικὴ Σύνοδος ζήτησε τὴν ἐπιστροφή τῶν ἀρπαγέντων περιουσιακῶν στοιχείων τῆς Ἐκκλησίας καὶ ἀπαγόρευσε τὴν παραχώρηση στὸ μέλλον «εἰς ἀρχοντικὴν χεῖρα, ἢ ἐτέρω πρόσωπῳ» ἐκκλησιαστικῶν ἀγρῶν κ.λπ. Ἐν ὅμως ὑπάρξει εἰδικὸς λόγος γιὰ παραχώρηση ἀγροῦ, αὐτὴ πρέπει νὰ γίνει ἀπὸ τὴν ἐκκλησιαστικὴ ἀρχὴ στὴν ὁποία ἀνήκει καὶ ἀποκλειστικὰ σὲ κληρικούς ἢ σὲ γεωργούς (βλέπ. Κανόνες ιβ' καὶ ιγ').

Ἐπί τοῦ θήματος ὁ εἰσηγητής, Ἐπίκ. Καθηγητής κ. Βασ. Γιαννόπουλος· ἐπὶ τῆς ἔδρας ὁ Πρόεδρος τῆς Συνσκέψεως Μκκ. Ἀρχιεπίσκοπος κ. Σεραφεῖμ.

βαθύτερα στοῦ σώμα τῆς Ἐκκλησίας. Καί ἔτσι, ἀπὸ τὸ ἓνα μέρος θέτουν σὲ τελικὴ εὐθεία τὸ ἀνόσιο σχέδιο τῆς ἐξουθενώσεως καὶ τῆς ἀποδυναμώσεως τῆς Ἐκκλησίας, προσφέροντας συνάμα καὶ ἱκανοποίηση στοὺς ποικιλωνύμους ἐχθροὺς τῆς, καὶ ἀπὸ τὸ ἄλλο ἐνσταλάζουν στὴν καρδιά τῶν δυσπραγούντων καὶ τῶν ἀνέργων τὴν πικρία καὶ πολλὰς φορὲς τὴν ἀποστραφὴ καὶ τὸ μῖσος κατὰ τῆς Ἐκκλησίας, τὴν ὁποία τοὺς τὴν παρουσιάζουν ὡς πλούσια καὶ ἄστοργη («παράμυον») ποὺ θησαυρίζει «δι' ἑαυτὴν» καὶ ὄχι γιὰ τὰ παιδιὰ τῆς.

Καὶ αὐτὰ, σὲ γενικὲς γραμμές, γιὰ τὶς ἐξωθεν, τὶς ἐκ τοῦ κόσμου εἰκονοκλαστικὲς ἐπιβουλὲς κατὰ τῆς Ἐκκλησίας καὶ τῶν ἀρχῶν καὶ ἰδανικῶν, τὰ ὁποῖα αὐτὴ εὐαγγελίζεται.

Ἐπὶ αὐτὰ ὅμως καὶ οἱ ἐσωθεν. Καὶ δὲν ἐννοῶ μόνον μερικὸς κληρικὸς καὶ θεολόγους, οἱ ὁποῖοι παριστάνουν τοὺς προοδευτικὸς γιὰ νὰ ἀρέσουν στοὺς εἰκονοκλάστες καὶ στοὺς ἔχοντες κοσμικὸ φρόνημα καὶ οἱ ὁποῖοι, κατὰ τὴν Ζ' Οἰκουμενικὴ Σύνοδο «παρὰ συλλογιζόμενοι σοφιστικῶς τὴν Ἐκκλησίαν ἐλέγχουσι»¹⁷. Αὐτοὶ στοῦ σημείου τοῦτο μιμοῦνται τὸν Ἰούδα, ὁ ὁποῖος δὲ δισταξεὶ νὰ κατηγορήσει τὸ Διδά-

σκαλό του ὡς μὴ σκεπτόμενο τοὺς φτωχοὺς, ὅταν ἡ μακαρία ἐκείνη γυναίκα τοῦ προσέφερε ὡς θυσία πνευματικὴ τὸ πολὺτιμο ἐκεῖνο μῦρο τῆς¹⁸. Ἐννοῶ καὶ ὅλους ἐμᾶς, ποὺ θέλουμε νὰ εἶμαστε ὀρθόδοξοι καὶ πιστὰ μέλη τῆς Ἐκκλησίας μας. Ἐπιβάλλεται, νομίζω, νὰ θέσει καὶ ὁ καθένας μας στὸν ἑαυτὸ του τὸ ἐρώτημα: Μήπως καὶ ἐγὼ εἶμαι ἓνας εἰκονοκλάστης; Μήπως ἔχω ἐπηρεαστεῖ σὲ κάποια σημεῖα ἀπὸ τὶς εἰκονοκλαστικὲς τάσεις τῆς κοινωνίας ποὺ ζῶ;¹⁹. Ὡς παράδειγμα γιὰ σύγκριση καὶ γιὰ αὐτοέλεγχον, ἄς φέρουμε στοῦ νοῦ μας μία χριστιανικὴ κοινότητα τῶν τριῶν πρώτων αἰώνων καὶ ἄς τὴν συγκρίνουμε μὲ μία δική μας ἐνορία. Θὰ βροῦμε τὴ δευτέρη πιστὴ εἰκόνα τῆς πρώτης; Ἀλήθεια, ποῦ εἶναι ἡ ἀγνότητα, ἡ ἀπλότητα καὶ τὸ ἐνθουσιαστικὸ στοιχεῖο τῶν χρόνων ἐκείνων; Ἴσχυει γιὰ μᾶς τὸ τῶν Πράξεων 4,32: «Τοῦ δὲ πλήθους τῶν πιστευσάντων ἦν ἡ καρδιά καὶ ἡ ψυχὴ μία» ἢ μήπως ἡ ῥῆσις τοῦ Παύλου πρὸς τοὺς Κορινθίους «ὡς μὲν πεινᾷ, ὡς δὲ μεθύει» (1 Κορ. 11,2);

Ἄλλὰ ἡ σημερινὴ ἡμέρα εἶναι ἐορτάσιμη, δὲν τῆς πρέπει μελαγχολικὲς σκέψεις. Ὅλοι μας γνωρίζουμε ὅτι ὁ κόσμος ἄλλοτε περισσότερο καὶ ἄλλοτε λιγότερο ἦταν εἰκονοκλαστικὸς. Μέσα σ' αὐτὸ τὸν κόσμο πορευόταν καὶ θὰ πορευεταί καὶ ἡ Ἐκκλησία μὲ σκοπὸ νὰ τὸν ἐξαγνίσει, νὰ τὸν καθαριάσει. Οἱ ἐκτὸς καὶ οἱ ἐντὸς τῆς Ἐκκλησίας εἰκονοκλάστες δὲν

17. Mansi, 13, 260C. Ἀντίθετα οἱ εὐσεβεῖς Χριστιανοὶ «... ἀπλῆ καρδιά πάντα τὰ παραδεδομένα ἐν τῇ Ἐκκλησίᾳ» ἀποδέχονται (Mansi 13, 256D). Ἀξία μνήμης εἶναι καὶ ἡ Ὁμολογία τῆς Συνόδου στοῦ τέλος τῆς ε' Πράξεως: «Ἡ ἅγια Σύνοδος ἐξεβόησε, κατὰ ἓνα ἕκαστον στίχον ἐκ τρίτου ἐφωνοῦσα. Τῶν θεοφθόγγων πατέρων αἱ διδασκαλίαι ἡμᾶς διωρθώσαντο, ἐξ αὐτῶν ἀρυσάμενοι τὴν ἀλήθειαν ἐποτίστημεν. αὐτοῖς κατακολουθήσαντες τὸ ψεῦδος ἀπεδιώξαμεν· παρ' αὐτῶν διδαχθέντες τὰς σεπτὰς εἰκόνας ἀσπαζόμεθα, παρ' αὐτῶν ὀδηγηθέντες τὴν κατὰ τιμὴν προσκύνησιν αὐτεῖς ἀπονέμεμεν· πατέρες κηρύττουσι, τέκνα ὑπακοῆς ἐσμέν, καὶ ἐγκαυχόμεθα ἐν προσώπῳ μητρὸς τῆς παραδόσεως τῆς Καθολικῆς Ἐκκλησίας» (Mansi, 13, 101B).

18. Ἰω. 12,3-5.

19. Ὁ καθηγ. Μέγας Φαράντος γράφει σχετικῶς: «Οἱ πολλοὶ τῶν σημερινῶν χριστιανῶν ὅμως κατάρθρωσαν νὰ συμβιβάζουν τὰ ἀσυμβίβαστα: μονοθεῖα καὶ εἰδωλολατρεία. Θεὸς καὶ μαμωνᾶ, ὅπως λέγει ἡ Γραφή. Καὶ παρέμειναν μὲν στὴ θεωρία πιστοὶ στὸν ἓνα Θεό, στὴν πράξι ὅμως ἐπέστρεψαν στὰ εἰδωλα, λατρεύοντες τὰ «κτιστὰ» ὡς Θεό: τὴν κοιλία, τὶς ἡδονές, τὸ χρῆμα, τὸν καισαρᾶ, τὶς κοσμικὲς ἰδεολογίες...» (Θεὸς καὶ σύγχρονη πραγματικότητα, περιοδ. ΚΟΙΝΩΝΙΑ, ΚΔ' (1981), σελ. 18).

έπαυσαν και δέν θά παύσουν νά τήν πολεμοῦν: «δεῖ γάρ και αἱρέσεις ἐν ὑμῖν εἶναι, ἵνα οἱ δόκιμοι φανεροὶ γίνωνται ἐν ὑμῖν»²⁰ κατὰ τὸν ἀπόστολο Παῦλο. Τὸ γεγονός ὅτι ἡ Ἐκκλησία μας σήμερα εἶναι ὁ στόχος τῶν ντόπιων και τῶν ξένων εἰκονοκλαστῶν, γιατί τήν θεωροῦν ὡς τὴ μόνη δύναμη πού εἶναι ἱκανή νά ἀποτρέψει τὰ ἀνόσια σχέδιά τους, δέν πρέπει νά μᾶς ἀπελπίζει, νά μᾶς ἀποθαρρύνει. Γιατί αὐτὸ φανερώνει ὅτι ἡ Ἐκκλησία μας βρίσκεται στό σωστό δρόμο πού τήν ἔταξε ὁ Ἰδρυτής και Προστάτης της. Δικά του λόγια δέν εἰν' αὐτά: «εἰ ἐκ τοῦ κόσμου ἦτε ὁ κόσμος ἂν τὸ ἴδιον ἐφίλει· ὅτι δὲ ἐκ τοῦ κόσμου οὐκ ἐστε... διὰ τοῦτο μισεῖ ὑμᾶς ὁ κόσμος»²¹.

Ἐκεῖνο πού πρέπει ἰδιαίτερα νά μᾶς ἀνησυχεῖ εἶναι οἱ τυχόν εἰκονοκλαστικές ἐπιδράσεις πάνω μας, ἀλλά και ἡ εὐθύνη πού ἔχουμε ὅλοι μας κληρικοί και θεολόγοι καθηγητές γιὰ τὴ μὴ ἀποτελεσματικὴ προστασία τοῦ λαοῦ τοῦ Θεοῦ ἀπὸ τίς εἰκονοκλαστικές τάσεις και ἐπιδράσεις και τίς ὀλέθριες, γιὰ ὅλη τὴν κοινωνία μας, συνέπειές τους. Ἡ τακτικὴ πού ἀκολουθοῦμε δίνει τὴν ἐντύπωση παθητικῆς ἀντίστασης· μιᾶς συνεχοῦς ἄμυνας, κακῶς μάλιστα ὀργανωμένης. Ἄν αὐτὸ εἶναι ἀλήθεια, τότε δὲ διστάζω νά δηλώσω ὅτι πρόκειται γιὰ ἐσφαλμένη τακτικὴ, ἡ ὁποία και τοὺς ἐχθροὺς τῆς Ἐκκλησίας ἀποθαρρύνει και τὸ ποῖμνιο ἀποθαρρύνει.

Ἀπὸ ὅσα εἰπώθησαν, θέλω νά πιστεῦω ὅτι ἔγινε σαφὴς ἡ ἔκταση τῶν εἰκονοκλαστικῶν τάσεων στίς ἡμέρες μας και ὅτι διευκρινίστηκαν ἱκανοποιητικὰ οἱ γενικότερες μορφές με τίς ὁποῖες ἐκδηλώνονται, και οἱ εὐρύτεροι στόχοι τους. Ἄλλωστε ὅλοι μας ἔχουμε πολλές προσωπικὲς ἐμπειρίες και ἐπομένως δὲ χρειάζεται νά ἐπιμεινουμε ἄλλο ἐπ' αὐτοῦ²².

Συνοψίζοντας τὰ λεχθέντα περὶ τῶν συνεπειῶν τῶν ἐν λόγω τάσεων ἐπαναλαμβάνω ὅτι αὐτὲς εἶναι δυνατὸν νά ὀδηγήσουν στὴν ἀθεΐα, στὴ θρησκευτικὴ ἀδιαφορία, στὸν ἀποπροσανατολισμὸ τῶν νέων, στὴν ἠθικὴ ἔκλυση, στὴν ἀναλγησία τοῦ ἀνθρώπου μπρὸς στὸν πόνο τοῦ συνανθρώπου του και στὴ δημιουργία μιᾶς ἀπροβληματικῆς κοινωνίας, χωρὶς προοπτικές, χωρὶς παρελθὸν και με ἀβέβαιο μέλλον. Εἰδικότερα ἐκεῖνες οἱ εἰκονοκλαστικὲς τάσεις πού στρέφονται κατὰ τῆς Ὀρθοδοξίας, ὡς και οἱ ἐκ τῶν ἐσω προερχόμενες εἶναι δυνατὸν νά ὀδηγήσουν εἴτε σὲ ἀλλοίωση τοῦ ὀρθοδόξου φρονήματος και τῆς ὀρθοδόξου πνευματικότητος, πού ἐκδηλώνεται συνήθως ὡς μειωμένο ἐνδιαφέρον γιὰ τὴ συμμετοχὴ στὴν λειτουργικὴ και στὴ λατρευτικὴ ζωὴ τῆς Ἐκκλησίας, ὡς ἀθέτηση μερικῶν διδασκαλιῶν τῆς Παραδόσεως (τῆς νηστείας, τῆς τιμῆς τῶν ἁγίων και τῶν εἰκόνων κ.ἄ.) και ὡς ἀντιδεσποτικὸ μένος, κ.λπ., εἴτε νά ὀδηγήσουν στὴν ἀπομάκρυνση ἐκ τῆς Ὀρθοδόξου Ἐκκλησίας και στὴν προσχώρηση στοὺς ἑτεροδόξους.

20. 1 Κορ. 11,19.

21. Ἰω. 15,19-20.

22. Βλέπ. Μητροπ. Καλαβρύτων και Αἰγιαλίας Ἄμβροσιου Γ. Λενῆ, Σύγχρονοι Εἰκονομάχοι, Αἴγιον 1984.

Ἐμᾶς, βέβαια, ἐδῶ μᾶς ἐνδιαφέρουν οἱ συνέπειες τῶν εἰκονοκλαστικῶν τάσεων γιὰ τὴν ἐξάπλωση τῆς παραθρησκείας. Γι' αὐτὸ και πρὸς ἐκεῖ πρέπει νά στρέψω τὸ λόγο μου. Τὴν παραθρησκεία τὴν περιορίζω σὲ δύο κύριες μορφές ἐκφράσεως, α) στίς νέες ἀκραῖες χριστιανικὲς αἱρέσεις και β) στό κύμα τῆς νέας θρησκευτικότητος, πού μᾶς ἔρχεται ἀπὸ τὰ βᾶθη τῆς Ἀσίας.

Λέγοντας νέες χριστιανικὲς αἱρέσεις, ἐννοοῦμε τίς αἱρέσεις ἐκεῖνες πού προῆλθαν ἀπὸ τὰ σπλάχνα τοῦ προτεσταντικοῦ κόσμου και πού θεωροῦνται ὡς αἱρέσεις και ἀπὸ τοὺς αἱρετικούς γιὰ μᾶς Προτεστάντες. Ἐδῶ παρεμπιπτόντως ἀναφέρω, ὅτι γιὰ τοὺς Προτεστάντες αἱρέσεις εἶναι οἱ θρησκευτικὲς ἐκεῖνες κινήσεις πού διεκδικοῦν τὴν ἀποκλειστικότητα και δὲ μετέχουν στὸ Π.Σ. τῶν Ἐκκλησιῶν, ἰδέας πού φαίνεται ὅτι ἀρέσει και σὲ μερικούς Ὀρθοδόξους.

Στὴ διεθνῆ βιβλιογραφία δέν ὑπάρχει ὁμοφωνία σχετικὰ με τίς χριστιανικὲς παραθρησκευτικὲς κινήσεις, πού πρέπει νά ὀνομάζονται αἱρέσεις. Ἐμεῖς ἐδῶ ἀπλῶς μνημονεύουμε τίς πιὸ γνωστές²³. Τοὺς Μάρτυρες τοῦ Ἰεχωβά, τοὺς Πεντηκοστιανούς, τοὺς Ἀντβεντιστές, τὴν Ἀποστολικὴ και τὴν Νεοαποστολικὴ Ἐκκλησία, τὴν Ἐκκλησία τῆς χριστιανικῆς ἐπιστήμης, τοὺς Κουακέρους, τοὺς Μορμόνους, τοὺς Οὐνιτάρους, τὰ Παιδιά τοῦ Μῶ, τοὺς Πλυμούθιους (Χριστιανοὶ ἀδελφοί).

Οἱ νέες αὐτὲς αἱρέσεις ἔχουν προέλθει ἀπὸ τίς κινήσεις Ἀγιότητος, τοὺς Μεθοδιστές, τοὺς Πρεσβυτεριανούς και τοὺς Βαπτιστές-Ἀναβαπτιστές. Πρεσβεύουν ἕναν ἐκλαίκευμένον τύπο Χριστιανισμοῦ, ἀπογυμνωμένον ἀπὸ δογματικὲς—ὑπερφυσικὲς ἀλήθειες και με ὑπερτροφικὸ τὸ πρακτικὸ στοιχεῖο. Πρόκειται γιὰ ἐνθουσιαστικὲς (χαρισματικὲς) παραθρησκευτικὲς κινήσεις με ἔντονες ἐσχολογικὲς προσδοκίες και πίστη στὴν ἐπικειμένη ἐγκαθίδρυση στὴ Γῆ τῆς χιλιετοῦς βασιλείας τοῦ Χριστοῦ. Ἐχουν δὲ σημειώσει μιὰ καταπληκτικὴ διάδοση σ' ὅλον τὸν κόσμον, σοσιαλιστικὸ και καπιταλιστικὸ. Ἐκεῖ ὅμως πού ἡ ἐξάπλωσή τους εἶναι πλατιά και ραγδαία εἶναι ἡ Νότια και ἡ Κεντρικὴ Ἀμερικὴ, οἱ νότιες Πολιτεῖες τῶν Ἡ-

23. Πολλὲς κατατοπιστικὲς γιὰ τίς αἱρέσεις πού δροῦν στὴν Ἑλλάδα εἶναι οἱ μελέτες τῶν: Παντελ. Κ. Καρανικόλα (Μητροπ. Κορινθίας), Οἱ αἱρετικοὶ Προτεστάντες, ἔκδ. β', Ἀθήναι 1976 και Σ. Γ. Κουντουριώτου, Αἱ ἐν Ἑλλάδι αἱρέσεις, ἔκδ. β', Ἀθήναι 1977. Ἀπὸ τὴν ξενόγλωσση βιβλιογραφία παραθέτω μόνον τὰ ἔργα ἐκεῖνα πού ὑπάρχουν στὴ Βιβλιοθήκη τῆς Ἱστορίας τῶν Δογμάτων και τῆς Συμβολικῆς τῆς Θεολογ. Σχολῆς Ἀθηνῶν: Kurt Hutten, Das Buch der Sekten, Stuttgart 1958. Konrad Altermissen, Das sektenwesen der Gegenwart, Aschaffenburg 1960. Frank S. Mead, Handbook of Denominations in the United States, ἔκδ. β' New York 1961. Z. Renker, unsere brüder in den sekten, Linburg 1964. Wilhelm Bartz, Sekten Heute, Lehre organisation, Verbreitung, ἔκδ. β', Freiburg in Breisgau 1970. Friedrich Heyer, Konfessionskunde, Berlin 1977. Hans — Dieter Reimer, Stichwort «Sekten». Glaubensgemeinschaften ausserhalb der Kirchen, ἔκδ. ε', Stuttgart 1977.

νωμένων Πολιτειῶν, ὁ Τρίτος Κόσμος, καὶ ἔπειτα ἡ καθολικὴ Ἰταλία. Οἱ ὀπαδοὶ τους προέρχονται κατὰ τὴν πλειοψηφία τους ἀπὸ τὶς κατώτερες κοινωνικὲς τάξεις καὶ εἶναι μικρᾶς μορφώσεως ἢ καὶ τελείως ἀγράμματοι. Τοὺς διακρίνει μῖσος κατὰ τῶν γνωστῶν μεγάλων Ἐκκλησιῶν, πολλές δὲ φορές καὶ κατὰ τῆς Πολιτείας. Ἀπὸ τὸ γεγονός αὐτὸ πολλοὶ ἐρευνητὲς καταλήγουν στὸ συμπέρασμα, ὅτι κοινωνικοὶ καὶ ψυχολογικοὶ εἶναι οἱ κύριοι λόγοι τῆς ἐξαπλώσεώς τους.

Μία κάποια ἐξαίρεση ἀποτελοῦν οἱ Μάρτυρες τοῦ Ἰεχωβά²⁴, οἱ ὁποῖοι ὀφείλουν τὴν εὐρεία ἐξάπλωσή του καὶ στὴν ἄρτια ὀργάνωση καὶ τὸν ἀπαράμιλλο ζῆλο τους γιὰ τὴν προσέλευση στὴν Ὄργάνωση νέων μελῶν, ἀλλὰ καὶ οἱ Πεντηκοστιανοὶ καὶ μάλιστα οἱ Νεοπεντηκοστιανοί²⁵. Οἱ τελευταῖοι προήλθαν ἀπὸ θεολογικοὺς καὶ ἐκκλησιαστικοὺς κύκλους τῆς Ρωμαιοκαθολικῆς Ἐκκλησίας. Παρουσιάζονται ὡς ἀντίδραση κατὰ τῆς ἐκκοσμικεύσεως τῆς Ἐκκλησίας καὶ τῆς τυποποιήσεως τῆς πίστεως καὶ τῆς εὐσεβείας καὶ ζητοῦν τὴν ἀνανέωση τοῦ ἐκκλησιαστικοῦ βίου ἐπὶ τῆ βάσει τῆς ἀποστολικῆς καὶ τῆς μεταποστολικῆς πραγματικότητος. Τὰ ἐνθουσιαστικὰ φαινόμενα τῆς γλωσσολαλίας καὶ τῆς προφητείας, τὰ ὁποῖα διατείνονται ὅτι λαμβάνουν κατὰ τὸ βάπτισμα «ἐν ἁγίῳ Πνεύματι», ἐνεργοῦν ὡς μαγνήτης καὶ πυκνώνουν τὶς τάξεις τους. Δὲν μπορεῖ ἐπὶ τοῦ παρόντος νὰ λεχθεῖ ἂν βρισκόμαστε ἐνώπιον ἐνὸς εἴδους νέου Μοντανισμού. Πάντως φαίνεται πὼς θὰ δημιουργήσουν καὶ σὲ μᾶς κάποια προβλήματα, γι' αὐτὸ καὶ θὰ πρέπει νὰ λάβουμε τὰ μέτρα μας.

Τώρα, ὅσον ἀφορᾷ στὸ κύμα τῆς νέας θρησκευτικότητος, συγκρητιστικοῦ τύπου, ποῦ μᾶς ἔρχεται ἐξ Ἀνατολῶν, ἔχω νὰ παρατηρήσω ἐν συντομίᾳ τὰ ἑξῆς²⁶:

24. Περὶ τῶν Μαρτύρων τοῦ Ἰεχωβά, ἀπὸ τὴν σχετικὰ πλούσια ἑλληνικὴ βιβλιογραφία, παραθέτω μερικὲς ἀντιπροσωπευτικὲς μελέτες: Μητροπ. Ἀλεξανδρουπόλεως Γεργασίου, Ἀντιχίλιαστικά, ἐν Ἀλεξανδρουπόλει 1931. Π. Τρεμπέλα, Ὁ Χιλιασμός, ἐκδ. γ', Ἀθήναι 1947. Ἀναστ. Ἀντωνοπούλου, Τὸ καταγγέλλομεν καὶ κατηγοροῦμεν τῶν Χιλιαστῶν κατὰ τῆς Ὀρθοδόξου Ἐκκλησίας καὶ τοῦ ἱεροῦ κλήρου, Πάτραι 1947. Ἰω. Κολιτσάρα, Οἱ Μάρτυρες τοῦ Ἰεχωβά, Ἀθήναι 1961. Γ. Ἀναστασάκη, Χιλιαστικά Πλάνα, Λαγκαδᾶς 1982. Τοῦ ἰδίου, Χιλιαστικὲς πλάνες καὶ ἀναίρεσις αὐτῶν, Λαγκαδᾶς 1984. Κ. Μουρατίδου, «Μάρτυρες τοῦ Ἰεχωβά», ἡ μεγαλύτερη ἀντιθρησκευτικὴ ἀπάτη ὅλων τῶν αἰώνων, περιοδ. ΚΟΙΝΩΝΙΑ, τόμ. ΚΘ' (1986), σελ. 113-132. Ἀπὸ τὴν ξένη βιβλιογρ. περιορίζομαι στὴν πολὺ κατατοπιστικὴ ἐργασία τοῦ Α. Α. Ηοεκεμα, Jehovah's Witnesses, Michigan 1976.

25. Περὶ τῶν Πεντηκοστιανῶν βλέπ. W. Hollenweger, Die Phingstkirchen, Stuttgart 1971. Τοῦ ἰδίου, The Pentecostales, London 1976. Περὶ τοῦ φαινομένου τῆς γλωσσολαλίας καὶ τῶν Νεο-Πεντηκοστιανῶν βλέπ. Watson E. Mills, Speaking in Tongues. A Guide to Research on Glossolalia, Michigan 1986.

26. Βλέπ. σχετ. Α. Γ. Ἀλεβιζοπούλου, Ψυχοναρκωτικά — Νέες αἰρέσεις στὴν Ἑλλάδα καὶ τοῦ ἰδίου, Πνευματικὸς βιασμός, Νέες «αἰρέσεις», μία πραγματικὴ ἀπειλή. Βλέπ. καὶ Hans — Dieter Reimer, ἔνθ' ἄναστ., σελ. 72-80.

Ἐξ Ἀνατολῶν, πρὶν ἀπὸ 2000 σχεδὸν χρόνια, εἶχαν ἔλθει οἱ τρεῖς Μάγοι τοῦ Εὐαγγελίου γιὰ νὰ προσκυνήσουν τὸ νήπιο Ἰησοῦ. Στὶς ἡμέρες μας ἔρχονται, ὡς νέοι μάγοι, μερικοὶ τσαρλατάνοι, οἱ γνωστοὶ μας Γκουρού καὶ οἱ δάσκλοι τῆς Γιόγκα καὶ τοῦ Ἵπερβατικοῦ Διαλογισμοῦ, ποῦ στὴν πραγματικότητά εἶναι ἀντίχριστοι, γιὰ τὴν ζήτησιν νὰ καθίσουν στὸ θρόνο τοῦ Ἰησοῦ. Ἄς θυμηθοῦμε μερικοὺς ἀπὸ αὐτούς: Τὸν Μαχαράτζι, τὸν Μαχαρίσι Μαχῆς Γιόγκι, τὸν ἀρχηγὸ τοῦ Ἵπερβατικοῦ Διαλογισμοῦ, τὸν Μπαγκβάν Ράτζις, τὸν L. R. Hubbard μὲ τὴν Σαην-εντόλοτζ του²⁷, τοὺς Χάρε Κρίσα, τὸν Σίνκ, τὸν Μοῦν κ.λπ. Πρόκειται γιὰ «χαρισματικούς» ἀνθρώπους μὲ ἐντονη προσωπικότητα καὶ μὲ τὴν ιδιότητα νὰ ἀσχοῦν γοητεία καὶ ἐπιβολὴ στοὺς γύρω τους. Ἡ μαγεία ποῦ ἀσκεῖ στοὺς ἀνθρώπους τῆς Δύσεως ἢ ἀπομακρυσμένη Ἀνατολὴ καὶ ὁ μαγικὸς κόσμος τοῦ Θιβέτ· ἡ μανία τῶν ἀνθρώπων νὰ προτιμοῦν τὸ ξένο, τὸ πρωτοεμφανιζόμενον, πολλές φορές δὲ μόνο καὶ μόνο γιὰ νὰ διαφέρουν ἀπὸ τοὺς ἄλλους, ἀπὸ τοὺς πολλοὺς, ἀσφαλῶς πρέπει νὰ παίξουν κάποιο ρόλο στὴν ἀποδοχὴ τους ἀπὸ τοὺς ἀνθρώπους τῆς Δύσεως.

Μακαριώτατε,

Τὸ φαινόμενο τοῦτο τῆς νέας θρησκευτικότητος εἶναι νέο. Συμπίπτει χρονικὰ μὲ τὴν μεταπολεμικὴ ἔξαρση τῶν εἰκονοκλαστικῶν τάσεων καὶ εἶναι φαινόμενο παγκόσμιο, μόνο δὲ ὡς πρὸς τὴν ἔκταση καὶ τὴν ἔντασή του διαφέρει ἀπὸ χώρα σὲ χώρα καὶ ἀπὸ πολιτικὸ καθεστῶς σὲ πολιτικὸ καθεστῶς. Εἶναι ἕνα φαινόμενο ποῦ διέψευσε παταγωδῶς τὶς Κασσάνδρες ἐκεῖνες ποῦ προέβλεπαν μὲ μαθηματικὴ ἀκρίβεια τὴν ἐξάλειψη τῆς πίστεως στὸ Θεὸ καὶ τὸ τέλος τῶν θρησκειῶν. Εἶναι ἕνα φαινόμενο ποῦ ἀνάγκασε καὶ πολλοὺς ἀπὸ τοὺς Νεομαρξιστὲς νὰ ἀναδιπλωθοῦν σ' ὅτι ἀφορᾷ τὴν παλιά τους ἐκείνη θέση: Ἡ θρησκεία εἶναι τὸ ὄπιον τῶν λαῶν²⁸.

Στὸν τόπο μας δὲν ἔχει μελετηθεῖ σὲ βάθος τὸ φαινόμενο τῆς νέας θρησκευτικότητος²⁹. Οἱ ξένοι ἐρευνητὲς τοῦ φαινομένου συνήθως ἀναζητοῦν τὴν γε-

27. Βλέπ. Stewart Lamont, Religion inc. The Church of Scientology, London 1986.

28. Κατὰ τὸν Καθηγ. Κ. Μουρατίδην: «Ἦδη πολλοὶ ἀκόμη καὶ κορυφαῖοι ἀξιωματικοὶ τῶν κομμουνιστικῶν κομμάτων, ἤρχισαν νὰ κατανοοῦν μετὰ πάροδο ἐξήκοντα ἐτῶν ἀμειλίχτου δι' ὅλων τῶν μέσων διωγμοῦ κατὰ τῆς Ἀγίας τοῦ Χριστοῦ Ἐκκλησίας τὸ μάταιον αὐτοῦ. ἤρχισαν νὰ κατανοοῦν ἐκ τῶν πραγμάτων πλέον, ὅτι εἶναι «σκληρὸν πρὸς κέντρα λακτίζειν» καὶ νὰ ὁμολογοῦν, ὅπως π.χ. τὸ κορυφαῖον στέλεχος τοῦ κομμουνιστικοῦ κόμματος τῆς Γιουγκοσλαβίας κ. Βλ. Μπακάρετς, ὅτι «ὁ ἀθεῖσμός ἀνήκει εἰς τὸν περασμένον αἰῶνα καὶ εἶναι βλακῶδες νὰ πολεμᾷ τὴν Ἐκκλησίαν, ἢ ὁποῖα ζεῖ εἰς τὴν ψυχὴν τοῦ λαοῦ» (Συναιμοσύνη κατὰ τῆς Ἐκκλησίας καὶ τὸ μάθημα τῶν Θρησκευτικῶν, περιοδ. ΚΟΙΝΩΝΙΑ, τόμ. ΚΓ' (1980), σελ. 201).

29. Ἀρκετὰ κατατοπιστικὲς περὶ τοῦ φαινομένου τούτου εἶναι οἱ παρατηρήσεις τοῦ καθηγ. κ. Μέγα Φοράντου, Ἡ θρησκεία, δογματικὴ θεώρησις, Ἀθήναι 1978, σελ. 37-51.

νεσιουργό του αίτια: α) στή χρεωκοπία τῶν παλαιῶν θρησκείων καὶ ἰδεολογιῶν στὰ μάτια τῶν νέων καὶ τὴν ἀδυναμία τους νὰ δώσουν λύσεις στὰ σύγχρονα προβλήματα τοῦ κόσμου μας· β) στή μετατροπὴ τῶν γνωστῶν μεγάλων Ἐκκλησιῶν καὶ τῶν ἐξωχριστιανικῶν θρησκείων σὲ «κατεστημένα» καὶ τὴν συμπίρρυσή τους μερικὲς φορές μὲ ἀνελεύθερα καὶ ἀπολυταρχικὰ καθεστῶτα· γ) στὴν ἀπογοήτευση ποὺ νοιώθουν οἱ νέοι ἀπὸ τὴ διάψευση στὴν πράξη τῶν προσδοκιῶν καὶ τῶν ὀνειρῶν, ποὺ τοὺς εἶχον ὑποσχεθεῖ οἱ ψευδομεσσίες, οἱ ψευδοπροφήτες, οἱ ψευδοφιλόσοφοι, οἱ νεωτερίζοντες λογοτέχνες, οἱ κουλτουριάρηδες κ.λπ. δ) στὸ ἄγχος καὶ στὸ στρὲς τῆς βιομηχανοποιημένης ἐποχῆς μας· ε) στὴν ἀναισθησία καὶ τὴν ἀναλγησία τοῦ νέου τύπου ἀνθρώπου· στ) στὴν καταστροφὴ τῶν διαπροσωπικῶν σχέσεων· ζ) στὸ καταθλιπτικὸ συναίσθημα μοναξιάς ποὺ νοιώθει ὁ ἄνθρωπος τῶν μεγαλοπόλων κ.λπ.

Δὲν χωρεῖ ἀμφιβολία, ὅτι μερικοὶ — ἀν ὄχι ὅλοι — ἀπὸ τοὺς παραπάνω λόγους θὰ ἰσχύουν καὶ γιὰ τὸν τόπο μας. Δὲ γνωρίζουμε βέβαια ποιὸς ἢ ποιοὶ ἔχουν τὸ προβάδισμα κατὰ περίπτωσιν. Δὲν ὑπάρχουν στατιστικὰ στοιχεῖα ποὺ νὰ μᾶς πληροφοροῦν γιὰ τὴν κοινωνικὴ, οικονομικὴ, οἰκογενειακὴ, μορφωτικὴ, ἐπαγγελματικὴ καὶ τὴν ψυχολογικὴ κατάσταση αὐτῶν ποὺ ζητοῦν τὴ λύτρωσιν σὲ κάποια παραθρησκεία. Αὐτὸ σημαίνει πὼς δὲν μποροῦν νὰ ἐξαχθοῦν καὶ ἀσφαλῆ συμπεράσματα σχετικὰ μὲ τὴν εὐθύνη τῶν συγχρόνων εἰκονοκλαστικῶν τάσεων στὴν ἐξάπλωσιν τῆς παραθρησκευτικότητος. Ἐάν εἶναι ἀλήθεια ὅτι οἱ ὁπαδοὶ τῶν παραθρησκείων ἀγρεύονται «εἰς τὰς πλατείας καὶ ρύμας» καὶ ἀνάμεσα στοὺς «πτωχοὺς καὶ ἀναπήρους»³⁰, τοὺς ἐνδεεῖς, τοὺς ἀστεγούς, τοὺς ἀνέργους· στὴν οἰκογένεια ποὺ χειμάζεται ἀπὸ τὶς στέρησεις καὶ τὰ ὄξέα κοινωνικὰ προβλήματα· στοὺς νέους-παιδιὰ διαζευγμένων· στὸ κρεβάτι τοῦ πόνου καὶ τῆς ἐγκατάλειψης σὲ κάποιο ὑπόγειο πολυκατοικίας ἢ διάδρομο νοσηλευτικοῦ ἰδρύματος κ.λπ., τότε ὑπάρχει πρόβλημα σχετικὰ μὲ τὴν ἐπ' αὐτῶν ἄμεση ἐπίδρασιν τῶν εἰκονοκλαστικῶν τάσεων, γιὰτὶ εἶναι ἀμφίβολο ἀν οἱ εἰκονοκλαστικὲς τάσεις φθάνουν σ' αὐτούς. Δὲν μποροῦμε π.χ. νὰ μιλάμε γιὰ ἐπίδρασιν τοῦ τύπου ἢ τῆς τηλεόρασεως σὲ κάποιον ποὺ δὲν διαβάξει ἐφημερίδα καὶ δὲ βλέπει τηλεόρασιν. Ἐκτὸς αὐτοῦ μὲ τὸν ὁπαδὸ μιᾶς παραθρησκευτικῆς ὁμάδος συμβαίνει τὸ ἐκ διαμέτρου ἀντίθετο ἀπὸ ὅ,τι στὸν εἰκονοκλάστη. Ἔτσι, ἐνῶ ὁ ἀκράτος εἰκονοκλάστης ἔχει ὡς σύνθημα: Δὲν ὑπάρχει Θεὸς — ἢ στὴν καλύτερην περίπτωσιν: Ἐάν ὑπάρχει Θεός, δικό του πρόβλημα — «φάγωμεν, πίνωμεν, εὐφρανθῶμεν», ὁ παραθρησκευόμενος ἀναφωνεῖ: βρῆκα τὸ Μεσσία, τὸ Χριστὸ ἢ βρῆκα τὸν ἀληθινὸ Θεό, ὁ ὁποῖος μὲ ἔσωσε, μοῦ ἔφερε τὴ χαρὰ καὶ τὴν εἰρήνην. Κατὰ τὸ βασικὸ τοῦτο σημεῖο — καὶ αὐτὸ εἶναι καὶ τὸ οὐσιῶδες — παρόλα τὰ ἄλλα κοινὰ σημεῖα ποὺ ἔχουν, τὸ φαινόμενο τῆς νέας θρησκευτικότητος εἶναι φαινόμενα ἀντικονοκλαστικὰ

καὶ ἀποτελεῖ τρανὴ διάψευσιν τῶν κηρυγμάτων καὶ τῶν προσδοκιῶν τῶν εἰκονοκλαστῶν. Γιὰ μᾶς βέβαια τοὺς Ὀρθοδόξους ἡ παραθρησκευτικότης εἶναι κίνημα ἐξόχως εἰκονοκλαστικὸ τόσο ὡς πρὸς τὸ περιεχόμενον, ὅσο καὶ ὡς πρὸς τὸν τρόπο ἐκφράσεώς της. Ἐμεῖς ἀκόμη, ἀν δὲν πρόκειται γιὰ μόδα τῶν καιρῶν μας, μποροῦμε νὰ τὸ ἀναγάγουμε στὸ ἔμφυτο θρησκευτικὸ συναίσθημα τοῦ ἀνθρώπου³¹, τὸ ὁποῖο εἶναι δυνατὸν νὰ καταπιέζεται, νὰ καταπνίγεται πρὸς καιρὸν ἢ νὰ διοχετεύεται πρὸς ἄλλες κατευθύνσεις, ἀλλὰ μόλις ὑπάρξουν συνθήκες κατάλληλες ζυπνᾷ, ἀναβιώνει, θεριεύει.

Ἄν, λοιπόν, ἰδοῦμε τὸ φαινόμενο τῆς παραθρησκευτικότητος ἢ τῆς νέας θρησκευτικότητος, ὡς μία φυσιολογικὴ ἀντίδρασιν τοῦ ἀρρωστημένου ὄργανισμοῦ τῆς εἰκονοκλαστικῆς κοινωνίας μας, δὲν μᾶς μένει, παρὰ νὰ τὸ χαιρετίσουμε³². Ἄλλωστε καὶ στὸν δικό μας ὀρθόδοξο χῶρον παρατηρεῖται τελευταῖα μία εὐοίωνη «κίνητικότης». Ἀπόδειξιν αὐτοῦ εἶναι καὶ τὸ γεγονός, ὅτι ὅλο καὶ περισσότεροι νέοι καὶ νέες, μὲ πανεπιστημιακὴ πολλὰς φορές μόρφωσιν, περιφρονοῦν τὶς χαρὲς τοῦ κόσμου τοῦτου μπρὸς τὸ κάλλος τῆς ἡσυχίας, τῆς νηστείας, τῆς προσευχῆς, τῆς μοναστικῆς ζωῆς.

Δὲν ἀποκλείεται, πάλιν, νὰ ἔχουν δίκαιον, ὅσοι διαβλέπουν, ὅτι ὁ ἄνθρωπος ποὺ ἔχει μὲ τὸ τέλος τοῦ 20οῦ αἰῶνα φθάσει στὸ ἀπόγειο τῆς αὐτοθεοποιήσεώς του, τῆς ἀφροσύνης — τῆς τρέλλας του, ἀτενίζοντας κατὰ πρόσωπον τὸ μηδὲν καὶ διαπιστώνοντας πὼς καὶ ὁ ἴδιος εἶναι μηδὲν, ἀλλὰ καὶ συνειδητοποιώντας τὸ χάος, ποὺ ἐκτείνεται μπροστά του καὶ τὸν κινδύνον αὐτοκαταστροφῆς, θὰ πάρει στροφὴν γιὰ νὰ γυρίσει πίσω σὲ ὅ,τι ἡ ἀνθρώπινη ἐμπειρία τῶσων αἰῶνων ἔχει δεχθεῖ ὡς τὸ μόνο βέβαιον, σταθερὸ καὶ αἰώνιον, τὸ Θεό, γιὰ νὰ βρεῖ τὴν καταξίωσίν του, τὴ λύτρωσιν.

Ἐπὶ τούτων, βέβαιον, καὶ οἱ ἀπαισιόδοξοι, αὐτοὶ ποὺ προφητεῦσιν ὅτι ἡ ἀνθρωπότης βρῖσκεται ἤδη στὸ κατώφλι τῆς ἐσχατολογικῆς ἀποστασίας, ἡ ὁποία

31. Βλέπ. Βασ. Μπούκη, Ἡ παραθρησκευτικότης καὶ ἡ θρησκευτικὴ ἀγωγή τοῦ ἐφήβου (περιοδ. ΚΟΙΝΩΝΙΑ, 10^ο (1977), σελ. 247-248).

32. Ὁ καθηγ. κ. Μέγας Φαράντος, σχετικὰ μὲ τὴν νέα θρησκευτικότης γράφει: «Ἐν τέλει δὲν νὰ ἐπαναλάβωμεν ὅτι εἶναι ἴσως πολὺ ἐνωρὶς νὰ ἐντοπισώμεν μὲ ἀκρίβειαν τὰ αἷτια ἐμφάνσεως τῆς νέας θρησκευτικότητος, τὴν οὐσίαν, καὶ τὰς μελλοντικὰς τάσεις καὶ ἐξελίξεις αὐτῆς. Εἶναι ἄραγε τὸ νέον «κύμα» θρησκευτικότητος ἓν παροδικὸν φαινόμενον, ἐπιφανειακὸν φαινόμενον μὲ ρομαντικὰ στοιχεῖα ἢ ἀποτελεῖ ἀντίδρασιν — μερικὴν καὶ μεμονωμένην ἢ καὶ εὐρυτέραν — κατὰ τῆς λογοκρατικῆς καὶ τεχνοκρατικῆς ὑπερτροφίας τῆς ἐποχῆς μας καὶ φυγὴν πρὸ αὐτῆς; Εἶναι ἡ ἐκφρασίς μιᾶς βαθυτάτης κρίσεως τῆς κοινωνίας μας, καὶ ἡ διαμαρτυρία κατ' αὐτῆς, ὡς διετύπωσε τὸν ὀρισμὸν τῆς θρησκείας ὁ Κ. Marx ἢ ἡ προαγγελία μιᾶς ἐρχομένης νέας θρησκευτικῆς ἐποχῆς; Εἶναι ἴσως εἰς πολιτιστικὸς-θρησκευτικὸς συγκρητισμὸς, ἀντίστοιχος πρὸς τὸν τῆς ἐλληνιστικῆς ἐποχῆς, ὡς μεταβατικὸν στάδιον πρὸς μίαν νέαν ἐποχὴν;... Εἶναι, τέλος, ἡ νέα θρησκευτικότης ἀχαλίνωτος μυστικισμὸς καὶ ἡ ἐκδήλωσις μιᾶς νέας θρησκείας τοῦ παραλόγου...» (Ἡ θρησκεία, δογματικὴ θεολογία, Ἀθῆναι 1978, σ. 49-50).

30. Λουκ. 14,21.

δεν θα είναι περίοδος αθεΐας, αλλά περίοδος πίστεως, πίστεως όμως ουό κατ' ἐπίγνωσιν», αλλά πίστεως στον 'Αντίχριστο!

'Εντεῦθεν καὶ τὸ χρέος ἕλων ἡμῶν τῶν. 'Ορθόδοξων, πού δεν θέλουμε νὰ εἶμαστε μόνο κατ' ὄνομα ὀρθόδοξοι, νὰ ἐτοιμαστοῦμε γιὰ νὰ ἀντιμετωπίσουμε τὴ νέα αὐτὴ πραγματικότητά. Καὶ ἄς ἰδοῦμε καὶ τὸ φαινόμενο τῆς παραθρησκευτικότητος ὡς μία πρὸ κληση καὶ μία πρὸ σκληση γιὰ μᾶς.

Πρόκληση! Μᾶ... αὐτοὶ μὲν αὐξάνουν, πληθύνονται... ἡμεῖς δὲ ἀποδυναμωνόμαστε, ἀποδιοργανωνόμαστε, λιγοστεύουμε.

Καὶ τί περιέχει ἡ πρὸ σκληση; Μᾶς καλοῦν νὰ ἐπισκεφθοῦμε τὸ χῶρο ὅπου ἐκεῖνοι δροῦν: Νὰ πᾶμε, γιὰτὶ μπορεῖ νὰ διαπιστώσουμε, πῶς εἶναι ἕνας χῶρος πού δεν καλύπτεται ἀπὸ τὸ δικό μας ἐνδιαφέρον, πού δεν τὸν φθάνει ἡ δραστηριότητα τῆς 'Εκκλησίας μας. Μᾶς καλοῦν νὰ ἰδοῦμε ποιοὶ εἶναι αὐτοὶ ποὺ τοὺς ἐμπιστεύονται καὶ τοὺς ἀκολουθοῦν. Εἶναι μέλη τῆς 'Εκκλησίας μας; Εἶναι πρόβατα δικὰ μας, πού μᾶς τὰ ἄρπαξαν ἀπὸ τὴ «μάνδρα» μας; 'Αν διαπιστώσουμε πῶς εἶναι ἀπολωλότα πρόβατα, γιὰ τὰ ὁποῖα κανένας ἀπὸ μᾶς δὲ νοιάστηκε ποτέ, οὔτε καὶ γιὰ τὸ ἂν ὑπάρχουν, τοῦλάχιστο ἄς παύσουμε νὰ ἐξορκίζουμε τὸν «'Αραβικὸ λύκο»³³, γιὰτὶ τάχα ἄρπαξε τὰ πρόβατά μας, καὶ νὰ μὴ θρηνοῦμε γι' αὐτά, ὄχι γιὰ τίποτε ἄλλο, ἀλλὰ γιὰτὶ μπορεῖ νὰ μᾶς πούν οἱ ἐχθροὶ μας, ὅτι τὰ δάκρυά μας εἶναι κροκοδείλια καὶ τὸ ὄψιμόν ἐνδιαφέρον μας θυμίζει νοοτροπία μονοπωλιακῆ.

'Η πρόκληση ἀκόμη μᾶς καλεῖ νὰ ἰδοῦμε πῶς καὶ γιὰτὶ τὰ θύματά τους τοὺς ἐμπιστεύονται καὶ τοὺς ἀκολουθοῦν. 'Ισως τότε χρειασθεῖ νὰ τοὺς ἀκολουθήσουμε καὶ στὴν ἀπλή, καὶ τὴ λιτὴ θρησκευτικὴ τους συνάθροιση. 'Ισως, δεν ἀποκλείεται, κάτι νὰ διδαχθοῦμε. Μπορεῖ, βέβαια, κάποιος ὑπὲρ ὀρθόδοξος ἐν ἀγανακτήσει νὰ ἀντιπαρτηρήσει: Μᾶ... εἶναι ποτε δυνατὸν νὰ διδαχθοῦμε ἡμεῖς οἱ ὀρθόδοξοι ἀπὸ τοὺς ἀλλοθρήσκους ἢ τοὺς αἰρετικούς, οἱ ὁποῖοι «ζῆλον Θεοῦ ἔχουσιν, ἀλλ' οὐ κατ' ἐπίγνωσιν» (Ρωμ. 10,2). 'Εμεῖς ἔχουμε τοὺς Πατέρες... 'Αν εἶναι ἔτσι, δεν ἐπιμένω. 'Ας μοῦ ἐπιτραπεῖ μόνο νὰ ἐπαναλάβω τοὺς λόγους τοῦ Βαπτιστοῦ πρὸς τοὺς παραδοσιολάτρες 'Ιουδαίους: «καὶ μὴ δόξετε λέγειν ἐν ἑαυτοῖς, Πατέρα ἔχομεν τὸν 'Αβραάμ· λέγω γὰρ ὑμῖν, ὅτι δύναται ὁ Θεὸς ἐκ τῶν λίθων τούτων ἐγεῖραι τέκνα τῷ 'Αβραάμ» (Ματθ. 3,9).

Καὶ ἐάν, τέλος, δὲ θέλουμε νὰ τοὺς πλησιάσουμε,

33. «'Αραβικοὶ λύκοι» ὀνομάζονται συνήθως οἱ αἰρετικοί. 'Η Ζ' Οἰκ. Σύνοδος ἔτσι ὀνομάζει καὶ τοὺς εἰκονοκλάστες, οἱ ὁποῖοι «τὸν οἶνον ἔμιζαν ὕδατι, καὶ τὸν πλησίον ἐπότισαν ἀνατροπὴν θολερὰν· καὶ λύκοι 'Αραβικοὶ ὄντες, δροῦν προβάτων ὑπεκρίθησαν ἐνδύσασθαι· καὶ τὴν ἀλήθειαν παραλογιζόμενοι, τὸ ψεῦδος ἐπεσπᾶσαντο, ἀλλ' ὡς ἀσπίδων ἔρρηξαν, καὶ ἰσθὸν ἀράχνης κατὰ τὸν προφῆτην ὕφαναν· καὶ ὁ μέλλον τῶν ὠν φαγεῖν, συντρίψας οὐρίον εὐροί, καὶ ἐν αὐτῷ βασιλίσκων ἰοῦ καὶ πνοῆς θανατηφόρου γέμοντα» (Mansi, 13, 401DE).

νὰ εἰσέλθουμε στὸ νὰὸ τῶν εἰδώλων, «ἵνα μὴ μιανθῶμεν», ἄς ἰδοῦμε τότε πῶς ὁ σήμερα τιμώμενος Μέγας 'Ιεράρχης ἀντιμετώπισε τὴν καλῶς συντεταγμένη καὶ ὀργανωμένη εἰκονοκλαστικὴ λαίλαπα καὶ τὴν εἰκονομαχικὴ παραθρησκεία τῆς ἐποχῆς του.

'Ο ἅγιος Φώτιος:

1. Φρόντισε γιὰ τὴν ἀνανέωση τῶν ἀποφάσεων τῆς συνόδου τῆς Νικαίας, τοῦ 787, πού εἶχαν ἀπὸ τὴ σύνοδο τῆς 'Αγ. Σοφίας (815) ἀνακληθεῖ καὶ ἀκυρωθεῖ, ὡς καὶ γιὰ τὴν ἀναγνώριση τῆς οἰκουμενικότητός της.

2) Μελέτησε, ἐμβάθυνε καὶ συστηματοποίησε τὸ δόγμα τῆς Ζ' Οἰκ. Συνόδου περὶ τῶν εἰκόνων καὶ ἐνδιαφέρθηκε νὰ γίνεῖ αὐτὸ στὸ πλήρωμα τῆς 'Εκκλησίας προσιτό.

3) 'Εδειξε ζωηρὸ ἐνδιαφέρον γιὰ τὴν ἠθικὴ καὶ πνευματικὴ ἀνύψωση τοῦ κλήρου καὶ προστάτευσε τὴν κλασσικὴ παιδεία, πού εἶχε γιὰ πολλὰ χρόνια παραμεληθεῖ ἀπὸ τοὺς εἰκονομάχους, πράγμα ἄλλωστε πού ἀποτελεῖ πάγια τακτικὴ τῶν εἰκονοκλαστῶν.

4) 'Υπεράσπισε πρὸς τὰ μέσα καὶ πρὸς τὰ ἔξω τὴν 'Ορθοδοξία, ὄντας τῆς γνώμης, ὅτι αὐτὸ ἐπιβάλλει καὶ τὸ καλῶς νοούμενο ἐθνικὸ συμφέρον, πού οἱ κοντόφθαλμοὶ εἰκονοκλάστες δὲ θέλουν νὰ τὸ παραδεχτοῦν.

καὶ 5) 'Ανέλαβε πρωτοβουλίες καὶ δραστηριοποίησε, μὲ θαυμάσια ἀποτελέσματα, τὴν 'Ιεραποστολὴ ἀνάμεσα στοὺς Σλάβους καὶ τοὺς Βουλγάρους.

Μὲ τίς δραστηριότητές του αὐτές καὶ τὴν προσωπικὴ του αἴγλη λάμπρυνε τὴν 'Εκκλησία, τὴν δόξασε, τὴν κατέστησε ὀνομαστή καὶ πέρα ἀπὸ τὰ ἀπέραντα ὄρια τῆς Βυζαντινῆς Αὐτοκρατορίας. Ποιὸς τολμοῦσε, ἔστω καὶ νὰ διανοηθεῖ, νὰ μειώσῃ τὸ κύρος καὶ νὰ ἀρνηθεῖ τὴν ἠθικὴ, τὴν πνευματικὴ καὶ τὴν ἐθνικὴ προσφορὰ αὐτῆς τῆς 'Εκκλησίας; Τὸ μήνυμά, λοιπόν, πού μᾶς στέλνει ὁ ἑορταζόμενος σήμερα 'Ιεράρχης καὶ σοφὸς καθηγητῆς εἶναι: Μία 'Εκκλησία καταξιωμένη στὴ συνείδηση τοῦ λαοῦ δεν ἔχει σὲ καμμία περίπτωση νὰ φοβηθεῖ οὔτε τοὺς ὑλακτισμοὺς τῶν εἰκονοκλαστῶν καὶ τὰ ἀνόσια σχέδιά τους, ἀλλὰ οὔτε καὶ οἱ παραθρησκευτικὲς κινήσεις καὶ ὀμάδες εἶναι σὲ θέση νὰ τὴν βλάψουν, ἀντίθετα μάλιστα γίνονται ἢ ἴδια πόλος ἔλξεως, λιμάνι καὶ καταφύγιο τῶν χειμαζόμενων. Καὶ ἡ χειμαζόμενη καὶ κλυδωνιζόμενη ἀπὸ τὴν εἰκονοκλασία κοινωνία μας σήμερα φαίνεται πῶς ἄρχισε νὰ ἀναζητεῖ καταφύγιο καὶ λιμάνι. Τὸ ἂν ἡ 'Εκκλησία μας θὰ εἶναι ἐτοιμὴ καὶ ἱκανὴ νὰ ἀνταποκριθεῖ στὴ νέα τούτη πραγματικότητά αὐτὸ θὰ ἐξαρτηθεῖ κατὰ πολὺ ἀπὸ ἡμᾶς.

Εὐχαριστῶ.

ΒΑΣ. ΓΙΑΝΝΟΠΟΥΛΟΣ

'Επίκ. Καθηγητῆς Θεολ. Σχολῆς

Η ΣΥΖΗΤΗΣΗ ΕΠΙ ΤΟΥ ΘΕΜΑΤΟΣ

Ο Μακ. Αρχιεπίσκοπος κ. Σεραφείμ, εξέφρασε τα συγκαταληκτικά του για την πληρότητα με την οποία ο εισηγητής ανέπτυξε το θέμα και επεσήμανε ότι η όμιλία του είχε διπλή μορφή: ιστορική και κηρυγματική, αφού έθεσε με σαφήνεια όχι μόνο το ερώτημα πώς να αντιμετώπισουμε τα θέματα που προκύπτουν, αλλά υπέδειξε και λύσεις. Στη συνέχεια κάλεσε τους παρευρισκόμενους να εκθέσουν τις απόψεις τους.

(Παραθέτουμε κατωτέρω, με βάση τις σημειώσεις που κρατήσαμε, τα κύρια σημεία των όσων κατέθεσαν τις απόψεις τους).

π. ΑΝΤ. ΑΛΕΒΙΖΟΠΟΥΛΟΣ: Χαίρω για την επιλογή θέματος εξαιρετικά σπουδαίου για την ποιμαντική της Εκκλησίας. Υπογραμμίζω τρία σημεία: α) Η απολυτοποίηση του όρθολογισμού, της επιστήμης, της τεχνολογικής εκρήξεως, απογύμνωσε την Εκκλησία από το Μυστήριο. β) Το πρόσωπο και το απολυτωτικό έργο του Ίησού Χριστού ακρωτηριάστηκαν από τις εικονοκλαστικές τάσεις και τις παραθρησκείες, ιδιαίτερα στις Η.Π.Α. και τις χώρες της Δυτικής Ευρώπης. Ατόνισε ή μυστηριακή πράξη της Εκκλησίας και στη θέση του κενού που δημιουργήθηκε εισόδησαν ή μαγεία και ο αποκρυφισμός. Στατιστικές αναφέρουν ότι στην Αγγλία έκλεισαν 900 περίπου ναοί, «έλλείπει» πιστών χριστιανών. Στη Δυτ. Γερμανία (13ο) ο πιστεύουν ότι ώριμα άτομα μπορούν να κάνουν μάγια, ενώ (21ο) ο τόπος θεωρούν δυνατόν. γ) Όπως ήταν πρόβλεψη, ο αντίκτυπος από τα παραπάνω έφθασε και στην Ελλάδα. Οι παραθρησκείες αγρεύουν οπαδούς, με προσκλήσεις και αφίσες (επιδεικνύει σειρά από αυτές) καλούν σε διαλέξεις, διοργανώνουν σεμινάρια κ.λπ. Για την αντιμετώπιση της κατάστασης πρότεινε να «ορθοθετηθεί» ή «Ορθόδοξη Πίστη» να γνωρίζει ο λαός τι και πώς πρέπει να πιστεύει.

ΛΟΥΚΑΣ ΦΙΛΗΣ: Έβλεπτο από τον εισηγητή ότι οι παραθρησκείες δάξουν το μαχαίρι στην καρδιά της Εκκλησίας. Τόσο, όμως, εύαλωτη είναι η Εκκλησία; Η Ορθοδοξία έχει κύρος και δύναμη. Για να αντιμετωπιστεί ή επίβουλη πρέπει να αξιοποιηθούν από όλους μας οι δυνατότητες αυτές της Εκκλησίας.

ΑΝΔΡΕΑΣ ΦΥΤΡΑΚΗΣ: Η σύναξη ή σημερινή είναι πολύ χρήσιμη, γιατί συνειδητοποιούμε το υπάρχον πρόβλημα στον εκκλησιαστικό αγρό. Άς μη μας εκπλήσσουν αυτά που αντιμετωπίζει η Εκκλησία μας. Να μας ανησυχούν, ναι. Πάντοτε αντιμετώπιζε παρόμοια και δυσχερέστερα. Ο Ράνσιμαν έγραψε: «Ένα παράξενο συμβαίνει με τις Εκκλησίες της Ευρώπης» διαστάζουν να προσβάλλουν το πιστεύω τους». Όντως υπάρχει κάμψις του εκκλησιαστικού φρονήματος. Δεν χρειάζεται όμως πανικός. Το πρόβλημα είναι, τι θα πράξουμε για την αντιμετώπισή του. Ό,τι πάντως γίνει, θα γίνει εκ μέρους μας ως Εκκλησία μη περιμένουμε άλλοθεν βοήθεια.

ΒΛΑΣΙΟΣ ΦΕΙΔΑΣ: Τιμούν τον εισηγητή ή πλη-

ρότητα και οι προεκτάσεις του στη σύγχρονη προβληματική. Γιατί όμως δεν έδωσε περισσότερη διάσταση στον κατακερματισμό του προσώπου από τη σύγχρονη διακόνηση; Γιατί δεν είπε ότι ή «Ανατολή» (παραθρησκείες) εισάγεται μέσω της Δύσεως και από ποιούς εισάγεται; Η Ελλάδα σαν χώρα, ποτέ δεν υπέκυψε σε προσηλυτιστικές δραστηριότητες κινδυνεύει έντονα από άλλου είδους δραστηριότητες που επενδύονται με άλλες μορφές.

ΣΤΥΛ. ΠΑΠΑΔΟΠΟΥΛΟΣ: Ήταν ωραία ή εισήγηση ως προς το ύψος, τη γλώσσα και το περιεχόμενο. Ο εικονοκλάστης κάθε είδους και εποχής δεν έχει καμιά σχέση με την πρόοδο, τη δημιουργία και τις νέες προοπτικές, αλλά με το γκρέμισμα και την άρνηση αυτού που κοινώς αποδεκτό υπάρχει. Διαφορετικά τους θεωρούσαν παλαιότερα. Όμως οι εικονομάχοι και εικονοκλάστες ήταν μια μορφή προτεσταντισμού: αρνούταν ότι έδινε και έπίστευε ένας κόσμος ολόκληρος, χωρίς παράλληλα να δημιουργούν κάτι άλλο, κάτι ισάξιο και νέο. Είναι, επίσης, ένα είδος νηπιασμού, αφού αρκείται σε ένα minimum, γκρεμίζει χωρίς να δημιουργεί. Ός προς την παραθρησκευτικότητα που μας έρχεται από την Ανατολή — όπως ήρθε από το τέλος του α' έως το δ' αιώνα ο Γνωστικισμός — γιατί τη χαρακτηρίζουμε παραθρησκεία; Τότε ο Γνωστικισμός ήταν περισσότερο φιλοσοφικό σύστημα. Σήμερα ή παραθρησκεία είναι φιλοσοφικό - βιο - ασκητικό σύστημα. Όπως τότε ή Εκκλησία αντιμετώπισε τον Γνωστικισμό, έτσι και σήμερα θα αντιμετωπίσει τις παραθρησκείες. Ποιά όπλα χρησιμοποίησε τότε; Ο Γνωστικισμός εντυπωσίαζε ίσως περισσότερο απ' ό,τι ή Εκκλησία; Τον αντιμετώπισε με τη Θεολογία της. Χρειάζεται και ή πρακτική ποιμαντική, αλλά περισσότερο ή ανάλυση, ή γνωστοποίηση της Θεολογίας της.

ΗΛΙΑΣ ΟΙΚΟΝΟΜΟΥ: Η φαινομενολογία και οι κρίσεις του εισηγητή είχαν πληρότητα. Ο όρος εικονοκλασία είναι επιτυχής. Σημαίνει ότι έχουμε κρίση αντίληψης περί του ανθρώπου. Νοθεύτηκε και μολύβηκε ή αντίληψη περί της εικόνας του ανθρώπου. Επομένως οι βολές δεν στρέφονται κατά της Εκκλησίας και του Κλήρου, αλλά κατά της ανθρωπολογίας και κατ' επέκταση κατά του Δημιουργού Θεού. Ο πόλεμος αυτός έχει και εδεργετικές συνέπειες για την Εκκλησία. Ο Ιερός Χρυσόστομος λέγει: «Όταν οι άρχοντες είναι φιλικοί προς την Εκκλησία, αυτή γίνεται πιο μαλθακή. Το αντίθετο συμβαίνει όταν διάκινεται έχθρικά απέναντί της. Χρειάζεται ανάπτυξη της Θεολογίας και προσβάσεις. Ο λόγος μας για να φθάσει στο λαό έχει ανάγκη των μέσων μαζικής επικοινωνίας. Κατά το διάλογο με την Πολιτεία για το θέμα της εκκλησιαστικής παρουσίας, να απαιτηθεί ή εξασφάλιση της δυνατότητας να όμιλει μέσω των ραδιοτηλεοπτικών δικτύων.

ΜΑΚ. ΑΡΧΙΕΠΙΣΚΟΠΟΣ: Ο εισηγητής ανέφερε με σαφήνεια τους κινδύνους που απειλούν το χριστοπύγνυμο πλήρωμα και δεν χρειάζεται, νομίζω, να γίνει περαιτέρω αναφορά σ' αυτούς. Θα ήταν έπιωφε-

λέστερο νά συζητήσουμε γιά τούς τρόπους μέ τούς οποίους θά ἀντιμετωπισθοῦν. Ὁ κ. Φειδᾶς ἐπεσήμανε, ὅτι οἱ παραθρησκείες τῆς Ἀνατολῆς φθάνουν στήν Ἑλλάδα μέσῳ τῆς Δύσεως. Μά σήμερα εἶναι τόσο εὐκολή ἡ ἐπικοινωνία τῶν λαῶν. Ἡ Ἐκκλησία ἔνα μόνο ὄπλο ἔχει: Τὸν λόγον, γραπτὸ καὶ προφορικόν. Ἐάν δὲν προσέξουμε καὶ δὲν συσπειρωθοῦμε ὅλοι περὶ τὴν Ἐκκλησία καὶ ἂν ὅσοι ἀναλαμβάνουν τὶς τύχες τοῦ Ἐθνους στὰ χέρια τους δὲν εἶναι συνειδητοὶ χριστιανοί, δὲν προσιωπίζονται ἀγαθὰ γιά τὴν Πατρίδα μας. Ἡ Ἐκκλησία, κατὰ τὴν ἀποστολή της, θά συνεχίσει νά παλαίει καὶ θά νικᾷ. Ὡς πρὸς τὴν ἀντιμετώπιση τοῦ θέματος τῆς ἐκκλησιαστικῆς περιουσίας, δηλῶν ἀπερίφραστα ὅτι ἡ στάση ὅλων ἀνεξαιρέτως τῶν κυβερνήσεων δὲν ἦταν οὔτε εἶναι ἡ ἀρμόζουσα. Ἡ Ἐκκλησία ὀφείλει νά ἀγωνίζεται καὶ δὲν θά κάμψει τὸ ἀγωνιστικὸ της φρόνημα, ἀλλὰ πλὴν τοῦ λόγου δὲν διαθέτει ἄλλα μέσα. Ἄν, τελικά, ἐπιτραπεί ἡ ἐλευθέρη ραδιοφωνία, ἡ Ἐκκλησία θά σπεύσει νά ἰδρύσει ἰδικόν της ραδιοσταθμὸν.

ΗΛΙΑΣ ΒΟΥΓΑΡΑΚΗΣ: Ὁ πιὸ εἰκονοκλάστης εἶναι ὁ διάβολος πού ἀμαύρωσε τὴν εἰκόνα τοῦ ἀνθρώπου. Ἀφοῦ, λοιπόν, πατέρας τῆς εἰκονοκλασίας εἶναι ὁ διάβολος, μέχρι τῆς συντελείας τοῦ αἰῶνος θά ὑπάρχουν εἰκονοκλάστες. Αὐτό, βέβαια, δὲν σημαίνει ὅτι θά εἴμαστε «ζητω-ορθόδοξοι». Ἄς μὴ ἐπαναπαυόμαστε. Δὲν πρέπει νά λησμονοῦμε ὅτι οἱ περιοχὲς πού ἔβγαλαν τοὺς μεγάλους Πατέρες (ὅπως ἡ Μ. Ἀσία, ἡ Καππαδοκία κ.λπ.), πού μᾶς ταΐζουν ἀκόμα πνευματικά, ἔπασαν στοὺς Μωαμεθανούς. Ζοῦμε στήν ἐποχὴ τῆς τεχνολογίας. Ὅλα σήμερα τὰ θέλει ὁ ἄνθρωπος μέ τὸ πάτημα ἐνός κουμπιῦ. Εἶναι μιὰ σύγχρονὴ ἐφαρμογὴ τοῦ «τρώω τὸ μῆλο τοῦ δένδρου τῆς ζωῆς» καὶ κατακτῶ τὰ πάντα. Ἄν αὐτὸ εἶναι ἀληθές, «πρόκειται ἡμῖν ἀγων»: α) Νά ἔχουμε σπλάχνα οἰκτιρισμῶν πρὸς τοὺς προπαγανδιστὲς καὶ τὰ θύματά τους; ἀλλιώθως θά πάρουμε στάση ἐχθρική ἀπέναντί τους. β) Νά ἐρευνήσουμε τὸ θέμα. Μήπως, ὅμως, οἱ τεράστιες ἐνορίες μας δὲν προσφέρουν στὸν ἄνθρωπο αὐτὸ πού ζητᾷ καὶ ἔχει ἀνάγκη; γ) Ὁ λόγος μᾶς χρειάζεται ἀναμφιβόλως. Ἡ Ἐκκλησία δείχνει τρόπους καὶ ὄχι στάσεις ζωῆς. Μιλᾷ γιά θαύματα, ἀλλ' ὄχι γιά τὸ θαῦμα τῆς σωτηρίας. Κι ὄχι, ἀσφαλῶς, γιὰ μᾶς λείπουν τὰ μεγάφωνα. Τὰ ὁποῖα, καὶ ὅταν τὰ ἔχουμε, μέ τί τὰ «γεμίζουμε»; Μὲ πολεμικὴ ἢ μέ πλησιονὴ ἀγάπης;

ΕΥΑΓΓΕΛΟΣ Δ. ΘΕΟΔΩΡΟΥ: Τὴν ὥρα πού ἀκούγαμε τὴν ὄντως ὠραία εἰσήγηση, διηρωτώμενη: Ποιὸς εἶναι ὁ κοινὸς παρονομαστὴς τῶν αἰρετικῶν; Ὁ σήμερον τιμώμενος ἱερός Φώτιος σημειώνει γιά τοὺς αἰρετικούς ὅτι εἶναι μαγνώδεις· μέ τὸ μαγνικό τους στοιχεῖο συναρπάζουν τοὺς ὁπαδοὺς, τοὺς γεμίζουν οἴστρο καὶ τοὺς ὀδηγοῦν σὲ κρημνοὺς ἀπωλείας. Οἱ ἱερεῖς εἰκόνας εἶναι πορθημεῖα μεταξὺ οὐρανοῦ καὶ γῆς. Κοινὸ γνώρισμα ὅλων τῶν αἰρέσεων, κατὰ τὸν ἱερό Φώτιο, εἶναι τὸ ὅτι δ ι α σ π ο ὦ ν αὐτὴ τὴ σχέση θεοῦ καὶ ἀνθρώπου, ἐνῶ κοινὸ ὅλων τῶν Ἱ. Συνόδων εἶναι ὅτι πολεμοῦν τὶς αἰρέσεις πού διασποῦν αὐτὴ τὴ σχέση. Ἀνάγκη, ἐπομένως, νά προβάλλεται ἡ Ὁρθοδοξία. Για-

τί ὑπάρχουν καὶ σήμερα τάσεις εἰκονοκλαστικές. Ὁ Στουδίτης, ἀγωνιζόμενος ὑπὲρ τῶν εἰκόνων, ἦταν προοδευτικός. Παραμέρισε, γιά λόγους πρακτικούς, τὰ Κωντάκια καὶ ὕψωσε τοὺς Κανόνες.

ΓΕΡΑΣΙΜΟΣ ΚΟΝΙΔΑΡΗΣ: Τὸ θέμα πού ἐξετάζουμε εἶναι πολὺπλευρο. Ὅλες οἱ παραθρησκείες πληροῦν ἕνα κενό, πού ὀφείλεται στήν ἐλάτωση τῆς ἐπιδράσεως Ἐκκλησίας καὶ Ἐπιστήμης. Ὅταν, νέος, σπούδαζα στὸ Βερολίνο, διεπίστωσα ὅτι καὶ ὅσοι δὲν εἶχαν σχέση μέ τὴν Ἐκκλησία, δὲν ἦταν μακριὰ ἀπ' τὴν οὐσία τοῦ Χριστιανισμοῦ. Ὁ Ed. Spranger, διδάσκοντάς μας τότε ἐπὶ 6 μῆνες φιλοσοφία τοῦ Πολιτισμοῦ, ἐπηρεασμένος ἀπὸ τὸ Χριστιανισμὸ, στὸ τέλος εἶπε —πρὸς κατάπληξιν ὅλων— ὅτι ὁ ὑπατος σκοπὸς τοῦ ἀνθρώπου πολιτισμοῦ εἶναι ἡ πραγμάτωση τοῦ Ἰβου κεφαλαίου τῆς πρὸς Κορινθίους Α' ἐπιστολῆς τοῦ Ἀποστόλου Παύλου. Ἡ ἐλάτωση αὐτῆς τῆς ἐπιδράσεως τῆς Ἐκκλησίας ὄχι μόνο πρὸς τὰ λαϊκὰ στρώματα ἀλλὰ καὶ δὴ πρὸς τὴν πολιτικὴ ἡγεσία, πού δὲν ἀντιλαμβάνεται τὴ σημασία καὶ ἀξία τῆς ἀληθοῦς χριστιανικῆς διδασκαλίας, εὐνοεῖ τὴν παραθρησκεία. Θά ἦταν ἀπαράιτητο νά καταρτισθεῖ ἕνα πρόγραμμα ὑπὸ τῆς ἐκκλησιαστικῆς καὶ πολιτικῆς ἡγεσίας, βασισμένο στήν ἀληθῆ χριστιανικὴ διδασκαλία. Ὁ Ἑλληνισμὸς ἔχει δύο οἰκουμενικὲς διαστάσεις: Παιδεία καὶ Ὁρθοδοξία. Μ' αὐτὰ τὰ δύο μπορούμε, προγραμματισμένα, νά ἐπιδράσουμε στὴ σύγχρονὴ κοινωνία.

ΚΩΝ. ΘΕΟΔΩΡΟΠΟΥΛΟΣ (τοῦ ὑπουργείου Παιδείας): Τὸ Σύνταγμα παρέχει καὶ κατοχυρώνει τὴν ἐλευθερία τῆς συνειδήσεως καὶ τῶν πιστευμάτων. Ἡ Διοίκηση ἔχει ἀρμοδιότητα νά ἐλέγχει ἂν τηροῦνται οἱ συνταγματικὲς προϋποθέσεις. Τὸν πρωταρχικὸν λόγον νά προφυλαχθοῦν οἱ χριστιανοὶ ἀπὸ τὶς παραθρησκείες τὸν ἔχει ἡ Ἐκκλησία, μέ τὸν λόγον της, πού ὅμως πρέπει νά γίνει πιὸ συγκεκριμένος· ἀκολουθεῖ ἡ Διοίκηση καὶ τέλος, ὅταν παρίσταται ἀνάγκη, τὰ Δικαστήρια. Ἡ Διοίκηση ἔχει ἀνάγκη ἀπὸ τὴ συμπαράσταση τῆς Ἐκκλησίας: ὅταν, σὲ συγκεκριμένες περιπτώσεις, γίνονται καταγγελίες ἢ παραπέμπονται οἱ τῶν παραθρησκείων στὰ Δικαστήρια καὶ ἡ Διοίκηση ζητᾷ ἀπὸ τοὺς Μητροπολίτες στοιχεῖα, πρέπει νά παρέχονται ἐγκαιρῶς καὶ μέ σαφήνεια· διαφορετικὰ —χωρὶς στοιχεῖα— εἶναι δυνατόν τὰ Δικαστήρια νά ἀνατρέψουν ἀποφάσεις τῆς Διοικήσεως. Μὴ λησμονοῦμε δὲ ὅτι οἱ παραθρησκείες χρησιμοποιοῦν πολλὰ καὶ δοκιμασμένες μεθόδους στὸ ἔργο τους.

ΜΑΚ. ΑΡΧΙΕΠΙΣΚΟΠΟΣ: Οἱ παραθρησκείες εἶναι γεγονός. Τὸ ζητούμενον εἶναι, ἐπαναλαμβάνω, τί θά πράξουμε γιά τὴν ἀντιμετώπισή τους. Ὅταν, φυσικά, γίνεται λόγος γιά τὴν Πολιτεία ἐνοσοῦμε τὴν ὀρθόδοξὴ Πολιτεία καὶ ὄχι τὶς ἐκάστοτε κυβερνήσεις. Ὅλοι τους ὀφείλουν νά προστατεύουν τὸν ὀρθόδοξο ἐλληρικὸ λαόν. Ὅχι νά μᾶς π ρ ο κ α λ ο ὦ ν οἱ τῶν παραθρησκείων καὶ σ' αὐτὰ τὰ σπύτια μας καὶ νά μᾶς μὴγνύουν κίβλας; Ποιοὶ νόμοι τοὺς προστατεύουν; Δηλῶν ἀπερίφραστα ὅτι θά ἀντιμετωπισθεῖ ὁ κίνδυνος.

νος σοβαρά με τη συνεργασία Έκκλησίας και Πολιτείας, ή «θα θαρρέσουμε διάλυση» όπως πάμε.

ΑΝΔΡΕΑΣ ΦΥΤΡΑΚΗΣ: Παρόμοια θέματα αντιμετώπιζονται όταν η Έκκλησία όξυνει τα όπλα που διαθέτει. Και βέβαια τα θέματα αυτά είναι και *έ θ ν ι κ ά*. Άρα όφείλει και η Πολιτεία να άνησυχήσει σοβαρά γιατί κόβονται οι ρίζες του Γένους μας. Έπισημαίνω άκόμη δύο σημεία: Πρώτον, ότι ο κόσμος δέν γνωρίζει τι είναι Όρθοδοξία, και δεύτερον, άγνωστί πρόσφερε η Όρθοδοξία στον Έλληνισμό και τον σύγχρονο κόσμο. Αύτά δέν διδάσκονται στα σχολεία μας. Άντίθετα λένε στα παιδιά ότι η εικονομαχία ήταν «μάχη μικρολογιών». Τι διδάσκουν για τους άγώνες των Βυζαντινών κατά του Ρωμαιοκαθολικισμού; Τι για τον Ήσυχασμό; Αύτά χρειάζεται να διδαχθούν, ώστε οι χριστιανοί Έλληνες να είναι σε θέση να υπερασπισθούν τα διώματά τους και την παράδοσή τους. Η γνώση, έμβάθυνση και συμμετοχή στη λατρευτική ζωή είναι ένα άριστο μέσον για την ένίσχυση των μελών της Έκκλησίας.

ΜΗΤΡΟΠ. ΠΕΡΙΣΤΕΡΙΟΥ ΧΡΥΣΟΣΤΟΜΟΣ:

Άπό την Έκκλησία και τις Θεολογικές Σχολές λείπει η αγωνιστικότητα. Άρχιερείς και Καθηγητές γίνουμε υπάλληλοι του Κράτους. Και οι φοιτητάι δέν περιμένουν; Να άποφοιτήσουν και να διορισθούν... Η Έλλάδα έχει κηρυχθεί από τις παραθρησκείες ως «χώρα ίεραποστολής». Στο Παγκόσμιο Συμβούλιο Έκκλησιών έχουμε επανειλημμένως διακηρύξει ότι η Έλλάδα δέν είναι χώρα για ίεραποστολή. Άς πάνε στην Άφρική και την Άσία. Ο ίερός Φώτιος σύζευξε τη Θεολογία με το Θυσιαστήριο και τό Θυσιαστήριο με τη Θεολογία. Χρησιμοποίησε τον Μοναχισμό, τους Καθηγητάς, τους Έπισκόπους. Το έρώτημα είναι τί θα κάνουμε όλοι μας για τό συντονισμό του ίεραποστολικού έργου. Χρειαζόμαστε τη Θεολογία να μάς βοηθήσει στην ποιμαντική μας. Άν ο Κλήρος όγει αγωνιστής στους δρόμους, θα αναπαρήσει ο λαός. Και, τότε, κανένας δέν θα μπορέσει να τον σταματήσει...

ΕΠΙΣΚΟΠΟΣ ΑΝΔΡΟΥΣΗΣ ΑΝΑΣΤΑΣΙΟΣ:

Στις διάφορες έκτιμήσεις που έγιναν αναλυτικά, με άφορμή την εισήγηση, δέν προσδιορίστηκε άκριβώς ποιά είναι τό κέντρο αύτης της εικονοκλαστικής εξέαρσεως. Μιλούμε άκόμη με τους παραδοσιακούς όρους: Άνατολή - Δύση, ενώ υπάρχουν πιά σκληρές πραγματικότητες. Αύριο ή δορυφορική τηλεόραση εισβάλλει στα σπίτια μας. Η σημερινή ιντελλιγκέντσια στην Έλλάδα είναι επηρεασμένη, όχι ίσως από παραθρησκείες, αλλά από άπορθόδοξες κοσμοθεωρίες και αντίληψεις. Καθίσουμε, εντούτοις, να μελετήσουμε τό φαινόμενο; Κατά την άποψη μου, τό πιά άνησυχητικό δέν είναι η εικονοκλασία, αλλά η *ά ν τ ι κ α τ ά σ τ α σ η* της εικόνας. Τα σύγχρονα άτομα έχουν νέες εικόνες (λ.χ. της γυναίκας, κι αύτης διεστραμμένης). Μήπως, λοιπόν, έχει άδυνατίσει ο λόγος μας; Οι παραθρησκείες θα έξακολουθήσουν, με έντεινόμενο ρυθμό, να κάνουν τη δουλειά τους, όσο κι άν έμεις χειροκροτήσουμε τις ώραίες συζητήσεις μας. Με τον τρόπο αυτό δέν έξορκί-

ζονται οι κίνδυνοι. Τι θα κάνουμε; Το Ίσλάμ θρίσκεται σε άπόσταση άναπνοής: Στη Μ. Άσία και στην Κύπρο, όχι στα άρχαία. Ο άγώνας είναι πλέον έντός των τειχών...

ΣΕΡΑΦΕΙΜ ΔΕΔΟΥΣΗΣ: Έπειδή από τον κ. Κ. Θεοδωρακόπουλο έγινε άναφορά σε συνταγματικές διατάξεις, έχω τη γνώμη ότι τό Σύσταγμα, όταν παρίσταται σοβαρή άνάγκη, πρέπει να προσαρμόζεται στα έκάστοτε κοινωνικο - εθνικά μηνύματα κι όχι να περνούν στα σχολεία μας άλλα μηνύματα, όπως γίνεται τελευταία στο μάθημα της Κοινωνιολογίας.

ΑΡΙΣΤΕΙΔΗΣ ΠΑΝΩΤΗΣ: Πριν κηρυχθεί τό Εύαγγέλιο στη χώρα μας, έγινε προσπάθεια διεισδύσεως της βουδιστικής διδασκαλίας στη Μακεδονία, άλλ' άπέτυχε, γιατί η φιλοσοφία και η έν γένει στάση του Έλληνα άπέναντι στη ζωή, δέν τη δέχθηκε. Στο έλλαδικό χώρο τώρα άκούγονται διάφορες ιδέες για τη σχέση Χριστιανισμού και άσιατικών θρησκειών, που έκαναν και τον Δαλάι Λάμα να έκφράσει την άπορία του για την άγνοια των Νεοελλήνων, άφού ο Χριστιανισμός είναι προγενέστερος του Δαλαϊμισμού. Χρέος μας, έπομένως, είναι να καταβάλλουμε κάθε δυνατή προσπάθεια, ώστε να διαλυθεί η παχυλή άγνοια σε θέματα πίστεως του λαού.

ΒΑΣ. ΓΙΑΝΝΟΠΟΥΛΟΣ (συνοφίζει και άπαντά σε ώρισμένα σημεία): Οι παραθρησκείες καλώς πράττουν: αυτό πιστεύουν, αυτό διαδίδουν. Μπορώ κι έγω να γίνω «κατά Χριστόν σαλός»; Ός προς την χρησιμοποίηση του «*λ ό γ ο υ*» για την αντιμετώπισή των, έρωτάι είναι άρκετός; Οι εικονομάχοι έλεγαν: άρκει ή πίστις έξ άκοής. Η Σύνοδος όμως άπάντησε: όχι, χρειάζεται και η εικόνα. Δυστυχώς, είμαστε όρθοδοξολόγοι και δέν έχουμε άνεπτυγμένη έκκλησιαστική συνείδηση. Διαφωνώ για τη βοήθεια του χωροφύλακα (σύσταγμα, νόμοι, διοίκηση, δικαστήρια). Αύτά θα προστατεύσουν την πίστη; Δέν είναι τότο δείγμα άδυναμίας; Άφού προστάτες δέχονται η ζητούν οι άδύνατοι. Η γνώσις φυσιοί. Γι' αυτό, Μακαριώτατε, η εισήγησή μου είχε και κηρυγματικό χαρακτήρα. Δέν διαστάζω να όμολογήσω ότι και οι Καθηγητές της Θεολογικής Σχολής είμαστε έν μέρει εικονοκλάστες, άφού πολλές φορές δέν δίνουμε στους φοιτητές τα έφόδια που πράγματι χρειάζονται ως θεολόγοι, αλλά πτυχία για βιοπορισμό...

Στη συνέχεια ο Μακ. Άρχιεπίσκοπος κ. Σεραφείμ εύχαρίστησε τον εισηγητή, εκείνους που έλαβαν μέρος στη συζήτηση και όλους τους παρευρεθέντες στη σύναξη. Άκολούθησε, κατά τα καθιερωμένα, συνεστίαση στην τράπεζα του Διορθόδοξου Κέντρου, στη διάρκεια της οποίας αναλλάχθηκαν μεταξύ του Μακ. Άρχιεπισκόπου και του Κοσμήτορος της Θεολογικής Σχολής, Καθηγητού κ. Βασ. Τοάκωνα, προπόσεις και έκλεισε τό πρόγραμμα έορτασμού της μνήμης του Αγίου Φωτίου.

ΕΥΑΓΓΕΛΟΣ Π. ΛΕΚΚΟΣ
θεολόγος - νομικός

ΘΕΟΔΩΡΟΣ Ο ΣΤΟΥΔΙΤΗΣ*

ὡς ἀνακαινιστὴς τοῦ μοναχικοῦ βίου

Καὶ ἐν πρώτοις κατὰ τὴν ἐπιστολὴν ταύτην ὁ ἡγούμενος ὀφείλει ἵνα προσέχη καὶ ἐφιστᾷ τὴν προσοχὴν αὐτοῦ εἰς τοὺς νόμους καὶ κανόνας τῶν πατέρων καὶ πρωτίστως εἰς τοὺς κανόνας τοῦ Μεγάλου Βασιλείου ἵνα οὗτοι ἐφαρμόζονται ἀκριβῶς, καὶ γενικῶς ἵνα φροντίζη ὅπως μὴ μεταβληθῇ ἡ τάξις τοῦ μοναστηρίου ἄνευ μεγάλης ἀνάγκης.

Καθῆκον ἐπίσης τοῦ ἡγουμένου εἶναι ὅπως οὗτος ἀσκῇ ὑψηλὴν τινα μόνον ἐποπτεῖαν εἰς τὴν διαχείρισιν τῶν τῆς μονῆς «ἐγχειρίζων τῷ οἰκονόμῳ, τῷ κελλαρίτῃ καὶ τοῖς λοιποῖς ἀδελφοῖς» (944) τὴν ἀμεσον ταύτην ἐκτέλεσιν καὶ ζητῶν παρά τούτων ἐκθεσιν τῶν πεπραγμένων. Ὡσαύτως ὁ ἡγούμενος ὑπὸ φρονήσεως καὶ ἱκανότητος περικοσμούμενος, οὐ μὴν ἀλλὰ καὶ βουλήσεως στερεᾶς κεκτημένος, ὀφείλει ὡς μόνον αὐτοῦ καὶ ἀποκλειστικὸν μέλημα νὰ ἔχη τὸ πῶς νὰ ὀδηγῇ τοὺς ὑπ' αὐτὸν φοιτητὰς εἰς τὴν τῆς ἀρετῆς ὁδόν, συμβουλευῶν, διδάσκων (καὶ καταρτίζων τοὺς πάντας ἐν ἐνὶ πνεύματι καὶ φρονήματι) καὶ πρὸ πάντων δεικνύων ἑαυτὸν ζῶν παράδειγμα μιμήσεως. Καὶ ὡς περ ὁ καλὸς ποιμὴν μοχθῇ καὶ ἀγρυπνῇ ὑπὲρ τῆς ἀσφαλείας τῶν οἰκείων προβάτων (καὶ τὸ μὲν ἄρρωστοῦν ἐπισκέπτεσθαι, τὸ δὲ συντετριμμένον δεσμεῖν, καὶ τὸ μὲν πλανώμενον ἐπιστρέφειν, τὸ δὲ ἐναπομένον ἀνακαλεῖσθαι)¹¹³, οὕτω καὶ ὁ ἡγούμενος ὀφείλει νὰ κοπιᾷ ἀενάως ὑπὲρ τῶν λογικῶν αὐτοῦ προβάτων.

Καὶ τὸ τοιοῦτον βεβαίως εἶναι ἐργῶδες καὶ ἐπικίνδυνον, ὡς πολλάκις ὁ ἱερός οὗτος πατὴρ τονίζει. Οὕτω ἀπευθυνόμενος πρὸς τοὺς μοναχοὺς αὐτοῦ καὶ ἀναφερόμενος εἰς τὸ ζήτημα τοῦτο λέγει· «ἀγῶν καὶ φόβος οὐχ ὁ τυχῶν ἵνα ὑμᾶς τὸ ποιμνιον τοῦ Χριστοῦ, τοὺς μεμονωμένους ἀπὸ πάσης ματαιότητος κοσμικῆς παραστήσῃ τῷ Θεῷ μου ἀμέμπτους καὶ ἀμώμους ἐν τελειότητι τῆς κατ' ἀρετὴν πολιτείας»¹¹⁴.

Ἄλλὰ θὰ ἐπιτευχθῇ τοῦτο ἐὰν ὁ ἡγούμενος κατέχη ὅλα τὰ πρὸς τοῦτο μέσα καὶ ἐφόδια καὶ ἐὰν παρακολουθῇ ἀγρύπνως καὶ ἀνελλιπῶς τὴν ζωὴν τῶν μοναχῶν καὶ προσπαθῇ ἐνὶ λόγῳ ἵνα τὴν διακονίαν ταύτην, ἣν παρέλαβε, διατηρήσῃ ἄμωμον, «μὴ κατὰ πρόσκλησιν, μὴ δὲ κατὰ καταφρόνησιν, μὴ δὲ κατὰ ἀγανάκτησιν, μὴ δὲ κατὰ ἄλογον ταπείνωσιν, μὴ δὲ κατὰ ἔπαρσιν φρονήματος, ἀλλὰ συμβουλευτικῶς, οἰκτιρμονικῶς «ὡς ἂν τροφὸς θάλαπρη τὰ ἑαυτῆς τέκνα», καταστέλλων τὰ θράση τῶν μοναχῶν ἐκείνων, οὔτινες

«ὡς ἐρίφια σκιρτῶσι» καὶ πατάσων αὐτοὺς «τῷ λόγῳ τῆς ἀπειλῆς, ἵνα γένωνται κἀκεῖνοι ὡς ἀρνία»¹¹⁵ δεδομένου ὅτι, λέγει ὁ Θεόδωρος, «ὁ ἀγαπῶν ἐπιμελῶς παιδεύει, ὁ δὲ μισῶν ἐξ ἀδιαφορεῖν τοὺς ἐπομένους»¹¹⁶.

Ὁ ἡγούμενος ἐπίσης ἔχει καθῆκον ἵνα ἐξομολογῇ τοὺς μοναχοὺς τῆς μονῆς αὐτοῦ. Τοῦτο κατὰ τὸν Θεόδωρον ἀποτελεῖ μίαν τῶν σοβαρωτέρων ὑποχρεώσεων τούτου, διότι διὰ τοῦ τοιοῦτου τρόπου θὰ δύναται εὐκολώτερον καὶ καλλίτερον νὰ παρακολουθῇ οὗτος τὸν πνευματικὸν καὶ ἠθικὸν βίον τῶν μοναχῶν, οὔτινες ἀπαραιτήτως ὀφείλον ἵνα προσέρχονται πρὸς τὸν ἡγούμενον καὶ ἀποκαλύπτωσιν εἰς τοῦτον ὅλας τὰς κακὰς αὐτῶν πράξεις καὶ πονηρὰς σκέψεις¹¹⁷.

Τὸ φορτίον τοῦτο τῆς ἐξομολογήσεως ἐπέπρωτο ἵνα καταστῇ βαρὺ καὶ κοπιῶδες διὰ τὸν ἡγούμενον.

Διότι καθ' ὅλας τὰς ἡμέρας εἰς τὸ τέλος τοῦ ὄρθρου ἐν τῇ μονῇ τοῦ Στουδίτου ὁ ἡγούμενος ὀφείλε νὰ ἐξομολογῇ τοὺς μοναχοὺς αὐτοῦ, καὶ τοῦτο ἐγένετο οὕτω καθ' ὅτι οὗτοι, οὔτινες ἐπλησίαζον καὶ πολλάκις ὑπερέβαλλον τοὺς χιλίους ἐπρεπεν ἀπαξ τῆς ἐβδομάδος ἅπαντες νὰ ἐξομολογηθῶσιν, ἐφ' ὅσον δὲν ἐπετρέπετο τὸ μεταξὺ τῶν δύο ἐξομολογήσεων χρονικὸν διάστημα νὰ ὑπερβαῖν τὰς 15 ἡμέρας. Διὸ πρὸς καλλιτέραν ἐξέτασιν καὶ ἐξακριβῶσιν τῶν λογισμῶν τῶν μοναχῶν ὁ Θεόδωρος ἐν τῷ ἰδίῳ αὐτοῦ μοναστηρίῳ «ἐπεὶ οὐκ ἦν εὐχερὲς τῷ πατρὶ (ἡγουμένῳ), ἀλλ' οὐδὲ σχεδὸν δυνατόν, κατ' ἄνδρα ἕκαστον καὶ ἐξετάζειν καὶ ἐρευνᾶν καὶ λόγους αὐτῶν καὶ λογισμοὺς ἀκριβοῦν», τοὺς μοναχοὺς ἐκείνους, οὔτινες ἐξεῖχον ἀπὸ τοὺς ἄλλους κατὰ τὴν ἀρετὴν «εἰς ἐπισκοπὴν προστήσατο τῶν λοιπῶν· ἵν' εἴτε καὶ πραττόμενον οὐ καλῶς τοῖς ἄλλοις ἐστίν, αὐτοὶ καὶ ὄραν ἔχοιεν, καὶ εἰς τὸν κοινὸν ἀναφέρειν διδάσκαλον· καὶ μὴ ἂν τι δύναιτο λαθεῖν ἐν τοσοῦτοις ὁμμασιν, ἐνδηλον ὄν, καὶ ὑπὸ τοσοῦτων σταθμώμενον»¹¹⁸.

(Συνεχίζεται)

Ἄρχιμ. ΣΥΝΕΣΙΟΣ ΚΤΕΝΑΣ

115. Αὐτ. ΕΗ'. σελ. κ. 76.

116. Migne Ἐπ. Β'. 103 σελ. 1360.

117. Ὁ Μέγας Βασίλειος ἐπὶ τοῦ προκειμένου λέγει «ὁ μοναχὸς ὀφείλει ν' ἀποκαλύπτῃ εἰς τὸν ἡγούμενον τοῦ ὅλα τὰ μυστικά τῆς καρδιάς του καὶ ὅλας τὰς κινήσεις τῆς ψυχῆς του» (Thomasin, Anciens et nouveaux discours I, 534-535, 1540).

118. Migne, «Vita» σελ. 148.

* Συνέχεια ἐκ τῆς σελ. 137 τοῦ ὑπ' ἀρ. 3 τεύχους.

113. Μεγ. Κατήχ. ΡΘ'. σελ. 799.

114. Αὐτ. ΡΙΓ'. σελ. 834.

ΠΑΡΑΤΗΡΗΣΕΙΣ ΚΑΙ ΣΧΟΛΙΑ

Διὰ τὴν καταπολέμησιν τῶν ναρκωτικῶν.

Ὁ Μακαριώτατος Ἀρχιεπίσκοπος Ἀθηνῶν καὶ πάσης Ἑλλάδος κ. Σεραφεῖμ, ἐν τῷ δημοσιευμένῳ εἰς ἄλλην σελίδα τοῦ παρόντος τεύχους τῆς «Ἐκκλησίας» βαρυσήμαντῳ μηνύματι περὶ τῶν ναρκωτικῶν, ἐπισημαίνει ὅτι ἡ διάδοσις αὐτῶν ὀφείλεται εἰς τὴν πνευματικὴν κρίσιν τοῦ πολιτισμοῦ μας, δηλ. εἰς «τὴν ὑπερτροφία ἐνὸς μονομεροῦς τεχνολογικοῦ πολιτισμοῦ, τὴν θεοποίηση τοῦ χρήματος καὶ τῶν ἀπολαύσεων, τὴν κυριαρχία τοῦ καταναλωτικοῦ πνεύματος, τὴν ἰσοπέδωση τῶν πνευματικῶν ἀξιών, τὴν ρευστότητα ἀκόμη καὶ αὐτῆς τῆς ἀξίας - ἀνθρώπου» καὶ τὴν ἀνικανότητα «να δώμε μέσα μας, ἀλλὰ καὶ σὺν πρόσωπ τῶν συνανθρώπων μας αὐτὸ πὸν μᾶς προσοδίδει τὴν ἀνθρώπινη ιδιότητα καὶ ὄντιότητα: δηλαδή τὴν εἰκόνα τοῦ Χριστοῦ».

Ταῦτα ἐξηγοῦν διατί «μέσα σ' αὐτὴν τὴν ἀπάνθρωπη πραγματικότητα ἀρκετοὶ νέοι ἄνθρωποι ἀγωνίζονται νὰ θροῦν κάπου ἄλλοῦ τὸν «παράδεισόν» τους· νὰ ξεφύγουν ἀπὸ τὴν κοινωνικὴ ἀβεβαιότητα καὶ ὑποκρισία, ἀπὸ τὴν προσωπικὴ καὶ κοινωνικὴ περιθωριοποίηση, ἀπὸ τὸ ἄγχος καὶ τὴν ἄσκησις ἐπιβίωσιν· νὰ ἀνακαλύψουν κάτι νέο πὸν νὰ τοὺς ἱκανοποιεῖ καὶ νὰ τοὺς προσφέρει μιὰ κάποια ἐσωτερικὴ πληρότητα. Ἀπὸ κεῖ καὶ πέρα δὲν εἶναι δύσκολο νὰ πέσουν θύματα τῶν διαφόρων ἀπάνθρωπων ἐμπορικῶν κυκλωμάτων, μεταξὺ τῶν ὁποίων εἶναι καὶ οἱ ἐμποροὶ τοῦ «λευκοῦ θανάτου», τῶν ναρκωτικῶν».

Ἐπομένως ἐπιβάλλεται «να παραδεχθῶμε τὸ ὄλεθρο λάθος μας καὶ νὰ τὸ ἐπανορθώσουμε. Ὀφείλομε νὰ ἀνακαλύψουμε καὶ νὰ ἀποκαλύψουμε σὴν νέα γενεὰ τὸ πνεῦμα τῆς γνήσιας ἀνθρωπιᾶς καὶ τῆς ἀληθινῆς κοινωνικότητας, τὴν γλώσσα τῆς πραγματικῆς ἀγάπης...».

Ἡ ἀναζήτησις καὶ προσωπικὴ ἐμπειρία τῆς ἀγάπης αὐτῆς, ἥτις καὶ ἐξοχὴν ἐκδηλοῦται ἐντὸς τῆς Ἐκκλησίας, «εἶναι ἱκανή, —ὡς καταλήγει τὸ Ἀρχιεπισκοπικὸν μήνυμα—, νὰ ἀνατρέφει μέσα μας τὸ ὀποιοδήποτε θλιβερὸ ἢ ὀδυνηρὸ κατεστημένο, νὰ μᾶς ἐλευθερώσει ἀπὸ κάθε λογῆς δουλεία καὶ νὰ μᾶς ἀποκαταστήσει σὴν νύθεσία τῶν τέκνων τοῦ Θεοῦ».

Ἡ Θεολογικὴ Σχολὴ Χάλκης.

Ἐτέθη εἰς κυκλοφορίαν ὡς Ἀνάπτυπον ἐκ τοῦ περιοδικοῦ «Ἐκκλησία» τόμος περιλαμβάνων τὴν μακρὰν σειρὰν τῶν ἄρθρων τοῦ Σεβ. Μητροπολίτου Περιστερίου κ. Χρυσοστόμου (Γερασίου Σ. Ζαφείρη), ἅτινα ἀναφέρονται εἰς τὴν κλεισθεῖσαν, ὡς μὴ ὄφελον, ὑπὸ τῶν Τούρκων περιφραγμένον Θεολογικὴν Σχολὴν τῆς Χάλκης.

Τὸ ἔργον τοῦ Σεβασμιωτάτου ὑπὸ τὸν τίτλον «Ἡ Θεολογικὴ Σχολὴ τῆς Χάλκης: Ἀναμνήσεις - Βιώ-

ματα - Ὁραματισμοὶ» (Ἀθῆναι 1986, σφ. 8ον, σελ. 414), περιέχον καὶ ὀγδοήκοντα περίπου φωτογραφίας, παρουσιάζει ἀπ' ἐνὸς ὅ,τι συνδέεται προσωπικῶς μετ' αὐτοῦ ὡς σπουδαστοῦ καὶ ἀποφοίτου τῆς Σχολῆς καὶ ἀπ' ἐτέρου ὅ,τι ἀναφέρεται εἰς τὴν καθ' ὅλον ἱστορίαν καὶ προσφορὰν τοῦ λαμπροῦ αὐτοῦ Πνευματικοῦ Ἰδρυματοῦ τοῦ Οἰκουμενικοῦ Πατριαρχείου καὶ ὀλοκλήρου τῆς Ὁρθοδοξίας. Οὕτως ὁ Σεβ. συγγραφεὺς πρῶτον τονίζει ὅτι ἡ Σχολὴ αὕτη ὡς στοργικὴ τροφὸς συνδέει τοὺς σπουδαστάς της δι' ἀρρήτων δεσμῶν· δεύτερον ἐπισημαίνει τὰ εἰδοποιὰ γνωρίσματα αὐτῆς καὶ τὰς συναρτήσεις της πρὸς τὰς λοιπὰς Θεολογικὰς Σχολὰς· τρίτον ἐξιστορεῖ «ἐωθινὰς καὶ ἑσπερινὰς ἀναμνήσεις καὶ βιώματα» ἐξ αὐτῆς· τέταρτον ἐξυμνεῖ τὸ πνευματικὸν καὶ φυσικὸν περιβάλλον τῆς Σχολῆς καὶ τὴν σφυρηλάτιον τῶν μαθητῶν της πρὸς ἀνάληψιν ὑπ' αὐτῶν τῶν εὐθυνῶν τῆς οἰκουμενικῆς ἀποστολῆς των πέμπτον περιγράφει τὸ ἔργον τῆς Σχολῆς καὶ καθιστᾷ γνωστὰ τὰ ὄνόματα καὶ τὴν δραστηριότητα τῶν Σχολαρχῶν, Καθηγητῶν καὶ διακεκριμένων ἀποφοίτων αὐτῆς καὶ τέλος εἰς τὰ Ἐπιλεγόμενα ἐκφράζει ὀδυνηρὰν διὰ τὸ κλείσιμον τῆς Σχολῆς, προσωπικὰς καὶ θεολογικὰς σκέψεις.

Ὁ «Ἅγιος Περιστερίου, ὁ ὁποῖος εἶναι γνωστὸς καὶ ὡς θεράπων τῆς Ἀκαδημαϊκῆς Θεολογίας, ἐν τῷ περὶ οὗ ὁ λόγος ἔργῳ του ἐκ τοῦ θησαυροῦ τῆς καρδίας του καὶ ἐκ τοῦ παφλάζοντος ποταμοῦ τῶν ἐκδηλουμένων ὡς «φωνῶν ὑδάτων πολλῶν» (Ψαλμ. 92, 4) ἀναμνήσεων, βιωμάτων καὶ ὀραματισμῶν του, παρουσιάζει εἰς τοὺς ἀναγνώστας «παλαιὰ» καὶ «καινὰ» καὶ ἱκανοποιεῖ θαυμάσιον ὑπαρξιακὸν του αἶτημα. Περὶ τοῦ αἰτήματος αὐτοῦ μαρτυρεῖ εἰς τὰ Προλεγόμενα, διὰ, ἐκτὸς τῶν ἄλων, λέγει ὅτι αἱ ἐν τῷ βιβλίῳ σκέψεις καὶ οἱ ὀραματισμοὶ «πρέπει νὰ ἐκληφθῶσιν ὡς ἐν ἱερὸν καὶ ἅμα βαρῦτατον ἠθικὸν χρέος, τὸ ὁποῖον αἰσθάνεται πρὸς τὴν κιβωτὸν ταύτην τῆς Ὁρθοδοξίας, πρὸς τὴν χρυσὴν ταύτην σιάμνον τὴν ἔχουσαν τὸ μάννα τῆς Ρωμησοσύνης καὶ τοῦ Γένους, πρὸς τὸ πνευματικὸν τοῦτο φινώριον τῶν θεολογικῶν γραμμάτων, πρὸς τὸν πνευματικὸν τοῦτον τῆς Ἀνατολῆς φάρον..., πρὸς τὸν Νάον τοῦτον καὶ τὴν πύλην τῆς Ὁμογενείας, πρὸς τὸ παλάτιον καὶ τὸν θρόνον τοῦτον τῆς σοφίας, πρὸς τὸ καύχημα καὶ ἐγκαλλώπισμα τοῦ Οἰκουμενικοῦ Θρόνου...».

Διὰ τὴν δικαίωσιν τῶν πόθων τοῦ Κυπριακοῦ Λαοῦ.

Ὁ Σέρβος Σεβασμιώτατος Μητροπολίτης Ζάγκρεμπ καὶ Λιουμπλιάνας κ. Ἰωάννης, εἰς τὸ ἐπιταῖς ἐορταῖς τῶν Χριστιογενῶν καὶ τοῦ Νέου Ἐτους μήνυμα αὐτοῦ, τὸ ὁποῖον, διὰ πρώτην φορὰν μετὰ τὸν Β' Παγκόσμιον πόλεμον, μετεδόθη καὶ ὑπὸ τοῦ

ραδιοφωνικοῦ σταθμοῦ τοῦ Ζάγκρεμπ, εἰόνισεν, ἐκ-
τός τῶν ἄλλων, τὰ ἑξῆς: «Μετὰ φρίκης ἐπληροφόρη-
θημεν διὰ τὰς διώξεις, τὰς δοκιμασίας καὶ τὰς ἀδι-
κίας καὶ τοὺς φοβεροὺς κινδύνους, οἱ ὁποῖοι ἀπει-
λοῦν τοὺς Κυπρίους χριστιανοὺς. Ἡ κατάφωρος πα-
ραβίασις ὄλων τῶν βασικῶν ἀνθρωπίνων δικαιωμά-
των συνεχίζεται καὶ περαιτέρω: εἰσβολὴ ξένων στρα-
τευμάτων, ἀρπαγὴ ἐδαφῶν, ἐκδίωξις πληθυσμοῦ ἀπὸ
τὰς πατρίας ἐστίας, θεδήλωσις καὶ λεηλασία τῶν
ναῶν, ἀρπαγὴ καὶ καταστροφὴ τῆς ἀρχαίας πολιτι-
στικῆς κληρονομίας. Διὰ τὰ σαματῆση τὸ κακὸν πρέ-
πει νὰ λήξη ἡ κατοχὴ καὶ νὰ ἀποσυρθοῦν τὰ τουρκι-
κὰ στρατεύματα καὶ νὰ γίνονιν σεβασταὶ αἱ ἀποφάσεις
τοῦ ΟΗΕ καὶ τῶν ἄλλων ἀνθρωπιοτικῶν διεθνῶν
ὀργανισμῶν».

Αἱ καταγγελίαι αὐταὶ διακεκριμένου Ἱεράρχου
τῆς ἀδελφῆς Ὁρθοδόξου Ἐκκλησίας τῆς Σερβίας ἐν-
ιοχῶν τὰς προσφάτους ἀξιεπαίνους κινήσεις τῆς
τῶν γυναικῶν τῆς Ἑλλάδος καὶ τῆς Κύπρου, ὡς καὶ
πολλὰς ἄλλας παρομοίας προσπάθειαι, πρὸς δικαιώ-
σιν τῶν πόθων τοῦ Κυπριακοῦ λαοῦ. Διὰ τὸ νόημα
τῆς δικαιοσύνης ταύτης ὁ πεφωτισμένος πνευματικὸς
Ἱγέτης τῆς ἡρωϊκῆς μεγαλονήσου Μακ. Ἀρχιεπί-
σκοπος Κύπρου κ. Χρυσόστομος, ὁμιλῶν πρὸς τοὺς
Κυπρίους θεολόγους μετὰ τῆς διακρινοῦσης αὐτὸν εὐ-
γλωττίας καὶ γλαφυρότητος, εἶχε διακηρύξει τὰ ἑξῆς:
«Δικαίωση γιὰ τὴν Ἐκκλησία, ἀλλὰ καὶ γιὰ ὅλο τὸ
λαὸς μας, δὲν εἶναι ἡ ἐξέγερσις μιᾶς ὀποιασδήποτε λύ-
σεως σὲν κυπριακὸ πρόβλημα, πὸν θὰ δίνει τὴν ψευ-
δαίση τῆς εἰρήνευσης, ἀλλὰ ἡ ἀπελευθέρωση κά-
θε γωνίας τῆς σκλαβωμένης πατρικῆς μας γῆς, ἡ κα-
τάλυση τῶν ὀδοφραγματῶν καὶ τῶν συρματοπλεγμά-
των, πὸν χωρίζουν τὴ νῆσο μας σὲ βορρᾶ καὶ σὲ νότο,
καὶ ἡ ἀνάκτηση τῶν πατρογονικῶν μας ἐσσιῶν με-
τὴν ἐπιστροφή ὄλων τῶν προσφύγων ἀδελφῶν μας
σ' αὐτὲς. Δικαίωση εἶναι νὰ μποροῦμε ἐλευθέρου καὶ
ἀσφαλεῖς νὰ προσκυνῶμε σὲ τὰ ἱερά μας προσκυνή-
ματα, πὸν θροῖσκονταὶ σιτὸν κατεχόμενον βορρᾶ τῆς πα-
τριδας μας, νὰ ξαναλειτουργήσομε τὲς ἐκκλησίες
μας καὶ πάνω σὲ καμπαναριά καὶ σιτὸς θόλους νὰ
ξανακτίσομε τοὺς σταυροὺς, πὸν γκρέμισαν οἱ εἰσ-
βολεῖς. Νὰ κατεδάσομε ἀπ' ἐκεῖ τὰ φλάμπουρα τοῦ
εἰσβολέα καὶ νὰ ἀναπειάσομε τὴ σημαία τῆς ἐθνι-
κῆς μας ἐλευθερίας καὶ ἀξιοπρέπειας. Μόνον εἶσι θὰ
μποροῦμε νὰ πῶμε ὅτι φθάσαμε σὲ δικαίωση τοῦ
ἀγῶνα μας».

Ὁρθοδοξία καὶ Γλῶσσα.

Δεδικαιολογημένως τὸ ὑπὸ τῆς Ἱ. Μητροπόλεως
Φιλίππων, Νεαπόλεως καὶ Θάσου ἐκδιδόμενον ἐκλε-
κτὸν περιοδικὸν «Παρουσία» προέβαλε πρὸ τινῶν ἐ-
βδομάδων μερικὰς σκέψεις τοῦ Ὁδοῦ. Ἐλύτη, τὰς
ὁποίας ὀδτος ἐξέθεσεν ἐν τῇ Πανεπιστημιονπόλει τοῦ
Ράνιγκερσ κατὰ τὴν διάρκειαν τελετῆς ἐξ ἀφορμῆς
τῆς ἱδρύσεως «ἑδρας Ὁδοῦ. Ἐλύτη». Ἐκτὸς τῶν ἄλ-
λων ὀδτος εἶπεν: «Υπάρχουν μεγέθη πὸν μετριοῦν-
ται με τετραγωνικὰ χιλίόμετρα. Καὶ ὑπάρχουν ἄλλα
πὸν μετριοῦνται με τετραγωνικὰ ἱστορίας καὶ πνεύ-

ματος. Τὰ πρῶτα πὸν συχνὰ μεταβάλλονται. Τὰ δεύ-
τερα ποτέ. Ἐχετε σκεφθεῖ ὅτι τὸ ὄλο τῆς οἰκουμε-
νικῆς γλώσσας τὸν ἔχει ἤδη παίξει δὺο φορὰς ἡ ἐλ-
ληνικὴ γλῶσσα μέσα σὲ τὴν παγκόσμια ἱστορία; Πρὶν
ἀπὸ λίγα χρόνια, πὸν θρέθηκα σὲ Στοιχόλη, οἱ
Σουηδοὶ Ἀκαδημαῖκοι με μακαρίσανε σταν εἶδανε σταν
διάβαζα τὸ Εὐαγγέλιο με τὴν ἴδια εὐκολία πὸν διά-
βαζα μιὰν ἐπιστολή τοῦ πατέρα μου. Ζήλησαν τὸ προ-
νόμο, πὸν ἔχει ὁ κάτοχος τῆς ἐλληνικῆς νὰ διαβά-
ξει τὴν Καινὴ Διαθήκη σὲ πρῶτότυπο... Πάνω ἀπὸ
σύνορα, πάνω ἀπὸ ἀντιξοότητες, με τὴν ὀρθόδοξη πί-
στη καὶ με μιὰ γλῶσσα πὸν εἶναι φορέας μεγάλου
πολιτισμοῦ, ὁ Ἑλληνισμὸς σχηματίζει μιὰ δύναμη πὸν
ἐκτείνεται πὸν πρὸ ἀπὸ τὰ ὀρια ἐνὸς συγκε-
κριμένου κράτους. Καὶ διαμορφώνει μιὰ φωνὴ πὸν
φτάνει πὸν πρὸ μακριὰ ἀπὸ ὅτι συνήθως πιστεύου-
με ὅτι φτάνουν ἡ ὕλικὴ ἰσχὺς καὶ τὰ ὀπλα. Ἡ ἱστο-
ρία τὸ ἔχει ἀποδείξει».

Καὶ χαρακτηριστικῶς προσθέτει ὁ διεθνῶς γνω-
στὸς Ἑλληὴ ποιητῆς: «Τὸ δένδρο τοῦ Ἀπτικοῦ μας
πολιτισμοῦ εἶναι ποτισμένο ἀπὸ τὲς πηγὰς τῆς ἐλλη-
νικῆς κληρονομίας. Μιὰ κληρονομία πὸν περιλαμβάνει
τὲς ρίζες, τὰ θεμέλια πάνω σὲ ὁποῖα ἔχει κτι-
σθεῖ ὁ σημερινὸς κόσμος. Περιέχει τὲς ἠθικὰς καὶ
ποιοτικὰς ἀξίες», αἱ ὁποῖαι ἐκληροδοτήθησαν εἰς ἡ-
μᾶς ὑπὸ τῆς σοφίας τῶν ἀρχαίων Ἑλλήνων καὶ ὑπὸ
αὐτῶν Πατέρων τῆς Ἀνατολικῆς Ὁρθόδοξης Ἐκκλη-
σίας. Ἀπὸ ἐκεῖ πηγάζουν τὰ διδάγματα τῆς ἀγάπης.
Ἀπὸ ἐκεῖ οἱ ἰδέες τῆς ἐλευθερίας. Ἀπὸ ἐκεῖ ἡ ἀξιο-
πρέπεια τοῦ ἀτόμου».

Τὰ Προσκυνητάρια τῶν ἐλληνικῶν δρόμων.

Εἰς τὴν καλλιτεχνικὴν Σειρᾶν «Ἑλληνικὴ Τέχνη
καὶ Παράδοση», τὴν ὁποῖαν Σειρᾶν περιέλαβον εἰς
τὸ ἐξαιρετικὸν ἐκδοτικὸν τῶν πρόγραμμα αἱ «Ἐκδόσεις
Ἀκρίτας», ὡς πρῶτον δημοσίευμα παρουσιάσθη τὸ
ἔργον «Προσκυνητάρια ἐλληνικῶν δρόμων» τοῦ κ. Ἱ.
Μ. Χατζηφώτη, Διευθυντοῦ τοῦ Ἱεροῦ Τύπου
τῆς Ἱ. Συνόδου καὶ τῆς ἐφημερίδος «Ἐκκλησιαστικὴ
Ἀλήθεια».

Ἡ ὀραιοτάτη αὐτὴ ἐκδοσις ἐκ σελίδων 64 σχή-
ματος 4ου μετὰ ἐγχρώμον καλλιτεχνικοῦ ἐξωφύλλου,
ὀρᾶίων σχεδιασμάτων καὶ ὑπεροδοήκοντα φωτογρα-
φῶν συνοδευόμενον ὑπὸ εἰσὶτῶν ἐπεξηγήσεων
(«ἀξανατῶν»), παρουσιάζει εὐσυνόπτως καὶ εὐδοτῶς
πάντα ὅσα σχετίζονται πρὸς τὰ «καταπινὰ καὶ καταφρο-
νεμένα ἀπὸ τὸν πὸν κόσμον» Προσκυνητάρια τῶν δρό-
μων, ἡτοι τὸν χαρακτῆρα τῆς τέχνης τῶν, τὴν εἰδο-
λογικὴν μορφολογίαν τῶν, τὰς ἐπιγραφὰς καὶ τὸ πε-
ριεχόμενόν τῶν, τὰ ὀλικὰ καὶ τὰς κατασκευὰς τῶν,
τὴν καλλιτεχνικὴν τῶν ἀξίαν, τὴν λειτουργικότητά
τῶν καὶ τὴν σχετικὴν βιβλιογραφίαν.

Πρόκειται πρὸ πρῶτοτύπου προβολῆς μιᾶς πιν-
χῆς τοῦ ἐλληνορθοδόξου πολιτιστικοῦ μας πλοῦτον,
διότι ὡς σημειοῖ ὁ συγγραφεὺς ἐν τῷ Προλόγω τοῦ
ἔργου τῶν, τὰ προσκυνητάρια αὐτὰ «καταφάσκουν σὲ
ὀλόκληρο τὸν ἐλληνικὸ χῶρο (Ἑλλάδα καὶ Κύπρο)
τὴν εὐλάβεια τοῦ λαοῦ μας... καὶ ἀποτελοῦν ἕνα ἐξαι-

ΕΚΚΛΗΣΙΑΣΤΙΚΑ ΧΡΟΝΙΚΑ

Ίερά Αρχιεπισκοπή Αθηνών

Από τη Γεν. Δ/ση Χριστιανικής Αλληλεγγύης κοινοποιήθηκαν τα τελικά αποτελέσματα του «Έρανου Αγάπης» 1986 και ώρισμα άλλα στοιχεία, για την ένημέρωση των μελών και συνεργατών των Ένοριακών Φιλοπτώχων Ταμείων. Η ανακοίνωση έχει ως εξής:

ΓΕΝΙΚΟ ΑΠΟΤΕΛΕΣΜΑ: 36.497.100 Δρχ.
ΜΕΣΟΣ ΟΡΟΣ ΑΥΞΗΣΕΩΣ έναντι 1985: 18,6ο

ΠΡΩΤΕΣ ΕΝΟΡΙΕΣ ΣΕ ΑΠΟΔΟΣΗ

α) Προφ. Ήλια - Παγκρατίου	Δρχ.	1.400.000
β) Ευαγγελ. Λουκά - Πατησίων	»	1.128.000
γ) Αγ. Ελευθερίου - Άρεως	»	870.000
δ) Αγ. Δημητρίου - Άμπελοκήπων	»	823.450
ε) Αγ. Νικολάου - Πευκακίων	»	822.500

ΤΕΛΕΥΤΑΙΑ ΣΕ ΑΠΟΔΟΣΗ

- Κοιμ. Θεοτόκου - Χρυσοκαστριωτίσσης Δρχ. 20.000

ΜΕΓΑΛΥΤΕΡΗ ΠΟΣΟΣΤΙΑΙΑ ΑΥΞΗΣΗ

- α) Αγ. Πάντων - Καλλιθέας:
τό 1985 Δρχ. 383.000 — τό 1986 Δρχ. 800.000.
Αύξησης 109ο)ο.
- β) Αγ. Σπυρίδωνος - Σταδίου:
τό 1985 Δρχ. 490.000 — τό 1986 Δρχ. 785.000.
Αύξησης 60,2ο)ο.

- γ) Υψώσ. Τιμ. Σταυρού - Χολαργού:
τό 1985 Δρχ. 190.000 — τό 1986 Δρχ. 285.000.
Αύξησης 50ο)ο.

ΜΕ ΑΡΗΗΤΙΚΟ ΠΟΣΟΣΤΟ

- α) Αγ. Αποστόλων - Τζίτζιφιδών:
τό 1985 Δρχ. 132.000 — τό 1986 Δρχ. 92.800, ποσοστόν μείον 29,7ο)ο.
- β) Κοιμ. Θεοτόκου - Κυπριάδου:
τό 1985 Δρχ. 142.000 — τό 1986 120.000, ποσοστόν μείον 15,5ο)ο.
- γ) Κοιμ. Θεοτόκου - Χρυσοκαστριωτίσσης:
τό 1985 Δρχ. 23.000 — τό 1986 Δρχ. 20.000, ποσοστόν μείον 13ο)ο.

Ο ΜΑΚΑΡΙΩΤΑΤΟΣ συγχάει ΟΛΟΥΣ (Κληρικούς και Συνεργάτες των), πού έργάστηκαν κατά συνείδησιν και παρακαλεί ΟΛΟΥΣ, νά είμεθα ΠΑΝΤΟΤΕ ΕΡΓΑΤΕΣ ΚΑΛΩΝ ΕΡΓΩΝ, γιά τή δόξα του Θεού.

Ίερά Μητρόπολις Δημητριάδος

Συνεχίζοντας τήν ένημερωτική της έκστρατεία επί των ναρκωτικών ή 'Ι. Μητρόπολη, μετά τήν Έκθεση πού ώργάνωσε στό Πνευματικό Κέντρο, άρχισε ήδη μία συστηματική έκστρατεία γιά ένημέρωση των νέων και των γονέων πάνω στό πρόβλημα. Ένα επί του

ρητικά ενδιαφέρον κεφάλαιο τής λαϊκής μας τέχνης, άνερευνήτο ως τά σήμερα και παραμελημένο».

Χαρακτηριστικώς δ κ. 'Ι. Μ. Χατζηφώτης καταλήγει ως εξής: «Στή σύγχρονη Ελλάδα, σέ πεισμα των «τίσικ», των «πάμπς», των «σούπερ - μάγκες», των «καφετεριών» και των «φασιφουνιάδικων», θά παραμένουν άλλά και άπέριττα τά ταπεινά προσκνητάρια, γιά νά μαρτυρούν τήν ορθόδοξη πίστη και εδλάθεια του λαού τής, τή μακραίωνη παράδοσή τής και τό μεράκι του λαϊκού τεχνίτη με τόν άσθεστο καημό τής Ρωμοσύνης».

Έπί του ζητήματος των σχέσεων μετά τής Αλβανίας.

Είς τήν έφημερίδα «Τό Βήμα» έπεσημάνθη προσφάτως, έν είδικω άρθρω, ότι τά Βορειοηπειρωτικά Σωματεία «συνεχίζουν νά υποστηρίζουν ότι δέν μπορεί νά γίνη ή άρση τής έμπολέμου καταστάσεως με τήν Αλβανία χωρίς ύπογραφή συνθήκης ειρήνης, διότι έτσι γίνεται παραχώρηση ένός ισχυρού διαπραγματευτικού μέσου, χωρίς ούσιαστική επίλυση των έκκρεμοτήτων πού συνεχίζουν νά ύφίστανται». Συμφώνως πός τά διδόμενα είς τήν δημοσιότητα στοιχεία, «στην Αλβανία ζούν σήμερα τουλάχιστον 400.000 Έλληνες. Τό καθεστώς έχει περιορίσει τή διδασκαλία τής ελληνικής γλώσσας στίς δύο πρώτες τάξεις του δημοτικού σχολείου (και μόνο στίς περιοχές των Αγίων Σαράντια και του Αργυρόκαστρου), άπαγορεύει κάθε θρησκευτική εκδήλωση, μετακινεί πληθυσμούς γιά νά

επιφέρει μεταβολή στή σύνθεσή τους, ένώ τουλάχιστον 25.000 Έλληνες κρατούνται στίς φυλακές. Ένώ τό άλβανικό Σύνταγμα (άρθρ. 37) όρίζει πός οι άναγνωρισμένες μειονότητες έχουν ίδια δικαιώματα με τούς ύπόλοιπους πολίτες, συμμετέχουν άνεμπόδιστα στή δημόσια ζωή, μπορούν νά διδάσκονται τή γλώσσα τους κ.λπ., τά δικαιώματα αυτά ισχύουν μόνο γιά τίς δύο άναγνωρισμένες μειονοτικές περιοχές: τό Αργυρόκαστρο και τούς Αγίους Σαράντια, άπυο ό ελληνόφωνος πληθυσμός (40.000 περίπου) άντιπροσωπεύει μικρό μόνο ποσοστό (γύρω στό 10ο)ο) του συνόλου. Ολόκληρες περιοχές, με έντονη τήν παρουσία του ελληνικού στοιχείου, όπως ή Χειμάρα, ή Κορυτσά και ή Προμετή σιερούνται των μειονοτικών δικαιωμάτων».

Έκ των στοιχείων τούτων, τά όποια ύπομνησονται έν τω άρθρω τούτω, ως και έξ άλλων παραλειπομένων, συνάγεται ότι οι προβαλλόμενοι από διπλωματικής σκοπιάς ισχυρισμοί περί τής σκοπιμότητος τής άρσεως του έμπολέμου ούδόπως είναι πειστικοί και ότι δεδικαιολογημένως αί μεν Βορειοηπειρωτικοί Οργανώσεις, επί κεφαλής των όποιων ύδρισκεται ό Μακ. Αρχιεπίσκοπος Αθηνών κ. Σεραφείμ, προβάλλουν τά επιπροσούντα είς τήν άρσην ταύτην έμπόδια, ό δέ Σεβ. Μητροπολίτης Αρβυνοπόλεως κ. Σεβαστιανός συνεχίζει τόν ύπερ των Βορειοηπειρωτών άγώνά του και μάλιστα ώρισε προσφάτως και ήμέρας πένθους και προσεχής διά τήν θάνασον καταπάτησιν των στοιχειωδών άνθρωπίνων δικαιωμάτων των.

παρόντος κλιμάκιο από τόν Ιεροκήρυκα άρχιμ. π. Δανιήλ Πουρτσουκλή και τόν νευρολόγο - ψυχίατρο κ. Δημ. Κανδύλη, έφοδιασμένο με φωτεινές διαφάνειες και κατατοπιστικά έντυπα, μεταβαίνει σε σχολεία ύστερα από συνεννόηση με τούς Συλλόγους Γονέων, τούς Καθηγητές και τούς μαθητές και προσφέρεται για διάλογο μαζί τους, ύστερα από τήν ανάπτυξη του θέματος.

Παράλληλα προγραμματίζεται από τήν 'Ι. Μητρόπολη και ή λειτουργία ταχύρρυθμης Σχολής Γονέων διάρκειας 1 μηνός με ένα κύκλο 8 μαθημάτων γύρω από τά ναρκωτικά, με στόχο τήν ενημέρωση, για μιá άποτελεσματικότερη αντιμετώπιση του κινδύνου μέσα στο σπίτι των.

Γιά τó AIDS ή 'Ι. Μητρόπολη έχει θέσει σε έφαρμογή πρόγραμμα ενημέρωσης τών νέων ιδίως, καθώς και κάθε ένδιαφερομένου. Τό ίδιο κλιμάκιο επισκέπτεται τά σχολεία και ενημερώνει τούς επιθυμούντας. Η άναγγελία τής οργάνωσης αύτης τής προσπάθειας θρήκε ήδη μεγάλη άπήχηση στα περιβάλλοντα τών νέων, πού ζητούν επίμονα νά ενημερωθούν υπεύθυνα για τή νέα μάστιγα. Ταυτόχρονα προετοιμάζεται από τήν 'Ι. Μητρόπολη μιá έξόρμηση αίμοδοσίας, με στόχο τήν καταπολέμηση τής φοβίας πού έχει καταλάβει πολλούς και τήν ένίσχυση τής εκκλησιαστικής παρακαταθήκης αίματος, πού μέσα στο 1986 διέθεσε 76 φιάλες σε έχοντες ανάγκη.

(Έκ τής 'Ι. Μητροπόλεως)

Ίερά Μητρόπολις Μεσογαίας και Λαυρεωτικής

Στή διάρκεια ειδικής συγκεντρώσεως, πού πραγματοποιήθηκε στην αίθουσα του κινηματοθεάτρου «Αττικό» τήν 18η Ίανουαρίου, έγινε ό άπολογισμός πεπραγμένων τής 'Ι. Μητροπόλεως από τόν Σεβ. κ. Άγαθόνικο, στους τομείς πνευματικού έργου, φιλανθρωπίας, Ιεραποστολής και κοινωνικών έργων.

Στή διάρκεια τής έκδηλώσεως προικοδοτήθηκαν 54 άκόμα άπορα κορίτσια, με ποσό 10.000 τό καθένα σε βιβλιάριο τής Έθνικής Τραπεζής. Χορωδία τών μαθητών τής Σχολής Βυζαντινής Μουσικής τής 'Ι. Μητροπόλεως, υπό τή διεύθυνση του καθηγητού κ. Κατσούλη πλαισίωσε τό πρόγραμμα, τό όποίο παρακολούθησαν όι τοπικές δημοτικές, κοινοτικές, αστυνομικές κλπ. Άρχές, πολλοί Κληρικοί και πλήθος λαού.

ΕΚΚΛΗΣΙΑ ΣΕΡΒΙΑΣ

Η έφημερίς του Σερβικού Πατριαρχείου «ΠΡΑΒΟΣΛΑΒΛΙΕ» (Όρθοδοξία), άναφερομένη εις τόν έφετεινόν έορτασμόν τών Χριστουγέννων εις τό Βελιγράδιον τονίζει μεταξύ τών άλλων και τά εξής: «Η έορτή τής Γεννήσεως του Χριστού και έφέτος εισήγαγεν εις τας ψυχάς και τούς οίκους τών ορθοδόξων Σέρβων τήν εκ παραδόσεως ευφρόσυνον άτμόσφαιραν, ή όποία εις τήν θεβαρυμένην καθημερινότητα επενεργεί ως αναθέρμανσις και ένίσχυσις εκείνου εις τούς ανθρώπους τό όποιον τυγχάνει τό ώραιότερον και τό καλύτερον. Η νύξ τής Βηθλεέμ κατά τήν όποίαν ήκούσθησαν όι άγγελικοί λόγοι, όι άπευθυνόμενοι προς τούς ποιμένας: «Μή φοβείσθε' Ιδού γάρ ευαγγελίζομαι υμίν χαράν μεγάλην, ήτις έσται παντί τώ λαώ, ότι έτέθη υμίν σήμερα Σωτήρ, ός έστι Χριστός Κύριος» (Λουκ. 2, 10-11), ώσαν νά ήκούσθησαν και άνωθεν του Βελιγραδίου, και ούτως έσπευσαν πολλοί εις τούς ναούς ίνα εν κοινή προσευχή βιώσουν τήν πληρότητα τής χαράς επί τοις Χριστουγέννοις και νά προσκυνήσουν τόν Θεόπαιδα. Αί νυκτεριναί και αί πρωϊνά Ιεροτελεστία προσείλκυσαν εις τούς ναούς πλήθη πιστών, μεταξύ τών όποιών όι περισσότεροι ήσαν νέοι, ούτως ώστε όι ναοί νά μη δυνηθούν νά χω-

ρέσουν όλους τούς πιστούς, πολλοί τών όποιών παρηκολούθησαν τας Ιεροτελεστίας εκ τών περιβάλων τών ναών.

Όλας τας νυκτερινάς και πρωϊνάς Ιεροτελεστίας εις τόν Καθεδρικόν ναόν του Βελιγραδίου εκάλυψεν ή τηλεόρασις τής Σουηδίας προς άναμετάδοσιν διά τούς Σέρβους εργάτας, τούς εργαζομένους εις τήν Σουηδίαν και άλλας χώρας, μαζί με τό εμπνευσμένον σχετικόν Μήνυμα του Πατριάρχου Γερμανού και τών μελών τής Ίεραρχίας, τό ευστόχως χαρακτηρισέν ως «μήνυμα ειρήνης και ευδοκίας μεταξύ τών ανθρώπων».

—Η ίδια έφημερίς του Πατριαρχείου δημοσιεύει και τό επί ταίς έορταίς τών Χριστουγέννων και του Νέου έτους μήνυμα του Σέρβου Μητροπολίτου Ζάγκρεμπ και Λιουμπλιάνας Ίωάννου, τό όποιον, διά πρώτην φοράν μετά τόν Β΄ Παγκόσμιον πόλεμον, μετεδόθη και υπό του Ραδιοφωνικού σταθμού του Ζάγκρεμπ, εν τώ πλαίσίω τής εκπομπής διά τούς νέους, και εις τό όποιον μεταξύ τών άλλων τονίζονται και τά εξής χαρακτηριστικά: «Προσφάτως έλαβον μέρος εις τήν Διεθνή σύσκεψιν του Παγκοσμίου Συμβουλίου τών Έκκλησιών, πού έγινε εις τήν Λάρνακα τής Κύπρου τέλη Νοεμβρίου 1986. Τυγχάνω μέλος τής Έπιτροπής διά τήν εκκλησιαστικήν βοήθειαν, ή όποία ως βασικόν έργον της θέτει τόν άγώνα κατά τής πείνης εν τώ κόσμω και τήν φροντίδα διά τούς πρόσφυγας... Μετά φρίκης έπληροφόρηθημεν διά τας διώξεις, τας δοκιμασίας και τας άδικίας και τούς φοβερούς κινδύνους πού άπειλούν τούς Κυπρίους χριστιανούς. Η κατάφωρος παραθίασις όλων τών βασικών ανθρώπινων δικαιωμάτων συνεχίζεται και περαιτέρω: εισβολή ξένων στρατευμάτων, άρπαγή έδαφών, εκδίωξις πληθυσμού από τας πατρίους έστίας, θεθήλωσις και λεηλασία τών ναών, άρπαγή και καταστροφή τής αρχαίας πολιτιστικής κληρονομίας. Διά νά σταματήσει τό κακόν πρέπει νά λήξη ή κατοχή και νά άποσυρθούν τά τουρκικά στρατεύματα και νά γίνουν σεβαστά αί άποφάσεις του ΟΗΕ και τών άλλων άνωθροπιστικών διεθνών οργανισμών.

Και εις άλλα μέρη του κόσμου ύφίστανται παρόμοια δεινά και δοκιμασία. Αυτά δέν έλλείπουν και από τό ιδικόν μας Κοσσυφοπέδιον, καθ' όσον ύφιστάμεθα παρόμοια δεινοπαθήματα όπως και ή άδελφή ορθόδοξος Έκκλησία τής Κύπρου. Δέν επιτρέπεται νά είμεθα άδιάφοροι και νά παρακολουθούμε χωρίς αντίδρασιν τά δεινοπαθήματα και τας διώξεις οϊωνδήποτε ανθρώπων. Δέν είναι δυνατόν νά οικοδομή τις τήν ευτυχίαν και τήν ευημερίαν του ίδιου λαού, εις δε τόν άλλον νά προξενή δυστυχίαν και κακόν».

ΑΝΑΚΟΙΝΩΣΗ

Παρακαλούνται όι συνδρομητές τών περιοδικών «ΕΚΚΛΗΣΙΑ», «ΕΦΗΜΕΡΙΟΣ» και «ΘΕΟΛΟΓΙΑ», κάθε άλλαγή τής διευθύνσεώς τους νά τή γνωρίζουν άμέσως στα Γραφεία τών Περιοδικών, Ίωάννου Γενναδίου 14, 115 21 Άθήνα, άναφέροντας άπαραίτητα και τήν παλαιά τους διεύθυνση, για νά γίνεται κανονικά ή άποστολή τών Περιοδικών.

ΠΑΡΑΡΤΗΜΑ

Ίερά Μητρόπολις Μυτιλήνης

Έχοντες υπ' όψει τὰς διατάξεις τοῦ ἄρθρου 38 παρ. 2 τοῦ Ν. 590)1977 «περὶ Καταστατικοῦ Χάρτου τῆς Ἐκκλησίας τῆς Ἑλλάδος» καὶ τῶν ἄρθρων 33 - 37 τοῦ υπ' ἀριθ. 2)1969 Κανονισμοῦ τῆς Ἱεράς Συνόδου «περὶ Ἱερῶν Ναῶν, Ἑνοριῶν καὶ Ἐφημερίων», προκειμένου νὰ πληρώσωμεν τὰς κενὰς ὀργανικὰς θέσεις τακτικῶν ἐφημερίων τῶν Ἱερῶν Ναῶν α) Ἁγίας Παρασκευῆς, Κοινότητος Πηγῆς, καὶ β) Ἁγίου Ἀντωνίου, Τρίγωνος Πλωμαρίου, καλοῦμεν τοὺς βουλομένους καὶ ἔχοντας τὰ κανονικὰ καὶ νόμιμα προσόντα, ὅπως ἐντὸς μηνὸς ἀπὸ τῆς δημοσιεύσεως τῆς παρούσης ἐν τῷ Περιοδικῷ «ΕΚΚΛΗΣΙΑ» ὑποβάλλωσι τὰ ἀπαιτούμενα δικαιολογητικὰ διὰ τὴν κατάληψιν τῶν ἀνωτέρω κενῶν θέσεων.

Ἐν Μυτιλήνῃ τῇ 2ῃ Φεβρουαρίου 1987,

† Ὁ Μυτιλήνης ΙΑΚΩΒΟΣ

Ίερά Μητρόπολις Τρίκκης καὶ Σταγῶν

Έχοντες υπ' όψει α) τὴν υπ' ἀριθμ. 42)8.1.1985 Ἀπόφασιν Ἡμῶν, β) τὰς διατάξεις τοῦ ἄρθρου 25 τοῦ Νόμου 817)1978 «περὶ θέσεων Ἱεροκηρύκων ἐκ μετατροπῆς ὀργανικῶν θέσεων Διακόνων», γ) τὸ υπ' ἀριθ. 582)2.7.1980 Προεδρικὸν Διάταγμα (ΦΕΚ 158/11.7.1980 τεύχος Α΄) «περὶ κατανομῆς θέσεων Ἱεροκηρύκων εἰς τὰς Ἱεράς Μητροπόλεις τῆς Ἐκκλησίας τῆς Ἑλλάδος» ἄρθρον μόνον παρ. 1, προκειμένου νὰ πληρώσωμεν μίαν κενὴν θέσιν Ἱεροκήρυκος τῆς Ἱεράς ἡμῶν Μητροπόλεως, καλοῦμεν τοὺς βουλομένους καὶ ἔχοντας τὰ κανονικὰ καὶ νόμιμα προσόντα ὅπως ἐντὸς μηνὸς ἀπὸ τῆς δημοσιεύσεως τῆς παρούσης ἐν τῷ Περιοδικῷ «ΕΚΚΛΗΣΙΑ» ὑποβάλλωσι τὰ ἀπαιτούμενα δικαιολογητικὰ διὰ τὴν κάλυψιν τῆς ἀνωτέρω κενῆς θέσεως.

Ἐν Τρικάλοις τῇ 12ῃ Φεβρουαρίου 1987

† Ὁ Τρίκκης καὶ Σταγῶν ΑΛΕΞΙΟΣ

Ίερά Μητρόπολις Χαλκίδος

Έχοντες υπ' όψει τὰς διατάξεις τοῦ ἄρθρου 38 παρ. 2 τοῦ Ν. 590)77 «περὶ Καταστατικοῦ Χάρτου τῆς Ἐκκλησίας τῆς Ἑλλάδος», τῶν ἄρθρων 33 - 37 τοῦ υπ' ἀριθ. 2)1969 Κανονισμοῦ τῆς Ἱεράς Συνόδου «περὶ Ἱερῶν Ναῶν, Ἑνοριῶν καὶ Ἐφημερίων», τοῦ Ν.Δ. 1398)1973, τοῦ Ν. 673)77, ὡς καὶ τὴν υπ' ἀριθ. 495)1.2.1987 ἡμετέραν ἀπόφασιν, προκειμένου νὰ πληρώσωμεν τὰς κενὰς ὀργανικὰς θέσεις Διακόνων τῶν Ἱ. Ναῶν Ἁγ. Ταξιάρχων Χαλκίδος καὶ Κοιμήσεως τῆς Θεοτόκου Βασιλικῆ - Χαλκίδος, καλοῦμεν τοὺς βουλομένους καὶ ἔχοντας τὰ κανονικὰ καὶ νόμιμα προσόντα, ὅπως, ἐντὸς μηνὸς ἀπὸ τῆς δημοσιεύσεως τῆς παρούσης εἰς τὸ Περιοδικὸν «ΕΚΚΛΗΣΙΑ», ὑποβάλλωσι τὰ ἀπαιτούμενα δικαιολογητικὰ διὰ τὴν κατάληψιν τῶν ἀνωτέρω θέσεων.

Ἐν Χαλκίδι τῇ 12ῃ Φεβρουαρίου 1987,

† Ὁ Χαλκίδος ΧΡΥΣΟΣΤΟΜΟΣ

«ΕΚΚΛΗΣΙΑ»

ΕΠΙΣΗΜΟΝ ΔΕΛΤΙΟΝ

ΤΗΣ ΕΚΚΛΗΣΙΑΣ ΤΗΣ ΕΛΛΑΔΟΣ

Ἐκδιδόμενον κατὰ δεκαπενθήμερον

ΕΠΟΠΤΕΥΟΥΣΑ ΕΠΙΤΡΟΠΗ

† Ὁ Πειραιῶς ΚΑΛΛΙΝΙΚΟΣ

† Ὁ Καστορίας ΓΡΗΓΟΡΙΟΣ

ΔΙΕΥΘΥΝΤΗΣ ΕΥΑΓΓΕΛΟΣ Δ. ΘΕΟΔΩΡΟΥ

Καθηγητῆς Πανεπιστημίου Ἀθηνῶν

ΣΥΝΔΡΟΜΑΙ

A) Ἑσωτερικοῦ : Δραχμαὶ 300 ἑτησίως.

B) Ἐξωτερικοῦ : Δολλάρια 20 ἑτησίως.

Τιμὴ ἐκάστου τεύχους μετὰ τοῦ «ΕΦΗΜΕΡΙΟΥ»
δρχ. 15.

ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΑ

Ἀρχιεπ. Ἀθηνῶν Σεραφεῖμ, Μήνυμα πρὸς τὸν ἑλληνικὸ λαό.

Ἀρχιεπ. Ἀθηνῶν Σεραφεῖμ, Πρὸς τὸ πλήρωμα τῆς Ἀρχιεπισκοπῆς Ἀθηνῶν (κατὰ τῶν ναρκωτικῶν).

Εὐαγγέλου Δ. Θεοδώρου, Ὁ Διάλογος περὶ Παιδείας (Μνημόνιο).

Κων. Γ. Μπόνη, «Ἡ ἄμαχος ἰσχὺς τῆς Ἀκαδημίας».

Μητροπ. Γρεβενῶν Σεργίου, Ἡ Ἱ. Μονὴ τοῦ Ὁσίου Νικάνορος καὶ τὸ κειμηλιοφυλάκειον αὐτῆς.

Ε. Δ. Θ., Ἡ ταυτότης τοῦ Ἑλληνισμοῦ τῆς Μ. Βρεταννίας.

Βασ. Γιαννοπούλου, Αἱ σύγχρονοι εἰκονοκλαστικαὶ τάσεις καὶ αἱ συνέπειαι αὐτῶν εἰς τὴν ἐξάπλωσιν τῆς παραθρησκείας.

Εὐαγγέλου Π. Λέκκου, Χρονικὸν καὶ ἡ συζήτηση (ἐπὶ τοῦ ἀνωτέρω θέματος).

Ἀρχιμ. Συνεσίου Κτενᾶ, Θεόδωρος ὁ Στουδίτης ὡς ἀνακαινιστῆς τοῦ μοναχικοῦ βίου.

Παρατηρήσεις καὶ Σχόλια.

Ἐκκλησιαστικὰ Χρονικά.

Παράρτημα.